flacara

anul XXXV
9 (1602)
VINERI
28 FEBRUARIE
1986

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE FRONTUL DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE

În cuprinsul revistei :

GALERIILE LUMINII

fotoreportajul unor noi prefaceri în geografia Argeșului

București,

Sectorul 1

Reportaj la Tribuna Democrației

Modalitate nouă și originală de exercitare a drepturilor și libertăților cetățenești, născută din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Tribuna Democrației se afirmă tot mai mult ca formă de participare tot mai largă și mai eficientă a cetățenilor la discutarea și rezolvarea problemelor de interes general, la antrenarea lor în spiritul îndatoririlor ce le revin față de obște, la înfăptuirea politicii partidului. Astfel, Tribuna Democrației se constituie într-un mijloc concret de perfecționare a vieții, de creștere a calității ei, fiind o formă largă, revoluționară de participare a oamenilor muncii la viața țării, prin inițiativa și fapta fiecărui cetățean. Despre o fructuoasă dezbatere desfășurată sub acest generic la Clubul „Grivița Roșie" din sectorul 1 al Capitalei relatează echipa noastră de reporteri în pagina 2 a numărului de față.

Repere economice, repere morale

Nivelul tehnic și calitatea

Acesta este subiectul preponderent abordat de reporterii noștri în grupajul din paginile 4 — 8 consacrat pulsului viu al democrației în această perioadă cînd la orașe și sate se desfășoară adunările generale ale oamenilor muncii.

Oțelul, o formă de viață

Cercetători și doctori în științe la catedra unei școli de țară

La Liceul agroindustrial din Dăbulenii Doljului, comună mare (aproape 15 000 de locuitori), se desfășoară o experiență cu valoare de un tat. Cel puțin așa ni se spune iar cel ce ne-o spune e unul dintre reputații savanți ai aces ei țări. Este prof. univ. dr. ing Petre Baniță, membru coresp ndent al Academiei de științe agricole și silvice și, de peste dou decenii, directorul Stațiunii centrale de cercetări pentru meliorarea nisipurilor, al cărei sediu e în hotarul comunei.

Ce caută profesorul unive sitar Petre Baniță la liceul din Dăbulenii ? Treaba domniei-sale e (cu intermitență, firește) la Universitatea din Craiova și (cu permanență, cu permanență unei vieți) la stațiunea pe care o păstorește și pe care, împreună cu cercetătorii-colaboratori care l-au urmat aici, a făcut-o celebră. O stațiune care, întemeiată acum un pătrar de veac în ceea ce se cheamă „Sahara olteană", adică în inima unui deșert de nisip de 200 000 de hectare, a făcut, în timp, o operă de cercetare și de producție de o unică anvergură, elaborînd tehnologii originale, de o spectaculoasă eficiență, pentru plantele aclimatizabile pe nisipuri, transformînd soluri decretate drept „moarte" în uriașe tipsii de recolte (de recolte-record !), în livezi și grădini și podgorii, în redutabile rezervații ale noului în agricultură.

Ce caută deci prof. univ. dr. ing. Petre Baniță la liceul din sat și ce-a vrut să ne spună prin ce ne-a spus ?

(Continuare în pag. 8)

ILIE PURCARU

Tinerețe, ce frumoși sînt anii tăi!

În replică la prima parte a Serbărilor desfășurate la Cîmpulung Moldovenesc, în ultima sîmbătă și duminică, în decorul feeric din zona Suior — Mogoșa a legendarului Maramureș, a avut loc cea de a doua repriză a amplei acțiuni organizate de C.C. al U.T.C. — Biroul de Turism pentru Tineret și Ministerul Turismului, intitulate pe scurt „Serbările Zăpezii". Devenite tradiționale aceste zile au reușit să adune mii de tineri, de diferite profesii, cu preocupări diferite, sub binecunoscuta deviză : Bucurie, Turism, Tinerețe.

Fotografie de DUMITRU MAICAN

Cine vrea să zboare la Pucioasa

Pînă aproape de 18 ani a zburat cu două săculețe cu nisip alături, altfel n-ar fi avut dreptul să urce la bordul planorului fiindcă nu avea greutatea reglementară. Îi lipseau cîteva kilograme și să fi încercat să mănînce peste măsură ca să se îngrașe repede n-ar fi fost nicidecum o faptă de om cuminte așa că dreptul de a zbura și l-a cîștigat la urma urmei, cum zice el, tot cu ajutorul pămîntului.

Ce-l impingea să se desprindă din strînsoarea nevăzută dar perceptibilă în orice clipă a uriașului magnet care e pămîntul aproape că nici n-ar fi în stare să spună, o explicație putea să fie plăcerea de a zbura, desigur, dar dacă te-ai fi întrebat cum de ajunsese să scapere gîndul acesta în mintea unui copil de tată timplar și mamă casnică începea să fie nevoie ca explicația să devină mai cuprinzătoare și să nu scape din vedere lecturile adolescentei, despre zburători temerari, și înainte de toate ceea ce se știa și se auzise despre numele bun al românilor în istoria aviației. Ca om, zice Dumitru Diaconescu, a fost copilul părinților lui, dar ca îndrăgostit de știința și arta zborului și aparatelor de zbor a fost copilul acestei tradiții la gloria căreia au lucrat, ca să spunem așa, și prinți și țărani. Și nu numai în perioada de pionierat a aviației...

(Continuare în pag. 8)

DUMITRU ELIADE

Reportaj la Tribuna Democrației

Școală a autoeducației cetățenești

Credeam că iarna, reînsprită în ultimele zile, va îngreuna participarea mai numeroasă a reprezentanților cetățenilor la lucrările Tribunei Democrației organizate de Consiliul Frontului Democrației și Unității Socialiste, din sectorul 1 al Capitalei marți 25 februarie, la Clubul muncitoresc „Griviția Roșie". N-a fost așa. Sala era plină. Să reflecte oare, această majoră participare, încrederea în esența, în eficiența dialogului ce se poartă timp de cîteva ore, în fiecare lună, între reprezentanții organelor puterii și administrației de stat și între cetățeni, prin reprezentanții lor ? Răspunsul l-am așteptat pînă la încheierea acestui dialog și, mărturisim, n-a fost altfel decît afirmativ. Se dovedește aceasta prin numărul relativ mare al problemelor ridicate la Tribuna Democrației de luna trecută și raportarea lor ca **rezolvate** în ședința de marți, de către tovarășii Remus Iana, director adjunct la ICRAL Pajura, Ion Marcu, director adjunct la Alimentara sector 1, Ion Coman, director la I.L.F. sector 1, de alți reprezentanți ai unor unități economice. În pagina de față a revistei noastre, dedicate acestui fructuos dialog democratic, redăm cîteva dintre aceste probleme soluționate.

Ce s-a dezbătut, însă, în Tribuna Democrației, desfășurată marțea trecută, în sectorul 1 ? Sau, mai concret, care a fost miezul, să zicem astfel, al noului dialog ? Ca de fiecare dată, viața cu tot ce implică ea : cu aspectele muncii, ale conviețuirii cetățenești, ale întreținerii în bune condițiuni a fondului locativ, ale altor bunuri și valori obștești, ale moralei cetățenești, ale atitudinii față de muncă, de colectivitate. Ceea ce spunem noi acum este, de fapt, partea de esență a acestei forme a democrației noastre participative, mai teoretică și poate mai abstractă pentru unii. Aspectul de lucru, însă, al Tribunei Democrației a fost ca de fiecare dată foarte concret. Atît de concret încît sîntem siguri, în situația în care unii reprezentanți ai unor întreprinderi, unități economice, instituții, nu sînt poate prea obișnuiți cu replica, cu gustul opiniei publice, sîntem convinși, spuneam, că au simțit acut faptul că în și **dincolo** de perimetrul activității lor, a noastră, a fiecăruia, există un ochi de veghe, „ochiul public", căruia nu-i scapă nici eroarea, nici înșelăciunea, nici inactivitatea, nici hipoacuzia unora sau altora la nevoile oamenilor, la cerințele pe care ni le impun, muncii și vieții noastre, cu claritate și rigoare, programele dezvoltării noastre, hotărîrile partidului nostru, legile țării. Și, în consecință, problemele dezbătute în acest dialog lunar trebuie rezolvate, soluționate, asigurindu-ni-se, astfel, mersul înainte.

Sigur, au fost și probleme care au rămas nerezolvate : ambalaje din sticlă, circa 500 de navete, neridicate de angajații de la ICRA, de la diferite unități comerciale din sector ; un bloc cu 6 etaje care se tot zugrăvește, zugrăvește un fel de a spune, din anul 1979 și nu s-a terminat nici azi ; un container care stă de 3 luni pe o stradă ; acoperișurile unor vile și blocuri din cartierul Steaua, prin care plouă în ciuda angajamentelor unor gospodari de fond locativ și altele. Aceste urgențe au primit, desigur, alte termene, dar principalul e ca ele să fie soluționate, să nu mai fie aminate sine die, pentru că ele vizează starea de fapt a unor bunuri și a unor valori obștești, comune, de care nimeni nu trebuie să rămînă indiferent, cu atît mai puțin cei care au obligația să le gospodărească direct.

„Ochiul public", însă, interesul cetățeanului pentru mai binele vieții noastre de fiecare zi, merge mai departe, își răsfrînge privirea și asupra unor aspecte de etică, de morală, de atitudine față de muncă, demonstrindu-se, astfel, că nu-i rămîne indiferentă manifestarea care nu numai că nu se incadrează în regulile noastre de drept și de morală, dar devine piedică în dezvoltarea pe care ne-o dorim : faptul că s-a afirmat și demonstrat, aici, în cadrul Tribunei Democrației, că cetățeanului cutare nu-i place munca și duce o viață parazitară, că vecinul cutare nu respectă regulile de conviețuire cetățenească sau tulbură liniștea publică, faptul că un copil a scăpat de sub supravegherea părinților și dezvoltarea lui e în pericol, faptul că un responsabil sau altul al unei unități comerciale dosește marfa, vinde preferențial, condiționează vînzarea unor obiecte sau alimente de cumpărarea altora, că o vînzătoare se poartă necivilizat cu cumpărătorii, ne scoate în evidență caracterul profund educativ al Tribunei Democrației. Și poate tocmai acest aspect, această funcție educativă, ridicarea Tribunei Democrației la nivelul unei adevărate școli de educație cetățenească, trebuie dezvoltate, adîncite, perfecționate. Vom face astfel din Tribuna Democrației, formă nouă printre alte forme noi democratice, ceea ce ne cerea președintele Frontului Democrației și Unității Socialiste : o înaltă școală de autoeducație cetățenească !

Esența acestei democrații nu trebuie înțeleasă însă simplist și nu trebuie să funcționeze numai într-o singură direcție : adică să sesizăm numai întreprinderea, unitatea cu o anumită obligație, să facă, să rezolve cutare sau cutare problemă. Esența acestei democrații cere implicare, conlucrare, mobilizare la acțiuni comune, cu caracter larg cetățenesc. Ne-a prilejuit această observație următorul aspect discutat în Tribuna Democrației din sectorul 1 : cetățeanul Ilie Puiu, președintele O.D.U.S. din circumscripția electorală 38, sector 1, relata felul în care s-au organizat membrii acestei organizații în acțiunile de deszăpezire. Acționase cu promptitudine, bine, circulația pe străzile lor a putut, astfel, să se desfășoare normal. Și l-am ascultat și pe Mircea Dumitrescu, secretarul O.D.U.S. nr. 49. Spunea : „Avem străzi pline cu zăpadă. Pe strada Veronica Micle, de pildă, nu se poate circula. Fiindcă mașinile care colectează reziduurile menajere nu pot pătrunde pe stradă, diferiți cetățeni adună gunoiul în pungi de plastic și-l aruncă pe stradă, e pericol de infestare". Iată deci un aspect pozitiv : unii cetățeni se mobilizează, se organizează, își deszăpezesc strada, reușesc să asigure o circulație, o viață normală, o activitate normală. Și iată și celălalt aspect, pe care ne e greu să-l definim : cetățenii altei străzi, prin reprezentantul lor, se plîng că n-a venit nimeni să le deszăpezească strada, împrăștie gunoiul pe stradă. E firească, e normală o astfel de stare de lucruri ? Nu. Am văzut în această iarnă, care încă persistă, mulți cetățeni lucrînd la dezăpezire : lucrînd bine, organizat, cu destulă rîvnă, încît îți venea să le spui : bravo vouă cetățeni harnici ai Capitalei ! De ce o făceau ? Din obligație ? Poate și din obligație, fiindcă o Hotărîre a Consiliului popular al municipiului București ne însărcinează cu o astfel de obligație : „acolo unde nu există mijloace de transport în comun, cetățenii au obligația de a curăța trotuarul, rigola cît și partea carosabilă pînă în axul străzii". Credem, însă, că majoritatea covîrșitoare a cetățenilor nu și-au deszăpezit străzile numai din obligație, ci și dintr-un spirit gospodăresc, în firea românului de totdeauna, și dintr-o responsabilitate civică. Cel de-al doilea aspect din comparația de mai sus se exclude din esența acestei democrații.

Putem, credem noi, reliefa în dialogul fructuos, democratic al Tribunei Democrației morala unor astfel de întîmplări, și nu tocmai întîmplări. Putem muta o viitoare dezbatere tocmai acolo unde se constată că e nevoie de reliefarea acestor aspecte de educație cetățenească. Și încă o constatare : e nevoie să invităm, să atragem la un astfel de dialog mai mulți tineri ; să-i implicăm, să-i determinăm să-și asume esența și forma unei astfel de democrații, tocmai pentru că sînt tineri, cei ce vor duce mai departe, mai profundă și mai perfecționată democrația noastră socialistă sub toate formele ei de manifestare.

NICOLAE GRIGORE ■

Eficiența ultimei întîlniri

(de unde se vede că problemele ridicate de cetățeni la „Tribuna Democrației" sînt studiate cu grijă și rezolvate)

Într-adevăr, atmosfera în care a debutat dialogul a fost tonică. Participanții la întîlnirea din sala clubului Griviția Roșie au avut de la bun început sentimentul că n-au fost invitați la un schimb de fraze generale, abstracte, în care propunerile, sesizările, observațiile cetățenilor să se piardă, fără urmă și fără rezultat. Dimpotrivă, organizatorii au consacrat prima parte a întîlnirii unei adevărate dări de seamă responsabile și concrete. Punct cu punct au fost înfățișate problemele ridicate de cetățeni la precedenta „Tribună a democrației" din sector (care a avut loc în decembrie 1985), arătîndu-se ce anume s-a rezolvat și cum anume, ce nu s-a rezolvat încă și de ce, fixîndu-se termene precise, precum și ce sesizări nu s-au dovedit întemeiate sau ce propuneri nu s-au dovedit, pe teren, realizabile. Întreaga gestiune de probleme a precedentei întîlniri a fost, astfel, trecută în revistă, fără să se escamoteze eventualele greutăți, unele obiective, altele nu, ceea ce le-a dat cetățenilor, cum spuneam, sentimentul tonic, legitim, că reprezentanții organelor locale respectă spiritul ce trebuie să definească „Tribuna Democrației". Am avut noi însine dovada că toate, dar absolut toate problemele ridicate de cetățeni sînt notate cu grijă, sînt studiate și trecute în sarcina instituțiilor sau întreprinderilor de care depind și care, prin reprezentanții lor, dau socoteală la următoarea întîlnire de rezolvarea lor. Ceea ce, firește, face ca „Tribuna Democrației" din sectorul 1 să fie un dialog sincer, deschis, fructuos, capabil să pună în aplicare tot ce este constructiv și să ducă la înlăturarea unor neajunsuri ivite temporar într-o serie de activități.

Să exemplificăm, pentru a sublinia stilul concret, aplicat, neformalist în care se desfășoară discuțiile, cu ce rezultate s-a încheiat precedenta întîlnire, așa cum a reieșit (firește, mai larg) din răspunsurile date acum de reprezentanții instituțiilor și întreprinderilor competente.

— Cetățenii prezenți au fost informați că din cele 12 probleme concrete ce vizau activitatea ICRAL-ului Pajura, 5 au fost deja rezolvate, iar pentru alte 5 a fost întocmită documentația necesară sau se așteaptă îmbunătățirea vremii ca să se execute unele lucrări ce nu pot fi efectuate iarna. Într-un caz sesizarea nu s-a dovedit întemeiată, iar în altul urmează să se ia din nou legătura cu locatarii pentru unele clarificări.

— Direcției de poștă și telecomunicații a municipiului i se propusese înființarea unui oficiu poștal în incinta autogării Griviția (Chitila). Analizîndu-se situația la fața locului, s-a ajuns la concluzia că nu există un spațiu liber suficient de mare pentru a se da curs propunerii, dar cetățenii au fost informați că în detaliul de sistematizare a zonei respective este cuprins și un viitor oficiu P.T.T.R. care va dispune de toate serviciile necesare.

— Pentru I.C.L. Alimentara-1 au fost formulate 9 întrebări, propuneri și sesizări. O sesizare nu s-a confirmat, iar restul au fost rezolvate. De pildă : un cetățean a sesizat că la magazinul alimentara din Piața 16 Februarie, margarina era condiționată la vînzare și de unele cantități de pește oceanic. Răspunsul dat : „Pentru astfel de abateri și pentru minus în gestiune, gestionara unității a fost destituită".

Mai mulți cetățeni au cerut explicații cu privire la refuzul centrelor de achiziționare a ambalajelor din sticlă, de a primi borcane de mazăre, fasole și pastă cu circumferință de deschidere mai mare. Răspunsul: „S-a revenit asupra dispoziției date de către noi tuturor centrelor de achiziții și magazinelor din subordine care au sarcină în această privință să primească de la populație toate tipurile de borcane și sticle menționate în anexa la Ordinul 96/1981 M.A.G.F.".

— Administrația Domeniului Public din sectorul 1 a răspuns la 9 probleme ridicate de cetățeni. Iată două dintre ele : S-a emis părerea că plantarea florilor la rădăcina pomilor este contraindicată, întrucît acestea nu permit săparea periodică pentru facilitarea absorbției umidității. În răspunsul dat (singurul, e drept, care ni s-a părut mai evaziv și nu înțelegem de ce) se arată că în pregătirea plantărilor din primăvara aceasta tehnicienii A.D.P. vor lămuri chestiunea. Administrația Domeniului Public a fost sesizată că în strada Moldovei 27 A, cetățenii au tăiat, fără autorizație, coroanele pomilor. S-a răspuns că respectivilor cetățeni li se vor aplica sancțiunile prevăzute de normele în vigoare.

— Întreprinderea de Salubritate București a răspuns la 4 întrebări, propuneri și sesizări, iar Întreprinderea Canal Apă București a comunicat măsurile luate în 3 cazuri semnalate de cetățeni, pentru remedierea unor deficiențe.

Noi întrebări, noi propuneri

(de unde se vede că eficiența „Tribunei Democrației" stimulează spiritul civic al cetățenilor care iau parte la aceste întîlniri)

După ce am constatat, cu satisfacție, pe de o parte, caracterul de lucru al dialogului, iar, pe de altă parte, grija organelor locale de a da acestor întîlniri o eficiență maximă, în spiritul în care ele au fost concepute (între alte „semne" îl menționăm și pe acesta : în sală se aflau, pentru a răspunde problemelor ridicate, nu reprezentanți „decorativi" ai unor unități din sector — adică nu în măsură să dea explicații concrete — ci conducători, directorul adj. al ICRAL-ului Pajura, directorul ILF, oficiul sectorului 1, directorul adj. al ICL Alimentara 1 ș.a.), nu ne-a mirat să vedem că în ciuda vremii nefavorabile (o zi geroasă și cu ninsoare viscolită), în sala clubului Griviția Roșie au venit foarte mulți cetățeni și că ei și-au asumat un rol activ. Au cerut lămuriri, atunci cînd răspunsurile date nu erau îndeajuns de precise, au pus întrebări noi, au făcut propuneri și sesizări noi.

Să ilustrăm și acest aspect al întîlnirii la care am fost martori, sperînd că, din exemplele date, cititorii noștri își vor face o idee despre încrederea cetățenilor din sectorul 1 că problemele concrete ridicate de ei vor fi studiate și rezolvate cu aceeași atenție ca pînă acum.

— Gheorghe Popovici a solicitat conducerii ICRAL-ului să nu mai aplice sancțiuni înainte de a discuta cu președinții asociațiilor de locatari. Aceasta deoarece, „iată, acum la deszăpezire, deși majoritatea cetățenilor au înțeles obligația de a participa la degajarea trotuarelor și rigolelor de zăpadă, au existat și excepții. Dar în loc să fie sancționați cei care nu și-au îndeplinit această îndatorire cetățenească, sancțiunea s-a răsfrînt asupra președinților de asociații". Gheorghe Popovici a adus în discuție și un caz concret, al unui președinte de asociație care, după ce împreună cu mai mulți cetățeni a degajat trotuarul timp de șase ore, a fost sancționat pentru cei cîțiva care au absentat fără nici o scuză (în loc să fie sancționați „absenții"). Același vorbitor a arătat că există un bloc de pe Calea Griviței unde lucrările de reparare a fațadei durează de mai mulți ani și că această tergiversare nu este admisibilă, în consecință e necesar să fie luate măsuri pentru finalizarea cît mai grabnică a lucrării.

— A fost solicitat sprijinul ICAB-ului pentru desfundarea gurilor de canal imediat ce vremea o va permite, pentru a se evita băltirea apei, odată cu topirea zăpezii (Alexandru Gheorghe).

— A fost sesizat faptul că există în sector case cu acoperișuri de țiglă defecte unde apa se infiltrează înăuntru. Pentru evitarea degradării acestor case, e nevoie să se repare urgent acoperișurile respective. „N-ar fi păcat ca reparațiilor să le vină rîndul abia după ce zidurile s-au deteriorat ? E și acesta un aspect al grijii pe care trebuie să o manifestăm cu toții față de avutul obștesc" (Vișan Frîncu).

— S-a solicitat ca atunci cînd se fac sesizări scrise asupra unor chestiuni ce comportă rezolvare, unde sînt specificate și numele altor persoane care pot ajuta la clarificarea situațiilor în cauză, cei ce se ocupă cu soluționarea să discute și cu aceste persoane. (Vasile Surcel)

— Mai mulți cetățeni au semnalat abateri ale lucrătorilor din comerț de la regulile privind buna servire a populației. S-au dat exemple de magazine unde se pun la intrare anunțuri de genul „Închis pentru curățenie", în timp ce în interior vînzătorii stau și-și beau cafeaua, precum și de magazine unde condica de sugestii și reclamații e ținută sub cheie.

ALEXANDRU ȘERBAN ■

În dorința unei cît mai bogate reflectări a acțiunilor desfășurate sub genericul Tribuna Democrației și pentru ca această pagină să poată deveni ca însăși o tribună a experienței înaintate în dialogul dintre cetățeni și autorități în autoeducarea spiritului civic, redacția revistei noastre adresează consiliilor locale ale F.D.U.S. rugămintea de a ne comunica data și locul de desfășurare ale acțiunilor organizate sub acest generic. De asemenea, adresăm cetățenilor invitația de a trimite pe adresa redacției propuneri sau amănunte legate de problemele cetățenești ridicate spre a putea, cu promptitudine și eficiență, să le prezentăm în revistă, să le reflectăm în modul lor de îndeplinire.

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

în fruntea delegației Partidului Comunist Român participă la lucrările celui de al XXVII-lea Congres al P.C.U.S.

La plecarea din București

Participînd la lucrările Congresului

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, participă, în fruntea delegației Partidului Comunist Român la lucrările Congresului al XXVII-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, care se desfășoară zilele acestea la Moscova. Din delegație fac parte tovarășii Constantin Dăscălescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-ministru al guvernului, Ion Stoian, membru supleant al Comitetului Politic Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., Traian Dudaș, membru al C.C. al P.C.R., ambasadorul României la Moscova.

La ordinea zilei în economia românească

Accentuarea factorilor intensivi

Este cunoscut că în actuala perioadă de dezvoltare a țării un accent deosebit se pune pe laturile calitative, intensive ale creșterii economice. Accentuarea factorilor intensivi este o cerință legică, pentru că numai astfel se poate asigura valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale și umane ale țării, precum și lărgirea continuă a participării României la schimbul internațional de valori. În esență, accentuarea factorilor intensivi, de eficiență este calea cea mai sigură a progresului economico-social al țării, a ridicării competitivității produselor românești pe plan mondial. Pentru România, o cerință fundamentală în actuala etapă este obținerea unei productivități tot mai mari, egalarea, în această privință, a țărilor avansate din punct de vedere economic. Atingerea acestui scop presupune o mai bună valorificare a mijloacelor tehnice și a fondului de timp de muncă ale națiunii, optimizarea succesiunii și sincronizarea tuturor activităților, a tuturor proceselor de muncă. Folosirea cu randament maxim a potențialului tehnic, a timpului afectat de poporul nostru realizării producției materiale a devenit acum, pentru actualul cincinal, nu doar o cerință imperioasă, ci o obligație. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza : „Avem obligația să realizăm o productivitate superioară, mai înaltă decît cea pe care o realizează capitalismul. Comunismul nu se poate realiza decît pe baza celei mai înalte tehnici, dar și a celei mai înalte productivități a muncii în toate domeniile".

Cerința economică majoră a creșterii productivității muncii a fost pusă încă o dată în evidență de tovarășul Nicolae Ceaușescu în ședința de vinerea trecută a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., care a analizat un ansamblu de probleme de mare importanță pentru dezvoltarea economico-socială a țării și, totodată, a reafirmat poziția consecventă, constructivă a partidului nostru, a României socialiste față de o serie de probleme fundamentale ale vieții internaționale contemporane. Din **Raportul privind îndeplinirea planului productivității muncii în industria republicană, construcții-montaj și transporturi în anul 1985, comparativ cu anul 1984,** examinat la ședința Comitetului Politic Executiv, rezultă că în anul 1985 s-au înregistrat, față de anul precedent, niveluri de productivitate superioare în aproape toate ramurile industriale, întregul spor de producție din 1985 fiind obținut pe seama productivității muncii. Cu deosebită exigență, pornind de la rezultatele obținute și de la necesitatea imperioasă de a realiza o creștere mai puternică a productivității muncii încă din acest an al noului cincinal, conducătorul partidului și al statului, criticînd lipsurile care s-au manifestat în perioada avută în vedere de raport în problemele creșterii productivității muncii, a cerut tuturor factorilor și forurilor competente să analizeze cu toată răspunderea modul în care s-a acționat pentru realizarea acestui important indicator și să se întocmească, în cel mai scurt timp, programe de măsuri concrete pentru înlăturarea lipsurilor manifestate și pentru realizarea în bune condiții a sarcinilor de creștere a productivității muncii în 1986. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a indicat ca în fiecare ramură, sector și unitate economică să se acționeze cu toată hotărirea și răspunderea în vederea realizării unei productivități cît mai înalte, pentru dezvoltarea dinamică, intensivă a economiei. Toate aceste concluzii și sarcini ilustrează grija statornică a partidului, a secretarului său general pentru asigurarea îndeplinirii integrale a prevederilor Programului privind creșterea mai accentuată a productivității muncii și perfecționarea organizării și normării muncii pe perioada 1983—1990, pentru aplicarea consecventă a Legii cu privire la creșterea productivității muncii, perfecționarea organizării normării producției și a muncii — votată de Marea Adunare Națională în noiembrie 1985. Pentru traducerea în viață a cerinței fundamentale a creșterii productivității muncii, în spiritul exigențelor formulate de secretarul general al partidului la ședința menționată, pe primul plan al preocupărilor trebuie să stea promovarea largă a tehnologiilor noi, avansate, perfecționarea structurilor de producție, extinderea mecanizării și a automatizării, utilizarea cu eficiență superioară a capacităților existente, a timpului de lucru, reducerea consumurilor specifice de materii prime, de materiale și de energie, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor. În același timp, o atenție deosebită trebuie acordată îmbunătățirii continue a organizării producției și a muncii, întăririi ordinii și a disciplinei, a spiritului de răspundere în fiecare întreprindere, la fiecare loc de muncă, ridicării calificării profesionale a personalului muncitor.

Pornindu-se de la imperativul abordării globale a problematicii creșterii eficienței economice în toate ramurile economiei naționale, în cadrul căreia sporirea în ritm susținut a productivității muncii reprezintă una din căile esențiale, Comitetul Politic Executiv a analizat și un **Raport cu privire la stadiul realizării, la 31 decembrie 1985, a principalilor indicatori tehnico-economici aprobați la capacitățile de producție industriale puse în funcțiune,** stabilind sarcini urgente pentru toți titularii de investiții, pentru institutele de proiectări, pentru furnizorii de echipamente și pentru beneficiari, în scopul realizării integrale a parametrilor tehnici și economici proiectați ai noilor obiective, recuperarea grabnică a rămînerilor în urmă și obținerea producției planificate. Și în legătură cu acest aspect secretarul general al partidului a indicat ca programele speciale de măsuri în vederea realizării parametrilor din proiect la fiecare capacitate de producție să fie incluse în cadrul acțiunii de organizare și de modernizare a producției.

Tot din unghiul abordării globale se cuvine să fie privită și examinarea și aprobarea de către Comitetul Politic Executiv a **Raportului privind evoluția prețurilor și a tarifelor pe anul 1985.** După cum se menționează în comunicatul ședinței, Comitetul Politic Executiv a apreciat că și în cursul anului trecut prețurile și tarifele au cunoscut o evoluție pozitivă, că ele s-au încadrat în prevederile de plan, în unele domenii fiind chiar sub această limită, fapt care demonstrează caracterul sănătos al economiei naționale, justețea măsurilor adoptate pentru perfecționarea tuturor categoriilor de prețuri și așezarea lor pe principii economice, pentru desfășurarea unei activități rentabile în fiecare unitate de producție și pentru aplicarea, în condiții bune, a noului mecanism economico-financiar, pentru menținerea sub un control strict a evoluției prețurilor și pentru aprovizionarea corespunzătoare a populației cu bunuri de consum. Pornind de la ce s-a realizat, Comitetul Politic Executiv a trasat sarcină Comitetului de Stat pentru Prețuri, ministerelor economice, tuturor factorilor competenți să acționeze în continuare cu toată răspunderea pentru aplicarea măsurilor stabilite și pentru a găsi noi căi și posibilități de reducere a prețurilor și a tarifelor.

Mărturii ale unui stil dinamic, novator de conducere a societății, ale preocupării permanente a partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu de a asigura progresul neîntrerupt al țării, aceste noi sarcini cu privire la accentuarea factorilor intensivi, de eficiență ai dezvoltării economiei noastre, sînt menite să stimuleze inițiativa creatoare a oamenilor muncii, mobilizarea tuturor energiilor lor pentru a-și spori contribuția la înflorirea continuă a României socialiste, la ridicarea ei pe trepte tot mai înalte de civilizație și de progres.

ION CODRU ■

■ Cu firească autoritate de stăpîn în casa lui

■ Cu meticuloasă grijă de gospodar al întregii averi

■ Cu îndelung socotită răspundere pentru ziua de azi și de mîine

AȘA ÎȘI CONDUC ȚARA OAMENII MUNCII

Instituție fundamentală a democrației noastre muncitorești-revoluționare, adunările generale ale oamenilor muncii din unitățile economice, fie ele industriale sau agrare, reprezintă un fapt concret de exprimare a puterii poporului, de participare a maselor la conducere. În acest cadru, esențiale sînt dezbaterile care contribuie la stabilirea direcțiilor de acțiune în vederea înfăptuirii sarcinilor de plan. Iată de ce problemele ridicate în adunările generale ale oamenilor muncii, soluțiile propuse, criticile și autocriticile pot constitui un important punct de plecare pentru mai bine, mai mult, mai eficient. Exercițiul concret al democrației — răspundere, competență, spirit revoluționar și atitudine intransigentă față de lipsuri, față de inerție, față de comoditate. Iar rostul adunărilor generale ale oamenilor muncii este nu atît de a deveni un bilanț al izbînzilor, ci dezbatere deschisă asupra căilor de urmat, asupra modalităților de înfăptuire a sarcinilor de plan. Pentru că, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, dincolo de orice fapt de democrație stă obligația elementară a fiecăruia dintre noi de a ne face corect datoria. Și numai cu sentimentul datoriei împlinite putem intra într-un dialog constructiv cu semenii noștri, numai așa participăm în mod efectiv la construirea unui drum de viitor. Relatările redactorilor noștri de la adunările generale ale oamenilor muncii, desfășurate în diferite unități economice din țară, au în vedere tocmai un asemenea lucru: exercițiul concret al democrației muncitorești revoluționare privit prin prisma faptelor, a modului de a-ți face datoria.

Niște bucureșteni de nădejde

Împlinise șase ani cînd a văzut prima dată București, piața Obor, unde țaică-său venise să vîndă o căruță cu pepeni. Dînd ocol prin preajmă a ajuns în fața unei clădiri mari și întrebînd ce e acolo un bătrîn i-a spus că e fabrica de avioane. Acolo a zis că ar vrea să muncească atunci cînd va crește mare și s-ar putea înțelege că s-a ținut de visul ăsta așa cum se ținea de sfoara zmeului pe care-l înălța la marginea satului lui, Dridu, pe malul Ialomiței. Pe urmă a rămas cu sfoara în mînă iar zmeul s-a pierdut, dar asta avea s-o afle mai tîrziu, ca elev la școala profesională și ca ucenic la Întreprinderea de mecanică fină care începuse a face pe vremea aceea tot felul de aparate de măsură și control. În urma unor comasări de secții a ajuns să lucreze la întreprinderea vecină, „Aversa", tot lîngă piața Oborului, și după ce s-a însurat cu o consăteancă și a făcut nuntă cu sănii, cu cai și cu zurgălăi într-un ianuarie plin de zăpadă, viața lui Ștefan Borănescu a început să se așeze, zi după zi, întotdeauna cu muncă și uneori cu bucurii iar alteori cu necazuri, zi după zi după cum lasă țăranii din satul lui, cînd ară, brazdă lîngă brazdă.

De curînd, la „Aversa" s-a ținut adunarea generală a reprezentanților oamenilor muncii. Între cei 20 de oameni care s-au înscris la cuvînt s-a aflat și Ștefan Borănescu. Apoi, după adunarea generală, cînd am ținut să stau de vorbă mai pe îndelete cu el, în timp ce povestea ceva despre niște electrocare s-a oprit la jumătatea unui cuvînt și mi-a spus: azi împlinesc 50 de ani. La o asemenea vîrstă, cum zice Ștefan Borănescu, orice om își face „recepția" vieții lui și se întreabă dacă ea a avut sau nu vreun defect de calitate. El pare, în general, mulțumit de sine. Și nici nu e nevoie să privească în urmă ci, alături de el ca să știe că fiul lui, Dan, după ce-a absolvit în urmă cu cîtva timp liceul de electrotehnică, a venit să lucreze tot la „Aversa". Cum a crescut sub ochii lui copilul acesta așa a crescut și întreprinderea, spune Ștefan Borănescu, fiindcă de pompe a fost și este și va fi nevoie mereu. Asta a știut-o el încă de pe cînd avea vîrsta de azi a băiatului lui. Și de aceea a crezut întotdeauna că a munci într-o asemenea întreprindere este o onoare, fiindcă singurul loc din țară unde se produceau pompe a fost „Aversa". Între timp, o serie de pompe de puteri mai mici au început să fie fabricate la Botoșani și Strehaia, dar asta nu înseamnă că răspunderea celor de la „Aversa" s-ar fi micșorat. Dimpotrivă. Întreprinderea se profilează, din ce în ce mai mult, pe fabricația pompelor speciale, a așa-numitelor „pompe de proces", a căror necesară însușire trebuie să fie aceea de a nu-și modifica în nici un fel caracteristicile în timpul funcționării lor. Într-adevăr, răspunderea celor de la „Aversa" n-a fost niciodată mai mare decît acum și despre această realitate ne-am putea lămuri fie și prin faptul că întreprinderea este antrenată în realizarea a 10 programe prioritare pentru economia națională. Or, tocmai în perspectiva acestei răspunderi s-au înscris și luările la cuvînt ale celor 20 de oameni care au vorbit în adunarea generală.

Dar cu electrocarele acelea ce este ?, îl întreb pe maistrul Ștefan Borănescu. Noi avem, zice el, și electrocare și electrostivuitoare, așadar nu se poate susține că nu dispunem de mijloace de transport interuzinal, dar problema este că nu funcționează toate, unora le lipsesc piese de schimb sau anvelope și în acest fel pierdem un timp prețios pentru deplasarea pieselor de la un loc de muncă la altul sau pentru depozitarea în magazil. Ori noi trebuie să cîștigăm timp pe orice cale, adaugă el.

Lîngă cei mai bine de 60 de muncitori din subordinea sa, împărțiți în două formații, de probatori și de lăcătuși, maistrul Ștefan Borănescu a montat sute de tipuri de pompe, dintre care unele au luat drumul multor țări ale lumii și despre felul cum cei care au lucrat și lucrează cu pompele acestea sînt ori nu mulțumiți depune mărturie, la urma urmei, și faptul că în 1985 nu s-a înregistrat nici o reclamație din partea beneficiarilor externi. Nu numai pentru secția în care muncește maistrul ci pentru toată întreprinderea 1985 a fost un an, în general, bun; chiar dacă normele de consum de materiale, de exemplu, au fost micșorate cu 5 la sută față de cele din 1984, ele au fost respectate în întregime și s-a reușit chiar o economie de 427 tone de metal. Aceasta a contribuit, desigur, la reducerea cheltuielilor la 1 000 de lei producție marfă. Astfel, a fost obținut un beneficiu mai mare cu aproape 2 milioane decît cel planificat, ceea ce a dus la constituirea unui fond de participare a oamenilor muncii la beneficii mai mare cu peste o jumătate de milion față de 1984. Tot în '85, productivitatea a crescut față de anul anterior cu 12 la sută. Cam atît urmează a crește și în acest an față de 1985 iar în acest scop se întreprind o serie de măsuri privind perfecționarea organizării și modernizarea producției.

Această acțiune de importanță deosebită pentru dezvoltarea intensivă a economiei și creșterea eficienței se află în plină desfășurare, după cum se știe, în întreaga țară. Așa cum a stabilit Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., pe baza sarcinilor formulate de secretarul general al partidului, întreaga acțiune se va desfășura în două etape. Într-o primă etapă, ce se va întinde pînă la jumătatea acestui an, se va porni de la dotarea existentă, perfecționînd unele utilaje și dispozitive de lucru. După aceea se va continua acțiunea prin dotarea cu mașini și utilaje noi, prin aplicarea unor noi tehnologii și prin introducerea automatizării și robotizării în sectoarele unde acestea sînt necesare. Tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza că, acționîndu-se perseverent, va trebui ca în ,linii generale, în anul viitor, pînă la Conferința Națională a partidului, să fie realizate în întregime aceste măsuri în toate sectoarele de activitate.

Acestea sînt obiective și termene asupra cărora s-a discutat pe larg și în cadrul adunării generale de la „Aversa". Întreprinderea se află în pragul unei vîrste noi a posibilităților ei tehnice. Încă din acest an, după cum se spunea în darea de seamă prezentată în fața adunării, la „Aversa" se vor introduce 45 de tehnologii noi, mai productive. Iată una dintre veștile bune pe care Ștefan Borănescu a avut să le ducă oamenilor cu care lucrează el în secția a 2-a.

Poate cel mai greu în viață, spune el, a fost să dobîndească un dram de stimă din partea tatălui lui, Gheorghe, țăran din Dridu. Ștefan Borănescu ajunsese să aibă o meserie, se însurase, avea o casă, avea un copil, fusese distins cu Medalia Muncii, dar toate acestea la un loc nu-l împiedicau pe țaică-său, cît a mai putut să aducă pepeni în piața Obor, să facă doi pași și să se intereseze la întreprindere ce fel de om mai e băiatul lui. Nu pentru că n-avea încredere în ce-i spunea chiar el, dar vroia să audă și de la alții că este așa, că a ajuns, cum s-ar zice, un bucureștean de nădejde. Altfel nici nu se putea întîmpla. El a muncit toată viața într-o întreprindere ai cărei muncitori sînt, cu toții, niște bucureșteni de nădejde.

DUMITRU ELIADE ■

„Făuritorii de vetre siderurgice“

Știam că la adunarea generală a oamenilor muncii de la Centrala industrială pentru produse refractare și abrazive Brașov vom găsi reprezentanți din toate cele 13 întreprinderi ale centralei, „plantate“ în mai toată țara „de la Alești, pînă la Birlad, din Cluj-Napoca, pînă în fierbintea Oltenie, Tg. Jiu, alte fire de legătură ducînd la Baia Mare și spre moldova deltă, Brăila“. Știam deci că purtau cu ei mesaje și angajamente la care cei de „acasă“ cumpăniseră îndelung, cunoscîndu-și puterea, cunoscînd nevoile țării și, cu ele odată, marile cerințe în fața cărora sînt puși. Era firesc să ne pregătim pentru această întîlnire, să încercăm să pătrundem munca acestor oameni de excepție, mai înainte de a-i regăsi adunați într-o obișnuită sală de ședințe unde, cu simțul unei înalte răspunderi aveau să-și analizeze munca depusă, complexele sarcini care le stau în față.

Am reușit să-i cunoaștem înainte de adunarea generală. Prin intermediul unui film, o peliculă color despre munca lor, cu secvențe vii din mai toate întreprinderile centralei, film intitulat „Făuritorii de vetre siderurgice“ care ne introducea în această lume deosebită. „Omul, îndeletnicindu-se cu topirea metalelor ca să le modeleze după vrerile sale avea să se încoroneze în istoria civilizației cu blazonul de demiurg. Căci tot ce a dat milenara civilizație umană are la origine acest efort, acest demers făcut spre stăpînirea tainelor meșteșugului prelucrării metalelor... Dar pentru ca magmele minerale să poată fi domolite, să poată fi supuse vrerii omului, a mai fost nevoie de ceva. În spatele lui homo faber care a creat siderurgille pe mapamond s-a aflat și se află mereu alt demiurg. E cel care face aceste bandaje oblăduitoare pe care le numim produse refractare sau, și mai simplu, cărămizi refractare“. Pe peliculă descoperi, precum un laitmotiv cum se clădește o astfel de vatră din cărămizi refractare, fără zidirea cărora „n-ar fi fost posibilă nici o combustie siderurgică, nici o combustie termică după cum nu s-ar fi putut coace nici un banal covrig“.

Fiecare din cele 13 întreprinderi ale centralei, ni se atrage atenția, s-ar putea prezenta ca o „vedetă“ în industria românească (și nu numai !). „Răsăritul“ Brașov este producătorul unic al cărămizilor termoizolatoare, unitatea din Alba Iulia are ca specialitate a „casei“ produsele pentru oala de turnare, întreprinderea din Plești e un fel de centru al Europei, ea fabricînd cea mai complexă structură de produse din cîte se realizează pe continentul nostru, ceramica tehnică este apanajul fabricii de la Comarnic... „Vedete“ permanent aflate în bătălia cîștigării performanțelor — Institutul de inginerie tehnologică de pe platforma de la Brașov deținînd prioritatea acestora. De aici — ca din toate unitățile centralei — au pornit îndrăznețe proiecte privind refractarele speciale pentru elaborarea oțelurilor inoxidabile, a oțelurilor pentru tehnica nucleară, a tuburilor de imersie pentru turnarea continuă a oțelului, teci pentru termocuple, corpuri abrazive superdure și superdense... De aici s-a pornit lupta cu modernizările, cu reducerea importurilor de materiale refractare.

Îi priveam cu alți ochi pe acești „făuritori de vetre siderurgice“ care nu veniseră, din toate colțurile țării, să-și laude, cum s-ar spune, marfa, să se bată în piept cu procentele depășirilor la planul producției marfă industrială, la productivitatea muncii sau la producția marfă vîndută și încasată. Analizau în acest cadru democratic cu simțul unei adînci responsabilități, în spirit critic și autocritic, munca pe care au depus-o în anul care a trecut. „Centrala — se subliniază în darea de seamă — nu a realizat producția fizică de cărămizi silico-aluminoase, după cum nu a realizat planul fizic la argilă — fiind nominalizate întreprinderile restanțiere. Nerealizarea producției fizice s-a datorat și unor cauze de ordin obiectiv, precum greutățile în asigurarea ritmică a unor materii prime, a unor importuri dar, se recunoaște, ponderea cauzelor ține de unități și centrală. Se putea face mai mult și în privința realizării investițiilor care, pe ansamblul anului trecut, deși realizate, au produs necazuri — unele capacități fiind decalate cu implicații asupra realizării planului fizic. Și productivitatea muncii putea fi mai ridicată. S-a realizat ca indicator de plan, s-au obținut pe fiecare persoană încadrată circa 16 000 lei. Nivelul acestui indicator a fost însă influențat și de factori negativi precum folosirea, în unele locuri, de personal în plus, în altele, sînt, am putea spune, impresionante : anul '85 a însemnat aproape 800 000 tone produse refractare și abrazive, mase și betoane, materiale antiretasură — din care, peste 40 la sută produse noi, reproiectate și modernizate. Faptul că un procent de 3,2 la sută din produse intrau la declasări, rebuturi, devenise pentru acești oameni un semnal de alarmă, căutîndu-se, mai în adînc, cauzele unei atari situații : abateri de la disciplina tehnologică, neaplicarea consecventă și în întregime a măsurilor stabilite prin programele de calitate de către unități, uneori exigența redusă a unor conducători de secții, sectoare, formații de lucru, a personalului C.T.C.

Directorul general al Centralei, tovarășul Bujor Roșca, trage o linie : sarcini complexe le stau în față în acest prim an al noului cincinal, la finele căruia vor trebui să raporteze că peste 95% din produsele refractare și abrazive vor deveni produse de nivel mondial ! O sarcină căreia

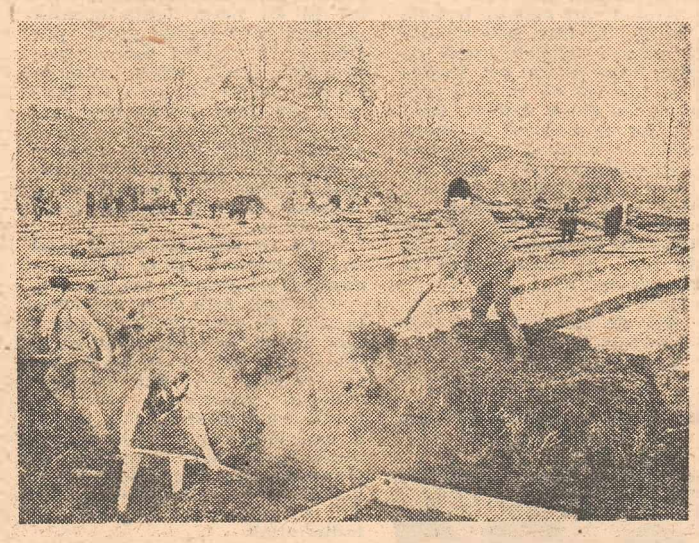

gradul de mecanizare și automatizare rămînînd sub cerințe la unele fluxuri de fabricație.

În dușul rece al analizei a intrat și calitatea produselor, cu toate că rezultatele obținute vor trebui să-i facă față exemplar, păstrîndu-și în același timp, tradiția de centrală fruntașă pe țară.

GEORGETA ȘTEFĂNESCU ■

Descoperirea de la Bodești

E isteț, asta se vede de la început, și este și bun de vorbă. Abia ne cunoscusem și a găsit imediat prilejul să rostească una dintre înțelepciunile lui : problema este să descoperim grăuntele de aur din om ! Asta, i-am zis, ați mai spus-o și altădată, am citit eu undeva. N-a ezitat să încuviințeze pe loc. Cînd ai o credință, n-o rostești doar într-o singură zi. O rostești mereu, de cîte ori se ivește prilejul. Bunăoară, povestea asta cu grăuntele de aur el a spus-o oricui s-a nimerit să-l asculte. Și dacă descoperim grăuntele acela, zic ce se întîmplă ? Atunci sîntem mari, zice el, și e bine pentru toți.

Vasile Tomescu are 54 de ani și din '73 încoace este președintele C.A.P.-ului Bodești. Mai înainte, timp de zece ani, a fost primar în comună. Încă de pe atunci țăranii din Bodești începuseră a-și face case despre care se dusese vestea, cum s-ar zice, peste șapte sate. Case cu un etaj, case cu două etaje. Și nu una ici, alta cine știe unde, așa cum se mai poate vedea prin atîtea sate, ci multe la număr și aliniate la șosea ca soldații la paradă. Și cu toate acestea, un observator atent ar fi ajuns repede la încredințarea că era întrucîtva cam exagerat sau nepotrivit a se vorbi despre bogăția țăranilor din Bodești. Mai corect era să se vorbească despre bogăția muncitorilor din Piatra Neamț care locuiesc la Bodești. Bineînțeles că nu era deloc rău ca oamenii să cîștige bine în industriile orașului aflat aproape, dar oricine ar fi fost de acord că nu era firesc nici ca la temeliile frumoaselor lor case să se afle prea puțin din ce-ar fi putut să fie cîștigurile rezultate de pe urma datoriei lor de-a munci în agricultură.

Comuna era bogată, dar cooperativa era săracă. Și oricum am întoarce lucrurile, zice Vasile Tomescu, asta nu putea să însemne decît că satul, la urma urmei, își cam fura căciula. Încît a trebuit să vină și ziua cînd cei care se îndeletniceau la Bodești numai cu agricultura să se hotărască a face, cu siguranță, cea mai importantă construcție prin partea locului. Pînă atunci fuseseră construite doar ziduri pentru casele acelea mîndre, ziduri groase și sănătoase, dar construcția despre care vorbește Vasile Tomescu nu era doar un efect ci o sursă a unei bogății rîvnite. Această construcție, zice el, a fost pămîntul satului. Bodești se află pe drumul ce leagă Piatra de Tîrgu Neamț, într-o zonă deluroasă, iar producțiile obținute pînă atunci erau ca vai de lume. Și ca să fie limpede că Vasile Tomescu nu este omul care să răsucească în așa fel cuvintele încît ele să poată face cît mai mult zgomot pentru nimic ci că el vorbește, de fapt, despre cel mai important eveniment care s-a petrecut în anii din urmă în viața acestui sat, ajunge să spunem din capul locului că producțiile obținute înainte pe pămîntul de la Bodești erau cam de 10 la sută din cele ce se obțin acum. „Pămîntul nostru nu aparține unor categorii superioare de fertilitate. Dar a trebuit să ne străduim ca pămîntul acesta să fie cît mai bun. Am executat drenaje, am corectat aciditatea, am fertilizat cum scrie la carte. În munca noastră am fost ajutați de o seamă de specialiști. Dacă tot cheltuim, neam zis, e bine să fim siguri că nu aruncăm în nici un fel banii pe fereastră. De 10 ani încoace, investițiile de creștere a capacității de producție a pămîntului s-au ridicat la vreo 40 de milioane de lei. Cam trei sferturi din acești bani i-a dat C.A.P.-ul iar pentru diferență am apelat la ajutorul statului. Sporurile de recolte arată, zic eu, că merită să fim ajutați. În zona noastră, care nu e o zonă cerealieră, recoltele obișnuite de grîu și de porumb au ajuns să fie cam de 4000 de kilograme la hectar. Noi spuneam că pe pămînturile noastre ieșesc bine cartofii dar adevărul acesta abia acum se vede, cînd culegem cam 35 000 de kilograme la hectar. Vreau să subliniez că producțiile astea nu reprezintă anii buni sau întîmplările norocoase. Ele reprezintă media ultimilor cinci ani. Altfel aș fi putut să amintesc de cifre mai mari. Problema este însă că am izbutit să ne facem pămîntul mai bun doar pe două treimi din suprafață și că trebuie să continuăm această investiție care, după cum arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la recenta Plenară lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, este de importanță vitală pentru munca noastră. Toți cei care au obținut rezultate bune în agricultură, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, au avut grijă mai întîi de calitatea pămîntului lor. Creșterea puterii productive a pămîntului duce, între altele, și la dezvoltarea unui sector zootehnic puternic, iar noi am avut motive îndeajuns de multe ca să ne convingem de valabilitatea acestui fapt. În urmă cu zece ani, abia mulgeam de la o vacă 780 de litri de lapte. În 1985 producția medie a fost de 4 202 litri, ceea ce începe să fie mulțumitor, nu-i așa ? În treacăt fie spus, redresarea cooperativei a avut drept urmare și creșterea numărului de vite din gospodăriile populației. Satul crește 2000 de bovine și 4000 de oi. Pentru ele, cei care au muncit în cooperativă au primit pentru această iarnă 1000 de tone de coceni și 1000 de tone de fîn. Se vede, așadar, că bogăția la Bodești a început să însemne ceva mai mult decît se aduna doar din cîștigul oamenilor pentru munca lor în industrie. Și dacă lîngă toate acestea vom aminti și că noi am dezvoltat aici și un puternic sector de industrie mică, de pe urma căruia ob ținem cam 10 milioane de lei pe an va putea înțelege oricine cum am izbutit ca în 1985 plata unui om să fie, pentru fiecare zi de muncă, 100 de lei“.

Cei din Bodești au înțeles că n-are rost să-și aștepte norocul din altă parte și de aceea s-ar putea zice că ei nu-și mai așteaptă norocul ci îl cunosc dinainte în măsura în care lucrează pentru el. Însă hotărîrea de a se așterne la o asemenea muncă a pornit și merge mînă în mînă, zice Vasile Tomescu, cu descoperirea grăuntelui de aur din om. Oamenii au prins să aibă încredere și aceasta s-a văzut, de curînd, și din felul cum au vorbit la adunarea generală. Au vorbit ca niște oameni care sînt interesați de ce au de vorbit și care chiar au ce să spună. „Înainte, zice Vasile Tomescu, luam oamenii de pe stradă și din stația de autobuz și făceam adunarea generală. Acum s-au schimbat de tot lucrurile. Nu poate să participe, ca delegat, decît acela care a făcut 50 de norme peste numărul minim și obligatoriu de 150. Cooperativa se află în mîna celor care sînt cu adevărat interesați de soarta ei“.

DUMITRU ELIADE ■

Oameni care plămădesc pîinea

— După părerea mea, ne spune Ștefan Manoliu, directorul Fabricii de pîine Pajura din București, într-un articol de gazetă despre munca noastră trebuie amintit în primul rînd despre felul cum au muncit oamenii noștri în timpul viscolului de acum cîteva zile. Deși mulți dintre ei veneau pe jos pînă în Pajura din Titan sau Berceni nici unul n-a lipsit de la lucru. Nici unul dintre ei n-a plecat de la locul de muncă pînă nu i-a venit schimbul. Cîteva tinere muncitoare, care făceau naveta cu trenul, dîndu-și seama să nu se mai pot întoarce a doua zi, au dormit în Gara de Nord. Zilele următoare au dormit la colege sau prietene. N-a fost primul examen de conștiință muncitorească pe care l-a trecut colectivul nostru. Și tot în zilele în care circulația încă nu se reglementase, mașinile care transportau pîinea au circulat tot timpul. Asta înseamnă ceva. Altele mai pot lipsi, dar pîinea de pe masa oamenilor, nu.

Iată, am început acest articol așa cum ne-a sugerat directorul Ștefan Manoliu. În continuare să spunem că nu doar în acele zile s-a muncit din greu la fabrica de pîine. În ultimii 10 ani, Fabrica de pîine Pajura, una din cele 9 ale Bucureștiului, a fost mereu printre primele. În anul care a trecut, a doua. Realizările cu care a încheiat ultimul cincinal, raportate de Adunarea generală a oamenilor muncii care a avut loc la începutul lunii, sînt mai mult decît remarcabile : producția marfă 182,8 la sută, productivitatea 168,9 la sută, rentabilitatea a crescut cu 3,4 la sută, nivelul cheltuielilor totale a scăzut cu 165,50 lei la mia de lei producție, beneficiul a crescut de 6 ori.

Din mîinile celor 1000 de oameni ai muncii de la Pajura ies în fiecare zi în jur de 200 tone de pîine și specialități de panificație.

— Brutarii, să le spunem așa, ne amintește Carmen Mirea, președinta sindicatului, ea însăși în meserie de aproape 30 de ani, trebuie să fie în orice moment la datorie. Lucrăm în trei schimburi permanente, foc continuu, o expresie după cum am văzut des folosită. Doar duminica întrerupem producția pentru 4 ore, pentru curățenie generală și dezinfecție. În fabrica noastră lucrează peste 70 la sută femei. Avem multe probleme : concedii prenatale, natale, programe reduse pentru alăptare. Oamenii înțeleg situația. Bineînțeles sînt remunerați în acord global, iar cîștigul mediu suplimentar a fost în jur de 15 la sută. Munca noastră nu e ușoară. E o meserie grea care nu se învață de pe azi pe mîine. Mulți au impresia că nu e complicat să faci o pîine. Sînt zile cînd lucrăm și cu cîte 3 sorturi de făină. Din fiecare trebuie să faci o pîine de aceeași calitate, adică foarte bună. Lucrăm la comanda fermă a comerțului și sîntem foarte grijulii cu sortimentele dietetice. Deși munca e grea, în fabrică avem familii întregi de brutari. Părinții și-au adus copiii să lucreze tot aici. Tinerii se feresc de panificație tocmai din cauza timpului liber. Lucrăm în 1 ianuarie, în toate sărbătorile. Cei din București ne cam ocolesc. În adunarea generală a oamenilor muncii am discutat despre posibilitatea de a avea un cămin de nefamiliști. Multe fete au terminat liceul de specialitate sau școala profesională și fac naveta. Cele mai multe dintre ele stau cu chirie în cartier.

— În Adunarea generală a oamenilor muncii, completează tovarășa Liliana Dumitrescu, secretara adjunctă a Comitetului de partid, am analizat felul cum s-a lucrat, dar mai ales ce avem de făcut de acum înainte. Vom continua cîteva din inițiativele noastre, în paralel cu acțiunile susținute de modernizare a tehnologiilor. Mecanizarea tuturor operațiilor va crește pînă în anul 1990 productivitatea muncii de aproape două ori și jumătate. Va începe anul acesta la Băneasa construcția unei fabrici de pîine cu o capacitate de 50 tone pe zi, la care vor lucra tinerele muncitoare care se formează acum la noi. Avem în perspectivă o moară de făină de 100 tone pe zi. Am realizat multe din lucrările de modernizare și uz curent în regie proprie, ceea ce a dus la reducerea cheltuielilor de producție : trecerea cuptoarelor pe alimentare dublă, combustibil lichid sau gaz metan ; repararea cuptoarelor Dampf ; igienizări în valoare de 1,5 milioane lei, piese de schimb în atelierul propriu în valoare de o jumătate de milion. Prin măsuri organizatorice, printr-o urmărire atentă a proceselor tehnologice, prin înlăturarea rebuturilor de făină și pîine am reușit ca în anul care a trecut să realizăm o economie de 250 tone făină, 200 tone combustibil convențional și 100 MW. Trecerea uzinei termice pe gaz metan în loc de combustibil lichid va reduce la jumătate costul energiei și va tripla durata de funcționare a cazanelor. Containerizarea transportului va rezolva multe din problemele fabricii. Productivitatea va fi simțitor îmbunătățită. Afară de asta, munca oamenilor va fi mult ușurată. Un distribuitor de pîine pleacă în cursă de cele mai multe ori la 5 dimineața și se întoarce acasă seara, timp în care manevrează 8 — 10 tone.

Într-adevăr, o pîine ajunge pe masa noastră după ce mulți oameni trudesc din greu pentru ea. În anii care vin, așa cum am înțeles, pentru o pîine la fel de bună ca cea pe care o mîncăm astăzi va fi necesară mai puțină sudoare.

OPREA GEORGESCU ■

Un cuvînt IN EXTENSO

„Fără gustul victoriei, pîinea rămîne un simplu furaj"

De vorbă cu Eroul Muncii Socialiste, PAUL DINU, de la „Electroputere" — Craiova, despre cîteva probleme muncitorești la ordinea zilei.

— Cum vă apar, tovarășe Paul Dinu, sarcinile de producție ale noului an și ale noului cincinal? Ne referim, în primul rînd, la sarcinile întreprinderii dv. și ale secției de transformatoare mari, pe care o conduceți.

— Sînt, ca pretutindeni, sarcini mari. Sarcini sporite.

— Vă intimidează?

— Pe mine unul, nu.

— Dar pe alții?

— E drept, unora le e cam frică să nu le îndoaie umerii. De fapt, aceste sarcini sînt realist concepute, deci întru totul realizabile. Ele țin seama și de nevoile țării, ale mersului ei înainte, științific fundamentat în planurile partidului, dar și de posibilitățile întreprinderii noastre, de zestrea ei tehnică, de puternica ei forță muncitorească. Sîntem 13 000 de inși la „Electroputere", toți meșteri mari, sau aproape toți. Firește însă că nu posibilitățile noastre dictează nevoile naționale, ci invers. Nevoile sînt totdeauna superioare, și e normal să se întîmple așa, căci altfel nici țara, nici uzina noastră n-ar progresa.

— Deci aceste nevoi superioare posibilităților dv. — vă obligă să le ajungeți din urmă.

— Exact. Ne obligă sau, mai bine zis, ne mobilizează.

— Adică vă cer să faceți, cu un cuvînt, noi eforturi. Poate chiar mari. Poate chiar de excepție.

— Și de excepție, dacă e cazul... De ce nu? Colectivul nostru s-a dovedit nu o dată apt să facă față unor imprejurări excepționale, reclamînd eforturi excepționale. Vă amintiți, Congresul al IX-lea al partidului ne-a trasat sarcina, expres stipulată în Directivele marelui forum, să făurim locomotive electrice, adică să ne luăm pe umeri răspunderea electrificării transporturilor din România. Ne-am luat-o și am dus-o la capăt, cu eforturi care n-au fost de toată ziua. Nu vă mai dau și alte exemple, sînt prea multe.

— Mai dați-ne totuși. Dați-ne și din secția dv.

— Secția mea e doar o secție dintr-o fabrică, într-o uzină cu mai multe fabrici.

— Dar secția dv., după cîte știm, e singura incintă industrială din România care produce transformatoare mari. Și încă asimilate într-un timp record!

— E adevărat. Cel dintîi transformator la care am lucrat, nu cu foarte mulți ani în urmă, avea 20 MVA. Acum construiesc, cu băieții mei, transformatoare de 400 MVA, pentru tensiuni de 400 de kilovolți. Firește, toate astea au însemnat, cum ziceți dv., efort de excepție. Colectivul nostru are însă azi capacitatea — sau maturitatea, cum vreți să-i spuneți — de a nu transforma excepționalul în permanență. Adică de a fi în stare să-și regăsească, oricît de mari și de complicate ar fi problemele ce-l confruntă, suflul normal, orarul înțelept și organizat al muncii, singurul înăuntrul căruia se află cheia succeselor durabile. Iar dacă mai facem totuși și eforturi ce ies din granițele obișnuitului, le facem cu conștiința că e nevoie de ele tocmai pentru a grăbi normalizarea. Și cu conștiința, desigur, că nu sîntem singurii în lume care lucrăm cu astfel de înalte măsuri ale muncii.

— Adică?

— Adică trăim, știți bine, într-un timp în care dezvoltarea se plătește, înaintarea se plătește, așa cum și rămînerea în urmă se plătește, se plătește cumplit, prin scoaterea din cursă. „Confortul stagnării" nu mai există azi pentru nimeni. Cei ce vor să cîștige cursa spre viitor au o singură alternativă: să plătească prin eforturi și să fie răsplătiți. Iar la noi, la români, chestiunea se pune mai apăsat ca aiurea.

— De ce?

— Fiindcă noi a trebuit — vedeți cazul uzinei noastre! — să cucerim, în ani sau numai în anotimpuri, ceea ce oamenii de prin alte părți au dobîndit în decenii sau poate în secole, prin lente și liniștite acumulări cantitative, odată cu fiecare pas în știință și tehnică asimilat și aplicat. Eu am intrat la „Electroputere" în 1950, cînd uzina abia se năștea. Aveam 17 ani și veneam de la țară. Veneam din epoca lămpii cu gaz. Ce-mi putea spune mie noțiunea de „energie"? La ce răspundea ea în universul meu de reprezentări și imagini? La nimic sau la aproape nimic. A trebuit să mă zbat, să învăț pe rupte, cu cheltuială de nopți, cu dureri de cap (primele dureri de cap din viața mea, prima oară cînd am cunoscut antinevralgicul!), ca să izbutesc să introduc firele de cupru în borna minus și în borna plus. Să le introduc cu îndeminare, așa cum viri ața în ac, apoi să le strîng bine cu șurubelnița, apoi să pun dispozitivul în duză și să scapăr prima scînteie. Pe vremea aceea, firma austriacă „Elin", de același profil cu noi (vă dau exemplul ei fiindcă o știu, am vizitat-o mai tîrziu), avea vreo 50—60 de ani de experiență în spate. Și era vestită în toată lumea pentru transformatoarele ei de mare putere.

— Dar cînd ați vizitat „Elinul" erați deja „cineva": bobinator expert, tehnician cu faimă în branșă, șef de secție la „Electroputere" și, din 1972, Erou al Muncii Socialiste.

— Nu eu eram „cineva", uzina. Deci iată nevoia ca noi, aici, să facem eforturi mai mari ca alții. Eforturi care sporesc mereu, și prin sarcinile ce le provoacă, și — cum să vă spun? — prin însăși desfășurarea lor. Căci efortul e mai dur cu fiecare pas nou, cu fiecare cotă cîștigată, prin acea lege a fizicii prin care kilogramul devine tonă la o anumită înălțime, prin care tona devine apoi megatonă, iar megatona cine mai știe ce, pînă la Lună. Ne trebuie deci puteri de rachetă, ca să învingem gravitația întîrzierii, ca să punem mai sus niște cărămizi ale construcției noastre, ca să împunem mai sus niște idei. Ca să ajungem în acest cincinal, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, **„la un stadiu superior, de țară mediu dezvoltată"**. De-aia, cum ziceam la începutul discuției noastre, avem sarcini mari. Or fi ele mari, dar cînd, la sfîrșitul etapei, vom pune alături bilanțul trudei și cel al roadelor ei, vom vedea că, oricît de greu au apăsat pe umerii noștri eforturile, darul de biruințe va atîrna și mai greu. Firește, cu o condiție: ca efortul să nu bată niciodată în gol. Adică fiecare picătură de energie, de gîndire sau de sudoare, să rodească. Să rodească înzecit și însutit. Adică efortul să fie eficient.

Despre disciplină și răspundere

— Ce i se cere efortului ca să fie eficient?

— Tot ce știți: știința și iscusința de a munci, deci productivitate și calitatea prestației, perfecta sincronizare cu cei din jur, cu efortul lor, deci bună organizare, disciplină, răspundere.

— Vorbiți-ne, vă rugăm, despre disciplină. Și despre răspundere.

— Munca într-o fabrică e un efort colectiv. În secția mea sînt mai multe ateliere (șase din ele pregătesc doar montajul transformatorului!). Bobinatori, împachetatori, izolatori, montatori, mecanici etc. își împletesc și își întrețes sforțările, pînă la micron (în spațiul muncii) și pînă la fracție de secundă (în timpul ei). O infimă neatenție comisă într-un punct al procesului tehnologic se poate repercuta cu consecințe amplificate pe tot traseul. Ca să vă faceți o idee mai exactă, gîndiți-vă la un grup de alpiniști, prinși în escaladarea unui munte. Ei trebuie să se uite — nu-i așa? — în sus, numai în sus. (Sau spre punctul maximei calități, ca să traducem povestea în secția noastră.) Deci trebuie să urce după cei mai îndrăzneți (după fruntașii întrecerii, în cazul nostru), care bat, undeva, sus, bornele, care fixează corzile, care trimit îndemnuri, care asigură de fiecare dată că doar începutul e greu. Și e greu. E greu după numai cîteva zile, uneori după numai cîteva ceasuri de încordare, cînd ești ispitit să te relaxezi, să te uiți înapoi, deși făcînd asta ai putea să amețești și să cazi. Ar fi grav. Și nu doar pentru tine. Căderea ta ar putea antrena un șir torențial de căderi, și vai de cei de jos, de la capătul corzii! Între toți cei cuprinși în această ispravă trebuie deci să existe o solidaritate a frînghiei, a cățărării, a gesturilor, a respirației, clătinarea unuia fiind alarmantă pentru întregul șir.

— Și totuși, cîte unul se mai poate și clătina. Om e!

— Atunci toți ceilalți trebuie să-l ajute. Să uite că-i noapte și că piscu-i departe (deci că programul de lucru s-a încheiat), să uite că ei, în ce-i privește, și-au făcut datoria (căci datoria lor se măsoară în opera colectivă, în biruința ei), și să-i dea camaradului mîna de sprijin trebuitoare. O mînă pe care, de fapt, și-o dau lor înșiși.

— Dv., Paul Dinu, de cîte ori ați lipsit de la program în cei 36 de ani de cînd lucrați la „Electroputere"?

— Eu?!

— Dar de întîrziat, ați întîrziat vreodată?

— Eu?!

— Cîte concedii medicale v-ați luat în acest răstimp?

— Unul singur. Cînd am făcut un infarct.

— Ce mai înseamnă, după dv., disciplina muncitorească?

— Integrarea perfectă în legile și legitățile muncii. În exigențele ei. În structurile ei organizatorice. E de spus aici că avem — și în industrie, ca în întreaga noastră societate — un cadru organizatoric bun, o formă care face eficiente munca și dăruirea omului. În industrie, această formă se numește noul mecanism economico-financiar.

— Și ce mai înseamnă disciplina muncitorească?

— Să nu spui „nu" la nici o cerință a muncii la care știi că poți răspunde pozitiv. Și chiar dacă ai unele îndoieli privind priceperea ta de a împlini acea cerință, tot „da!" să spui. Asta înseamnă, evident, să lupți. Să lupți pentru propria ta perfecționare, ca să ajungi la înălțimea cerinței. De fapt, disciplina muncitorească înseamnă să-ți schimbi — sau să-ți adaptezi — atitudinea față de muncă în funcție de schimbările muncii, de pretențiile ei, de noile și tot mai complexele sarcini ale producției.

— Dar răspunderea — cum o vedeți?

— Amintiți-vă, vă rog, cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. Secretarul general al partidului condamnă, pe bună dreptate, un anume fel de a „răspunde" pentru neajunsuri sau greșeli, aparent cît se poate de „democratic": prin „autocritică". **„Trebuie să înțelegem** — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — **că nu ne putem mulțumi cu declarații, cu faptul că unii tovarăși spun: «recunosc că sînt vinovat, recunosc că nu am făcut aceasta»".** Noi livrăm în străinătate peste 50 la sută din transformatoarele secției. Cum ne-ar sta să ne facem „autocritica" în fața străinilor pentru mărfuri proaste? Și cît ne-ar costa această „autocritică"? Numai grele penalizări în valută? Sau și restrîngerea, poate chiar anularea pieței noastre externe, ca legitimă sancțiune pentru niște parteneri economici neserioși? Răspunderea adevăratului revoluționar, așa cum ne învață secretarul general al partidului, se măsoară prin faptele sale, și nu prin vorbe.

— Ce se întîmplă totuși cînd mai și greșim? „Cine nu muncește, nu greșește" — așa se zice.

— Zicerea asta eu aș arunca-o la coș. Și știți de ce? Fiindcă face teoria greșelii planificate. Cei ce nu sînt buni de nimic, cei ce știu că-i pîndește greșeala, o planifică, ascunzîndu-se după zicerea asta. Sigur, îi mai iertăm omului cîte o greșeală, două, dar nu mai mult. Greșelile care se repetă nu mai pot fi iertate, căci ele nu mai sînt greșeli, ci nepricepere sau indisciplină.

— Ce mai înseamnă, după dv., răspunderea?

— V-am spus-o, ea se măsoară în fapte, nu în vorbe.

— Foarte bine, oferiți-ne fapte.

— Nu există hidrocentrală, termocentrală sau nod energetic din România în care să nu funcționeze transformatoarele noastre. Ele sînt centri vitali ai acestor complexe amenajări, supuși unor solicitări perpetue, intense și de durată. Un transformator de 190 MVA, de exemplu, trebuie să „trăiască" vreo 12 ani. De regulă, toate transformatoarele noastre, cele de la Porțile de Fier, de la Lotru, de oriunde vreți, „trăiesc" peste viața pe care le-au dăruit-o proiectele. Și „trăiesc" astfel fiindcă noi, autorii lor, le „trăim", cînd le facem, cu maximum de răspundere, pe toate gamele operațiilor. Și dacă o să adaug că toate aceste transformatoare sînt de concepție românească, o să fiți, cred, lămuriți asupra modului nostru de a munci. De a munci cu răspundere.

— Nu sînteți un modest, Paul Dinu, nu-i așa?

— Aș vrea să fiu, dar timpul nu-mi prea îngăduie... **(Ride)**: Conduc vreo opt sute de oameni, am pe cap un plan de producție mare, întesat totdeauna de premiere, de tot felul de agregate noi... Cînd să mai fiu și modest?

Despre știință și conștiință

— Dv. sînteți unul din oamenii care au învățat foarte mult. Ați pornit-o de la lopată, ați făcut apoi și școala profesională, și liceul, și școala de maiștri, ați trecut și prin alte forme de studiu, v-ați reciclat din mers de nu știu cîte ori... Știm că proiectanții noilor produse vă consultă de la primele lor desene, știm că dv. inșivă sînteți autor de proiecte, ca și de prețioase inovații în materie de transformatoare; ceea ce, firește, înseamnă că sînteți stăpînul unor cunoștințe invidiabile de către mulți. V-a plăcut de mic să învățați, nu-i așa?

— N-aș zice. Am învățat fiindcă am fost silit să învăț, m-a silit viața. (Iată că acum sînt modest!) Altceva mi-a stat la inimă în primul rînd, învățătura a venit pe urmă. Am avut, așa, un orgoliu al meu, de muncitor și de român. Cum adică, dom'le, îmi ziceam, încă de cînd eram băiețandru, cum adică, neamțul din mahalaua Craiovei știe să facă fel de fel de țiare și de mașinării, iar eu nu știu? Mi s-a explicat că, de!, asta-i situația, că neamțul e „țară mare", e „firmă mare", e „faimă mare". Vreau să zic că noi, românii, am trăit multă vreme, prea multă vreme, sub teroarea „faimelor mari" (uneori, numai a fumurilor mari), băgîndu-ni-se mereu în cap zicala aia, știți dv. care, cea cu „vezi-ți de lungul nasului!". Adică o întreagă dădăceală în înfrîngere și înapoiere! Cînd, să tot fie vreo 10—11 ani de atunci, am fost trimis în vizită la firma „Elin", cea cu decenii de tradiție în construcția de transformatoare, cei de-acolo au vrut să mă uluiască. Mi-au arătat, încă din prima zi, realizarea lor cea mai mare, „vîrful de lance", spuneau ei, al producției: un autotransformator de 10 000 MVA. M-am uitat la el, n-am zis nimic, dar am început să fierb. Cînd m-am întors acasă și am povestit ce-am văzut, toți colegii mei au început să fiarbă. Am pus mîna pe carte, pe documentații, ne-am frămîntat, am căutat, după care am fabricat primul autotransformator de 15 000 MVA, integral de concepție românească. O să ziceți iar că stau prost la capitolul modestie, dar haideți să vă dau și un alt exemplu, care nu-i legat de persoana mea. Prima locomotivă de 3 500 C.P. marca „Electroputere" a fost făurită în colaborare cu firme din Anglia. Ei bine, n-au trecut decît niște ani și noi, cei de-aici, am asimilat-o, și încă atît de bine încît ni s-a cerut în străinătate. Știți cine ne-au cerut-o?

— Englezii!

— Chiar ei, încîntați de performanțele mașinii noastre! Inteligența tehnică românească nu e vorbă în vînt. Ea există, ea s-a afirmat strălucit în ultimele două decenii. Dar tot ea, la ceasul de față, se află în fața unui nou și drastic examen. Ca să ajungem, în acest cincinal, ca 94—95 la sută dintre produsele noastre industriale să fie competitive pe plan mondial, iar 4—5 la sută deasupra celor mai bune din lume, efortul înnobilării acestei inteligențe cu cele mai moderne cuceriri ale științei, ale cunoașterii, ale noului se impune ca o somație. Așa cum se impune dezvoltarea conștiinței, a crezului patriotic și revoluționar, ca supremă condiție a oricărei înălțări a omului. A omului și a faptelor lui. Congresul științei și învățămîntului a pus aceste probleme în cei mai stricți mai și limpezi termeni.

— Pentru difuzarea științei există varii forme de instrucție. Dar pentru dăltuirea conștiinței?

— Există — cum bine se știe — educația prin muncă și pentru muncă.

— Cum funcționează ea la „Electroputere"?

— Între altele, ne străduim să le insuflăm oamenilor uzinei, celor tineri în primul rînd, nevoia de victorii.

— Nevoia de victorii?

— Nevoia sau setea de victorii, ca piedestal al mîndriei muncitorești. Al mîndriei de muncitor român, de muncitor al **Epocii Ceaușescu**, detașat de trecut prin victorii fără pereche. Sigur, nevoia de victorii e o nevoie dintotdeauna a omului. Oamenii au avut și au nevoie de victorii ca și de pîine. Uneori, ba chiar deseori, o victorie de muncă sau de viață poate suplini un aliment mediocru. Oricum, pîinea e lipsită de sare fără acest adaos constitutiv care e gustul victoriei. Altfel spus, fără victorie pîinea rămîne un simplu furaj. Ce ne-am face — ne străduim să-i învățăm pe tineri — fără această extremă nevoie umană? Ce ne-am face fără acest înalt etalon al umanității din noi? Și ce s-ar face țara fără victoriile muncii care scînteiază pe chipul ei? Cum ar arăta acest chip? Fără victorii o colectivitate se șterge în anonimat, însul își pierde identitatea, viața își destramă strălucirea și agonizează în cenușiu. Fără el, fără acest oxigen vital al victoriilor, arderile mașinăriei noastre sociale ar fi nule sau incomplete. Poate că de înaintat am înaintat, dar foarte lent și scoțînd mult fum.

Despre mai mult și mai bine

— Deci ați vrea ca toți să fie ca dv., autori de victorii!

— Ca mine și ca alții. Ca foarte mulți alții, ca sutele de fruntași ai întrecerii de la „Electroputere".

— Dar poate că tînărul muncitor care ne citește va riposta: „Bine, frate, dar pentru asta ai nevoie de un anume dar, de o vocație, de un talent. Ce mă fac dacă nu le am? Ce mă fac dacă nu pot ajunge un «nume mare» al întrecerii? E

ruşinos să fiu doar, acolo, un «escu», adică un nume simplu ? Un nume simplu şi, firește, onest ?".

— I-aș răspunde : dar ce ce înseamnă să fii onest ? Înseamnă să nu trăiești pe spatele nimănui, să fii fiul propriilor tale merite. Deci să muncești prob, dar pentru asta trebuie să fii pregătit ; deci să muncești din răspunderi, ca să nu întinezi măcar criteriul de onestitate pe care ți l-ai propus inițial. Iar pentru ca munca să nu-ți fie o povară, trebuie să muncești inteligent. Inteligența te obligă însă la fantezie, la căutare, ceea ce, dacă perseverezi (fiindcă onestitatea e și perseverență !), te poate împinge pe marginea unei invenții sau a unei fapte de seamă în domeniul în care trudești. La ce distanță te mai afli acum de un «nume mare» ? L-ai și dobîndit !

— Frumoasă demonstrație !

— Mulțumesc. Dar nu e a mea, am învățat-o și eu de la muncitori mai în vîrstă.

— Dv., Paul Dinu, ați crescut odată cu uzina, sînteți profund atașat de uzină, sînteți îndrăgostit de uzină. Ce înseamnă dragostea de uzină ? Cum ați defini-o, în două cuvinte ?

— Dragostea de țară. Cum altfel ?

— Sînteți „șef" la „Electroputere" de multă vreme. Cum se conduce un colectiv muncitoresc, ca să meargă bine ?

— Cum se conduce o armată. O armată, nu o oaste de adunătură.

— Cum se conduce o armată ?

— Mai întîi, să-i instruiești bine pe toți, dar pe toți, nu numai pe generali. Să știe să lupte și să știe de ce luptă. Lecția de strategie și de tactică nu trebuie să stea în sertarul meu, ci în mîinile lor. Ce spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta Plenară lărgită a Consiliului național al agriculturii e perfect valabil și pentru noi, cei din industrie. Toate programele și măsurile dedicate promovării noului — sublinia cu acest prilej tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie **„concretizate pînă la ultima unitate și chiar la ultimul om"**. Atunci, da, ne putem transforma într-o adevărată armată a noului, cu tot ceea ce presupune aceasta ca ordine și eficiență.

— Cînd le vorbiți muncitorilor tineri despre obiectivele actualei etape, ce le spuneți ?

— Că ele înseamnă, simplu, **mai mult și mai bine.**

— Asta nu-i simplu. Explicați, vă rugăm !

— Explicația o găsiți în documentele Congresului al XIII-lea, în cuvîntările secretarului general al partidului. **Mai mult** rămîne un indicator important, un criteriu de frunte al muncii, el însemnînd satisfacerea cu bunuri materiale a nevoilor țării. În producția de energie electrică, de pildă, sau în asigurarea cu materii prime, **mai mult** e criteriu major, e o cerință fără limite. Dar în toate cazurile, în evoluția tuturor ramurilor economiei, **mai bine** e condiția de esență, condiția suverană, condiția dezvoltării calitativ-intensive, condiția înnoirii, a racordării la exigențele lumii și ale timpului, a cuceririi rîvnitelor noastre ținte. **Mai bine** este problema problemelor muncii noastre, e chestiunea de fond a ceea ce discutam mai adineaori : eficiența efortului, rodnicia lui. De cîte ori ne-a vizitat uzina — și ne-a vizitat-o în 10 rînduri ! — tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a atras atenția asupra acestei fundamentale relații a dezvoltării : **mai mult — mai bine,** cu accentele care se impun pentru fiecare din termeni.

— Stimate Paul Dinu, trebuie să punem punct convorbirii, spațiul tipografic ne constrînge... Și încă n-am discutat despre o mulțime de lucruri la ordinea zilei. Despre progresul tehnic, despre randament, despre rentabilitate, despre economii, despre...

— Cu un cuvînt : **noua calitate !** Această formulă — care a devenit, din însăși clipa în care a fost rostită de secretarul general al partidului, platforma națională de muncă și existență a întregului nostru popor — le implică pe toate, în inedită și strălucită sinteză. Implică tot ce am discutat și tot ce ar fi trebuit să mai discutăm.

— Să încheiem deci aici, cu această formulă-cotă de ideal a înaintării noastre.

— Mai mult : comandament vital, factor motor al acestei înaintări !

ILIE PURCARU

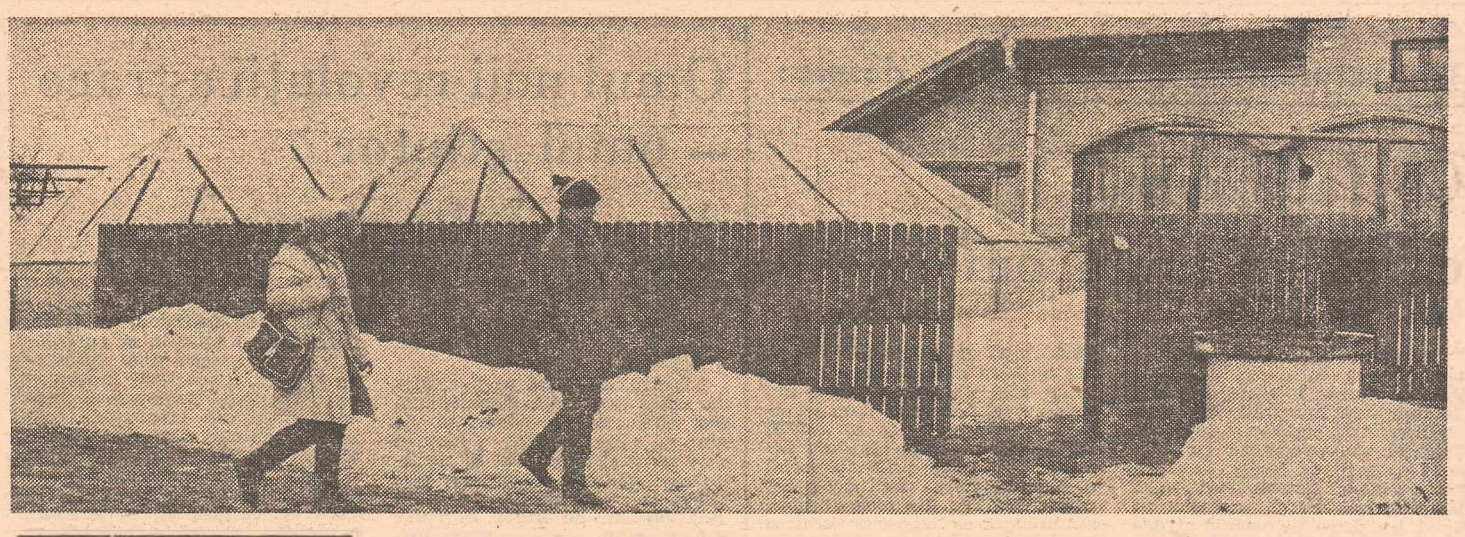

Fotografii de **ELENA GHERA**

Pentru omul harnic ghioceii răsar mai devreme

N-am cercetat de unde ar putea veni numele comunei Vărăști, dar mă gîndesc că trebuie să vină de la faptul că locuitorii ei i-au transformat spațiul, fără nici un echivoc, într-un perpetuu sezon de vară. O vară la care trudesc, cu vestita lor iscusință de grădinari, în toate cele patru anotimpuri. Comună din județul Giurgiu situată în imediata apropiere a centurii agricole a Capitalei, i-a procurat întotdeauna bucuria trufandalelor și surpriza roadelor de vară, pe cînd afară abia dă colțul ierbii și înfloresc caișii. Cine își pierde pașii — acum în anotimpul încă alb și dominat de nămeți — pe ulițele satului ca o reședință turistică, bordisite de mîndre case cu etaj ori case-vile, întîlnește această „stare la zi" a muncii țăranului din Vărăști și a bogăției sale. Aproape în fiecare curte de sătean există un solar ori veritabile sere, mai mici sau mai mari — așa cum se pot vedea la Nicolae Zamfirescu, Petre Olaru, Anastasia Petrescu ori Dumitra Simion și la cîți alții... —, unde, dincolo de folia din plastic ori de pereții din sticlă, în intimitatea caldă și umedă a pămîntului se ridică dimineața suavă a grădinilor. Cresc răsadurile sub mîinile harnice, sub truda de zi și noapte a celor ce le îngrijesc pentru trufandalele de mîine de pe mesele noastre. Ca o laudă a iscusinței țăranului român care oriunde s-ar afla, sfințește locul și mai ales pămîntul.

CICI IORDACHE-ADAM

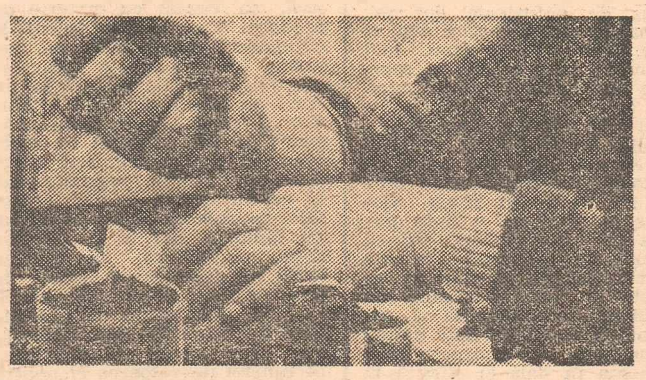

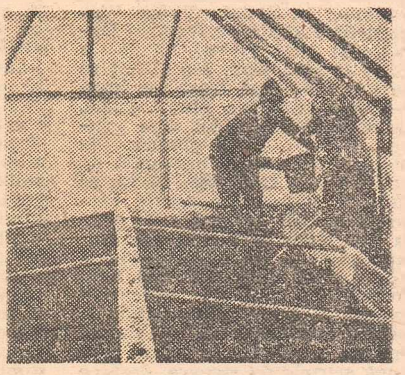

I.T.B. pe aceeași lungime de undă

cu cerințele publicului

„Ne suflecăm mînecile și trecem la treabă"

Atmosfera de lucru, seriozitatea, dorința de a schimba o anume stare de lucruri, iată care mi s-au părut a fi trăsăturile importante ale adunării reprezentanților oamenilor muncii de la Întreprinderea de transporturi București. Adunările în care toată lumea laudă sînt cronofage și la fel de nefolositoare ca adunările în care critica sare peste cal ; ele pot lua cel mult ochii, abătînd atenția de la treburile care merită într-adevăr timp și atenție. Darea de seamă a itebiștilor a avut de toate, dar lauda era ponderată, critica era constructivă, deși oamenii nu erau singuri, nu erau doar în familie, unde rufele se mai amestecă fără ca asta să deranjeze. Or, ei asta au vrut, să deranjeze, să schimbe. Cu simț de răspundere, cu aprecierea corectă a realității, cu dorința evidentă de a rezolva, întreprinderea bucureșteană a invitat la adunarea sa reprezentanți ai conducerilor primăriilor, ale altor întreprinderi din Capitală, a invitat presa. Nu din curtoazie, ci din necesitate, din realitatea faptului că transportul Bucureștiului nu aparține doar I.T.B.-ului, ci este o cauză a tuturor, din credința că neajunsurile pot fi înlăturate umăr lîngă umăr. Toate acestea mi s-au părut un semn de putere, urmare a unei democrații adevărate, de lucru.

O dare de seamă, căreia cu greu îi puteai aduce un reproș ne-a pus în față cam tot ce știam, nu știam sau bănuiam despre I.T.B. : noi linii de troleibuze sau tramvaie, prelungiri de trasee, dotări, tehnologii noi, prelucrare a datelor pe calculator, recondiționări, reactualizare de programe, autodotări, ore de staționare pe trasee, dar și indisciplină, accidente, „căderi" ale mijloacelor de transporturi datorate reparațiilor slabe, apartamente date în folosință, cantina, locuri în creșe și grădinițe, economii de combustibil etc. etc. Nu astfel amestecate, ci ordonate, dînd impresia a ceea ce e : viața oamenilor de la I.T.B., cu bucuriile și neîmplinirile lor, viața noastră alături de I.T.B. Au venit discuțiile. Oamenii aceștia care nu au decît jumătăți de noapte în paturile lor, care mai au probleme personale de rezolvat (să recunoaștem cinstit, cîți dintre noi ne-am gîndit ce urmări poate avea asupra transportului în comun faptul că familia unui conducător de tramvai sau auto așteaptă mai mult decît s-ar cuveni apartamentul pe care întreprinderea nu i-l poate oferi încă ?) își spuneau cuvîntul despre problemele întreprinderii, o făceau în detaliu, nu băteau apa în piuă, aveau propuneri, soluții. Soluții care, ne făceau să pricepem că se poate conta pe ei, pe inteligența, pe bunul lor simț, pe cuvîntul lor muncitoresc.

Animați de dorința de bine a Întreprinderii care numără 75 de ani de existență și „molipsiți" de exigența și fermitatea reprezentanților itebiștilor, vom aminti cîteva dintre lucrurile pe care fiecare bucureștean le-a gîndit măcar o dată în viață, nu neapărat într-o stație de autobuz sau de tramvai, unde vorba-i mai scurtă și mai nervoasă, pe care apoi le-a așternut pe hîrtie, fie pentru a le expedia unui for, fie întreprinderii de transport, fie presei.

Din multele probleme discutate la adunare ne rezumăm la trei. Prima dintre ele se referă la o întîmplare pe care I.T.B.-ul a descoperit-o, în sfîrșit, și anume aceea de a acționa în funcție de condițiile existente și nu numai în virtutea unor principii de circulație valabile în oricare alt loc din lume, dar care invocate la noi, apar ca simple justificări. Și știm bine că de ani de zile, în ciuda progreselor evidente, faptul că noi nu avem străzile ca în nu mai știm care oraș din Europa motiva nerealizările întreprinderii. Dar tocmai acesta ni se pare a fi rostul specialistului în transportul urban de călători : să gîndească cele mai adecvate soluții plecînd de la specificul orașului. Ritmicitate, optimizarea traseelor, disciplină de trafic etc., cu mijloace de transport capabile să facă față solicitărilor, aici intervenind, firește, și sprijinul întreprinderilor furnizoare de piese de schimb, a celor care contribuie la fabricarea mijloacelor de transport. Bucureștiul se primenește în fiecare zi, sistematizarea schimbă nu doar fața unor cartiere sau a unor artere de largă circulație, ci privește dezvoltarea pentru viitor a capitalei, pregătind-o să trăiască ca un mare oraș al secolului care bate la ușă, schimbînd mentalități, gusturi. În acest context, efortul întreprinderii de transport de a se adapta din mers la efortul general de înfrumusețare a capitalei ni se pare salutar.

A doua chestiune privește, adevărul că I.T.B.-ul nu face agrement sau o simplă prestare de servicii. Activitatea sa are un amplu efect în plan social, viața și munca noastră fiind influențate într-o măsură importantă de transportul în comun. Faptul că în 1985, I.T.B.-ul a înregistrat, printre altele, un număr mare de accidente, peste o mie de ore de circulație blocate, foarte multe, mult prea multe chiar, revizii de mîntuială care au condus la defectarea unor vehicule la doar 300 km de rulaj, la acte de indisciplină soldate cu peste 17 000 de sancțiuni sau la absența zilnică a 180 de lucrători se leagă direct de nemulțumirile cetățenilor sau ale unor întreprinderi vizavi de activitatea de transport.

Și, în sfîrșit, ultima vizează deopotrivă viitorul apropiat cît și perspectiva, ambele ilustrînd dorința de a înlătura grabnic neajunsurile dar și modernizarea activității în consens cu efortul general de înnoire a Capitalei. Astfel, hotărîrile luate prevăd pentru anul în curs o creștere a capacității de transport, reducerea lungimii unor trasee, orientarea transportului de suprafață către stațiile de metrou, corelarea capacității cu cererea de transport, înființarea unor microdispecerate zonale pentru îmbunătățirea ritmicității etc. Perspectiva privește, în primul rînd, introducerea noului pe scară largă, cincinalul calității, al progresului tehnic aliniind în fața întreprinderii de transport imperative deosebite ca în toate celelalte domenii de activitate.

„Să ne suflecăm mînecile și să trecem la treabă", suna apelativul directorului general al I.T.B., și ni s-a părut că aceste cuvinte exprimă limpede nu numai hotărîrea conducerii, ci a tuturor oamenilor muncii celei mai mari întreprinderi bucureștene, aceea de a pune la dispoziția Capitalei, locuitorilor săi un transport civilizat, modern, altfel spus, transportul pe care îl merită.

RĂZVAN BĂRBULESCU

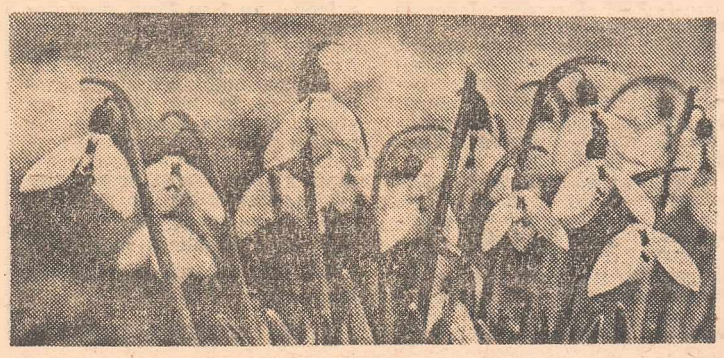

Trei veterani de la „23 August“ despre:

Ce face omul ca să se simtă om

Constantin Florea e parcă de cînd lumea în uzina „23 August“. Tuturor le-a devenit atît de familiară imaginea frezei cu omul mic de statură și iute ca argintul viu executînd cu precizie operații de finețe, încît nu pot concepe „mașinăria“ fără nea Florică. Parcă proiectantul halei l-a prins în calcule și desene ca unul din pilonii de rezistență ai uzinei. Absența părului fără un fir alb, glasul energic și căutătura jucăușe din priviri ne fac să ne cerem scuze că-l considerăm între bătrînii de aici.

„Lasă dom'le, poți să mă faci bătrîn, că eu nu mă simt așa și mai am poftă să mai fac ceva cu freza asta. De altfel, cînd un puști mai lucrează cu încetinitorul, îi strig eu : Bătrîne ! E gata dosarul de pensionare ?“ Povestește frumos. În septembrie '44, la porțile uzinei, pe atunci Malaxa, se prezenta un adolescent venit de pe meleagurile Tîrgoviștei cu trenul plătit din banii strînși într-un colț de batistă. Comitetul sindical, de curînd constituit, l-a ajutat să se angajeze ucenic, i-a dat bon de cantină și i-a cumpărat haine. S-a prezentat apoi ca voluntar în divizia Tudor Vladimirescu aflată pe front în Ungaria și cînd mai-ul lui 45 a adus seninul păcii s-a grăbit să se întoarcă lîngă freza pe care n-a mai părăsit-o pînă astăzi, la 58 de ani. Un fel de-a spune, fiindcă freza simplă de atunci este mașina automată de azi. Ca să-i facă față, să nu se facă de rușine, Constantin Florea a studiat seara acasă pînă la ore tîrzii și făcînd din fiecare piesă o mică bijuterie, a ajuns unul dintre cei mai buni frezori din țară, azi executînd lucrări de mare complexitate și pentru alte fabrici. Lîngă noi se oprește un bărbat în halat, care după scuzele de rigoare, desface un plan și începe să discute cu bătrînul frezor. Este inginerul proiectant Cornel Smaranda, fost ucenic al meșterului. „Deseori, ne spune, la proiectele delicate pentru prototipurile de locomotive, eu și alții venim să-l întrebăm pe nea Florică atît: E bine ? Ne-a învățat meseria cu generozitate, ne-a învățat toate subtilitățile acestei sculpturi în metal, fără pic de egoism. Peste 20 de ucenici au devenit profesioniști de primă linie sub mîna meșterului, Constantin Udroiu, maistru și secretar de partid, Alexandru Mantu, citorind acum el altă școală de frezori la Alexandria, fiind doar cîțiva dintre ei. Uneori vin la nea Florică fără un plan în mînă, doar să-i spun : Bună dimineața!, fiindcă mă plec cu recunoștință în fața profesorului meu de tinerețe“. „Da, Constantin Florea a fost profesor pentru elevii săi nu numai în dragostea pentru meserie, ci de la catedra lui care este freza, a predat și lecțiile omeniei, tăriei de caracter, seriozității. I-a învățat că așa cum nu trebuie să rebutezi nici o piesă, așa nu trebuie să rebutezi nici o zi din viață. Cînd doi ucenici ai săi, un băiat și o fată, s-au căsătorit, și uneori, ca la început, familia cam scîrțîia, nu s-a lăsat pînă cînd n-a angajat neexperimentatul cuplu pe drumul cel drept, mai cu dojană, mai cu înțelegere și diplomație regizînd firescul happy-end cu copii și liniște. Bătrînul frezor, cu Medalia Muncii și alte cîteva distincții puse pe un ștergar frumos într-un sertar de acasă, cu dragostea celor din jur într-un tainic sertar al sufletului lui, cu elevii lui ajunși meseriași și oameni dintr-o bucată, cu cei 4 copii și 10 nepoți, ne spune : „În această aproape o jumătate de secol de muncă n-am făcut nimic special, decît datoria fără să roșesc.“ Începem să ne dăm seama că am cam greșit cu etichetarea de bătrîni, căreia urgent trebuie să-i ajustăm niște ghilimele, fiindcă oamenii aceștia, care au adunat ceva ani în secțiile uzinei, muncesc la turație maximă alături de tineri de 20—30 de ani.

Îl căutăm pe șeful secției Locomotive-uzinaj în biroul său. Ca de obicei biroul e gol și cineva ni-l arată în hală. „Mihai Colentuș !“ „Nu se recomandă cu titulatura de inginer pe care a obținut-o greu, după ani de somn pe furate atunci cînd ochii se înroșiseră de învățat pînă după miezul nopții, după ani de fugă nebună după timp. Viața inginerului de 58 de ani este de fapt drumul unei generații. Venit în 42 la 15 ani în București din Satu-Mare cu familia, refuzînd prin propriul destin supunerea față de ruperea Ardealului din trupul țării, s-a angajat ca ucenic la uzină, a fost strungar pînă în 1955, a făcut apoi școala de maiștri și ulterior facultatea la seral. „Strungăria, această artă a exactității de microni, am iubit-o la fel și atunci cînd cu propria mînă manevram cuțitul în carnea metalului, și acum cînd răspund de zeci de strunguri. Din mîinile și gîndirea noastră au ieșit toate locomotivele cu marca uzinei. Bucuria care am avut-o la prima locomotivă de abur, apoi la cea de mină, cea forestieră, o păstrăm nealterată și acum cînd coloșii diesel de 2 400 CP pe care lucește plăcuța „Made in Romania“ aleargă dezinvolt pe drumurile de fier ale lumii“. Dar pînă să se ajungă aici, inginerul Colentuș nu spune, din modestie, cît suflet au investit, cîtă pricepere, cîte frămîntări ! „Uneori găseam o soluție, cei mai tineri săreau în sus de entuziasm, dar noi, cei mai în vîrstă, mai căutăm și altele, poate vreuna erau mai judicioasă. Cîte calcule și schițe au luat drumul coșului, pînă cînd, în ceasuri de seară, o rezolvare ne declara . multumiți. Trebuie totdeauna, la sfîrșitul zilei să pui capul pe pernă cu satisfacția lucrului cît mai bine făcut !“ Viața lui Mihai Colentuș a mers pe o linie paralelă cu locomotivele uzinei, iar cum ele suiau spre vîrfurile tehnicii, tot așa și el a atacat pantele nu tocmai ușoare ale instruirii, perfecționării. L-am întrebat cum a făcut față maratonului unei zile începute la 6 dimineața în hală și sfîrșită la 10 seara pe băncile Politehnicii. Ne răspunde că a fost greu, dar că pasiunea de a cunoaște, dorința de a te autodepăși, dragostea de munca ta, merită orice sacrificiu. A avut multe ocazii să plece în posturi mai bune, dar n-a făcut-o, căci așa cum nu-ți poți părăsi familia, așa nu poți pleca nici din uzină, unde ți-ai investit tinerețea, maturitatea și ultimii ani, nu te poți rupe de viața ta, nu poți dezerta de la visul din copilărie. I-a plăcut să lucreze cu oamenii, i-a respectat și a fost respectat pe baza singurei cărți de vizită adevărate care este munca. Din aceeași hală, în care acum 43 de ani a păsit sfios puștiul plin de vise, va ieși în curînd cu fruntea sus pensionarul, care a lăsat aici o viață curată și demnă, pe fiica lui economistă, pe zeci de muncitori inițiați în tainele meseriei, și dece nu, în viitor pe nepotul de-o șchioapă ce-l crește în aceeași dragoste de muncă. De altfel, este o adevărată tradiție a celor de aici, care și-au reglat încă din adolescență ceasul biologic cu ora 6 de intrare în schimb, de a preda ștafeta nu numai învățăceilor cărora le-au pus cu răbdare în mîini meseria, ci și unor membri din familie.

Tot aici, în secția mecanică, aveam să-l întîlnim și pe maistrul mecanic Alexandru Radu, și el intrat ca ucenic, și acum unul din „cărunții“ uzinei. „În cei 37 de ani de cînd am legitimația 518, fiecare piesă făcută de mine, fie simplă, fie complicată, am plămădit-o cu dragoste, i-am pus ce aveam mai bun în mine.“ Nea Sandu lucrează și acum în atelierul de unicate pentru Hunedoara, Galați, Tîrgoviște, acolo unde fiecare piesă nu seamănă cu cea dinainte, de aceea te solicită, te face să gîndești. Vîrsta nu i-a alterat setea de nou, dorința de a inova, nu l-au făcut să-și dorească un loc călduț, unde rutina să-l facă să se odihnească. Ar fi fost moartea spiritului lui, a entuziasmului, adevărata moleșeală ce te face bătrîn, nu vîrsta. Meseria brățară de aur n-a considerat-o o bijuterie personală, i-a plăcut să strălucească și la mîna ucenicilor lui. Elevii lui, Constantin Dinică și Ion Văcăroiu ne spuneau că și acum, cînd au o problemă mai spinoasă, cer ajutorul „sfatului bătrînilor“.

FLORIN CONDURĂȚEANU ■

Omul noii revoluții agrare — omul științor de agricultură mare

(Urmare din pagina 1)

Dar să-l ascultăm.

Experiența-unicat ce și-a ales ca sediu liceul din Dăbuleni își are sursa, ne povestește, în vizita pe care, în 1972, a făcut-o aici secretarul general al partidului. Analizînd experiența științii și promisiunile, de fapt certitudinile de viitor deschise din proiectul acestei experiențe, aflată de pe atunci la primele mari rezultate notabile, tovarășul Nicolae Ceaușescu a decis crearea — în cadrul liceului din comună — a unei platforme de cercetare-învățămînt-producție avînd ca scop, între altele, de fapt înainte de altele, pregătirea de muncitori-specialiști pentru valorificarea superioară a nisipurilor din Sudul Olteniei și, în consecință firească, stimularea pe noi coordonate a cercetării, printr-o mai strînsă legare a ei nu doar cu viața pămîntului, ci și cu aceea a viitorilor lui slujitori. O primă etapă, o primă și inedită culoare în peisajul învățămîntului românesc, a însemnat-o ziua cînd la catedra unui liceu de țară a apărut, ca nou dascăl, cercetătorul științific. Chiar ca dascăl, nu ca musafir de zi festivă, ca dascăl cu materie de predare înscrisă în zilnicul și obligatorul orar școlar, pe întreaga lui componentă „agricolă“ (firește, deloc neglijabilă la un liceu cu profil agricol !). Modernul local al liceului, construit în 1980 și dotat cu toate anexele tehnico-științifice adecvate noului scop, permite ca, la ceasurile „de teorie“, cercetătorul-profesor (ades, nu numai cu diplomă, dar și cu experiență universitară) să predea lecții pe care cadrul însuși le face sensibile celor din bănci. Lecțiile sînt legate de obiectivele de producție ale stațiunii, colportînd noutatea științifică în funcție de valoarea ei pentru nisipurile din Dăbuleni. Lecția teoretică e urmată, în cîmp sau în vie, în grădină sau în livadă, de lecția tehnologică, prin care copiii „văd“ noutatea, o pipăie, participă cu mințile și cu mîinile la integrarea și la desăvîrșirea ei practică, sub îndrumarea aceluiași profesor-cercetător. (Unul din elementele cele mai prețioase ale „experienței Dăbuleni“ ni se pare tocmai această „lecție tehnologică“, extrem de utilă în condiția în care agricultura și, în general, economia noastră asimilează și creează tehnologii moderne în ritm alert și la ample proporții; tehnologii pentru care învățămîntul, prin forța împrejurărilor, nu pregătește, n-are cum pregăti din vreme cadre calificate. Dar copiii Dăbulenilor, iată, cunosc aceste tehnologii concomitent cu apariția lor !). Se obține astfel o pregătire a viitorului muncitor-specialist pe care liceul, singur, oricît de dotat material și tehnic și cu profesori oricît de capabili, n-ar fi putut-o asigura. Căci una e să faci experiențe în eprubetă și alta e să le desfășori pe un „cîmp experimental“ de 3 000 de hectare (atîta e moșia stațiunii), în care cuceririle de ultimă oră ale științei agricole au căpătat statut de practici curente. Iar un profesor, repetăm, oricît de capabil, de pregătit, de bine intenționat rămîne, fatal, la orizontul catedrei, în țarcul (mai îngust sau mai larg) al programei școlare, dincolo de care lucrurile îi scapă. Pe cînd cercetătorul stațiunii...

Cercetătorul stațiunii, care nu-i numai cercetător ci și om al producției, învestit cu răspunderi adesea copleșitoare și pe acest tărîm, vede în elevii Dăbulenilor nu doar, sau nu atît niște „elevi“, dați în seama lui pentru cîțiva ani, ci pe înșiși oamenii cu care va lucra, pe care se va sprijini în viitor. El știe că așa cum îi crește așa o să-i aibă. Drept care se străduiește să le transmită tot ce este mai bun în experiența lui. O face, pedagogic vorbind, în chip ideal, adică diferențiat, urmărind la fiecare copil capacitatea de receptare a noului, înclinațiile, pasiunile. Treptat, își selectează dintre elevi pe cei care-i vor fi principalele ajutoare. Același cercetător-profesor patronează atent cercurile științifice ale elevilor, stimulează efervescența ideilor și a căutărilor, căci opera valorificării nisipurilor nu e una de toată ziua, pretinde nu numai capete bogat mobilate cu cunoștințe, ci și capete care să gîndească ager. Una e să scoți recolte mari pe cernoziom, după legi ale muncii de-acum știute, și alta e să le scoți aici, pe soluri nu numai „moarte“ ci și des vizitate de tot felul de vitregii (furtuni de nisip, geruri polare, arșițe de Sahară, etc.), care impun reorganizarea din mers a întregii activități.

La fiecare început de an școlar, în funcție de obiectele de studiu, profesorul doctor Petre Baniță și profesoara de biologie Viorica Preda, directoarea liceului, întocmesc fișele de încadrare ca profesori a cercetătorilor stațiunii. La ceasul de față, la liceul din Dăbuleni, un liceu de țară, predau — fapt unic ! — 26 de cercetători, între care 6 doctori în științe. Un specialist ca dr. ing. Tudor Alexandru, unul dintre „membrii fondatori“ ai stațiunii, predă cultura pomilor pe nisipuri, un autor de inedite tehnologii agricole ca dr. ing. Toma Vasile, ține cursuri despre cultura legumelor, dr. ing. Alisa Mărinică le deslușește elevilor secretele producțiilor mari de cartofi etc. Din cele 2 200 de ore care constituie norma anuală de lucru a unui cercetător, 400 sînt hărăzite, la Dăbuleni, activității didactice.

„Nu se poate face agricultură modernă — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la recenta Plenară lărgită a Consiliului Național al Agriculturii — fără cadre, fără un învățămînt de toate gradele bazat pe cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, fără o strînsă legătură a învățămîntului cu cercetarea, cu producția !... Deci este necesar să revedem întregul sistem de învățămînt și să aducem rapid îmbunătățirile corespunzătoare, pentru a ridica nivelul de cunoștințe al oamenilor, al cadrelor, al întregii țărănimi. Aceasta constituie factorul hotărîtor pentru revoluția agrară, pentru o agricultură avansată !“

În Dăbulenii Doljului — prin grija personală a secretarului general al partidului — acest vital deziderat e în majoră înfăptuire.

Cine vrea să zboare la Pucioasa ?

(Urmare din pagina 1)

Dumitru Diaconescu are 50 de ani și e de meserie lăcătuș. Brevetul de absolvent al Școlii de zbor fără motor l-a obținut la Arad, la scurtă vreme după ce împlinise 18 ani și ajunsese să aibă greutatea reglementară pentru a se putea urca la bordul planorului. În același timp și-a luat și atestatul de aeromodelist, după ce-a reușit performanța de-a ține în aer și-a dirija un avion-jucărie pe distanța de 53 de kilometri, între Arad și Sohodol. Apoi s-a stabilit în județul Dîmbovița, unde conduce de mai bine de treizeci de ani Aeromodel Club Pucioasa. Activitatea acestui cerc de aeromodeliști se desfășoară în cadrul Casei orășenești a pionierilor și soimilor patriei. Întrucît calitatea oricărei activități de acest fel depinde în primul rînd de calificarea celui ce-i îndrumă pe copii, ar fi de amintit că în 1970 Dumitru Diaconescu obținea titlul de maestru al sportului și că în anii următori el a început să aibă ajutoare de nădejde : în '71 obținea același titlu și soția lui, Aurelia, iar în '80 au devenit maeștri ai sportului și Cristian Necula și Mircea Chira, acestora adăugîndu-li-se în '84 Ion Șerban. Faptul e important, zice Dumitru Diaconescu, pentru că orice maestru al sportului poate fi instructor și asta înseamnă, drept vorbind, că la Pucioasa a crescut numărul celor de la care copiii înclinați spre această pasiune au ce să învețe.

În urmă cu zece ani, de aici a pornit inițiativa organizării unui concurs internațional de aeromodelism ce poartă numele marelui Coandă. Însă concursul acesta nu reprezintă nicidecum singurul prilej cu care copiii din Pucioasa își pot dovedi îndemînarea în văzul lumii întregi. Dumitru Diaconescu are o colecție de sepci, fiecare avîndu-și istoria ei și aducîndu-i aminte că el a purtat-o fie la Cardington, în 1980, în Anglia, fie la Paris în '84. Într-o latură a aeroportului Le Bourget, cei din Pucioasa au pilotat atunci, își amintește el, modelul unui IAR 27, primul avion de școală românesc, printre primele din lume cu aripă joasă și reprezentînd în domeniul construcției aparatelor de zbor concepția academicianului Elie Carafoli. Tot atunci ei au pilotat modelul unui IAR 80, avion de luptă cunoscut la vremea lui ca făcînd parte din seria celor mai bune patru aparate de acest tip din lume.

Este incontestabil că avionele românești s-au impus adeseori prin performanțele lor, prin concepția originală, prin temeritatea soluțiilor constructive. Însă nu e mai puțin adevărat că, după aceea, industria aeronautică românească nu putea să trăiască numai din amintiri iar din această perspectivă se cuvine să subliniem că efortul de relansare a industriei noastre aeronautice, începînd de pe la sfîrșitul anilor '60, odată cu edificarea unor ramuri industriale de înaltă tehnicitate, își dezvăluie semnificația unei străduințe nobile : aceea de a consolida un renume și a da o faimă nouă unei tradiții vechi. Altfel zis, ceea ce era de făcut — și s-a făcut — era de a însufleți această tradiție cu fapte, argumente și certitudini noi.

De-a lungul anilor, aeromodeliștii din Pucioasa au participat la 150 de competiții în cadrul cărora au obținut 150 de medalii de aur, argint sau bronz. La cercul condus de Dumitru Diaconescu se înscriu, în fiecare toamnă, aproape 200 de copii. Dintre ei, pînă la sfîrșitul anului școlar rămîn pe poziție vreo 10 sau 15, dar acestia sînt definitiv cîștigați de frumusețea ideii de zbor. Cei mai buni intră în componența echipelor pentru concursuri iar palmaresul acestor echipe este, cum arătam, remarcabil. Și cu toate acestea, Dumitru Diaconescu nu este un om care să-și piardă capul, adică nu este un om care să vorbească apăsat, cît mai apăsat, despre rezultatele directe ale muncii lui, bunăoară despre trofeele cîștigate la tot felul de concursuri. Ar mai încăpea în discuție și faptul că unii dintre învățăceii lui au ajuns muncitori în fabrici de avioane sau piloți, unul dintre acestia fiind chiar băiatul lui cel mare, Alexandru, care urmează o școală de ofițeri de aviație civilă. Dar el, cum mărturisește, nu se așteaptă ca toți elevii lui să ajungă să aibă astfel de profesiuni. Aici, zice el, e ca la un cenaclu literar. Un cenaclu poate să ajute să apară cîțiva scriitori buni. Încolo, rostul lui e de a spori numărul iubitorilor de literatură și de a-i apropia de lumea cărții. Elevii lui cei buni rămîn oricum apropiați, măcar sufletește, de lumea aviației. Altfel, deprinderile pe care le învață ei, seriozitatea care trebuie să încapă în orice lucru bine făcut, le vor fi de folos în viitor, cu siguranță, chiar dacă vor ajunge otelari, horticultori sau juriști.

Trăind în lumina unei tradiții ce se îmbogățește mereu, Aeromodel Club Pucioasa este o modestă însă reală dovadă că o tradiție reprezintă în plan spiritual, ca să zicem așa, ceea ce în plan natural înțelegem prin ereditate.

Iată, ca niște furnici, învățăceii lui Dumitru Diaconescu au cotropit avionul adevărat ce se află, ca piesă de muzeu, în curtea Casei pionierilor.

O tradiție — parcă vrea să spună această imagine — impune idei, hotărăște pasiuni și destine, lămurește vocații, fortifică opțiuni, dă un plus de fertilitate și șansă energiei fiecărei noi generații.

flacăra
PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Horațiu Mălăele:

„Teatrul este o instituție politică“

— Cînd mi-ați dat întîlnire la teatru, m-am temut, Horațiu Mălăele, c-o să vă intrați în rol și-o să-mi jucați o farsă. Știu că vă place comedia.

— Nu sînt un actor de comedie, în viață. De fapt, nici nu sînt un actor prin excelență de comedie. Prejudecata asta o aveți de la specialiștii care m-au etichetat astfel. Mie îmi face plăcere să joc orice. Deunăzi citeam într-o publicație de teatru despre un actor de comedie care a fost pus să joace într-o tragedie. Ei bine, a refuzat, pe motiv că nu e genul lui. Această specializare e o stupizenie, de nu o infirmitate. În principiu, un actor trebuie să facă de toate. Eu aș fi foarte bucuros dacă aș putea juca în fiecare teatru cîte ceva, colo o dramă, dincolo un vodevil, în altă parte pantomimă, să deschid apoi o expoziție și să dau un interviu.

— În pantomimă aveți rivali ?

— Îi am pe Mihai Mălaimare și pe Radu Gheorghe, care sînt mai buni decît mine. Primul excelează în pantomima clasică, al doilea în cea descriptivă. Am avut și eu o perioadă foarte bună și, de cîte ori apelez la această artă, o fac cu plăcere, deși nu e tocmai ușor, pentru că mimarea trebuie să aibă un conținut, nu e simplă scălămbăiala. Iar parabola poate fi obținută în nenumărate feluri : unul era cel al lui Marceau și altul al lui Lecocq, doi stîlpi ai genului.

— Să coborîm puțin de pe scenă și să ne întoarcem la institut. Cum a început consacrarea ?

— Am terminat la clasa minunatului profesor și actor Octavian Cotescu și, după inițierea din timpul studiilor, am plecat la Piatra Neamț, unde a fost excelent cel puțin dintr-un motiv. Am găsit acolo o colectivitate superbă, care o prelungea pe cea din institut, așa că, în ceea ce mă privește, nu s-a ivit nici o prăpastie între studenție și scenă. Colectivul de la Piatra Neamț a fost o adevărată punte de legătură și o rampă de lansare pentru mulți actori tineri. Efervescența, emulația, spiritul inovator se aflau acolo la mare cinste. Cu timpul, acel teatru s-a stabilizat și și-a mai pierdut din prestigiul pe care și-l crease.

— Ce-ați mai cîștigat în acei ani ?

— Experiență și disponibilitate. M-am simțit legat de toate rolurile pe care le-am jucat. La început, în **Tinerețe fără bătrînețe**, spectacol cu care am fost și la Nancy, apoi în **Slugă la doi stăpîni**, cu care am obținut marele premiu de interpretare la Galați, **Muntele**, pentru care am fost premiat la Piatra Neamț. Atunci, prin 1971, cînd în țară și străinătate se propuneau tot felul de experimente, cînd Grotowski și Peter Brook se aflau în ofensivă, mișcarea teatrală de la Piatra Neamț a însemnat un punct de sprijin enorm. Întreg colectivul trăia o adevărată bucurie a teatrului, cum în puține alte părți am mai văzut.

— Dacă tot ați adus în discuție cultura teatrală, pot să vă întreb ce înseamnă ca pentru un actor ?

— Pînă într-o anumită perioadă s-a practicat un soi de teatru mimetic, în care actorul funcționa ca un mecanism. Acum, concepțiile regizorale s-au diversificat, cîți regizori, atîtea idei, iar actorul nu mai poate juca precum o păpușă. Trebuie să colaboreze cu regizorul, iar pentru aceasta e dator să se inițieze în estetica teatrului, să fie la curent cu noutățile. Actorul are mereu nevoie de diversitate. Dacă joacă într-un singur stil, se înăbușă. Eu așa pățesc.

— N-aveți totuși un stil preferat, de care vă simțiți mai apropiat ?

— N-am. Din păcate, unii regizori și directori de teatru plasează actorii nu după disponibilități, ci după rolurile în care au avut succes la public, împingîndu-i într-o inerție neplăcută. De curînd, cu ocazia unui film, n-am fost acceptat într-un anumit rol pe motiv că n-am față de învingător. Știu eu ? M-am uitat în oglindă și aș putea spune că n-am nici figură de înfrînt. De altfel, în **Muntele** am jucat rolul lui Dromichete și mira-m-aș ca acesta să nu fi fost un învingător verosimil. Ceea ce vă spun sînt prejudecăți în care chiar regizorii se complac, din păcate, și trebuie să vă spun că mulți își dau cu părerea fără a merge, de fapt, la teatru. Te văd o dată la televizor, într-un moment vesel, și-apoi te-aruncă într-un insectar, neștiind dacă locul în care te-au fixat e cu adevărat potrivit.

— Neavînd nici figură de învingător, nici de învins, ați ajuns totuși la București, la Teatrul „Nottara“. Ați înfrînt, cum ar veni ?

— „Nottara“ a fost teatrul care m-a sprijinit încă dinainte de a pleca la Piatra Neamț și legătura mea sentimentală a rămas tot timpul vie. De fapt, la Piatra Neamț mi-am făcut stagiatura, fiind convins de la început c-o să mă întorc aici, unde m-ați găsit astăzi.

— Și unde ați făcut cîteva roluri de succes. Cele mai recente sînt cele din Acești îngeri triști și Scapino. **Sînteți mulțumit ?**

— În cea mai mare măsură, da. Trebuie să vă spun însă că au fost și momente în care n-am avut mulțumirea pe care mi-aș fi dorit-o, n-am fost încîntat adică de ce-am făcut. Dar asta ține de natura artistului, e un sentiment necesar care te împinge din spate și te ajută să scapi de autosuficiență, care e o boală foarte grea pentru actor.

— Văd că sînteți un actor lucid. Tot la fel sînteți și pe scenă ?

— În jocul unui actor sînt cel puțin trei planuri pe care

(Continuare în pagina 14)

RADU G. ȚEPOSU

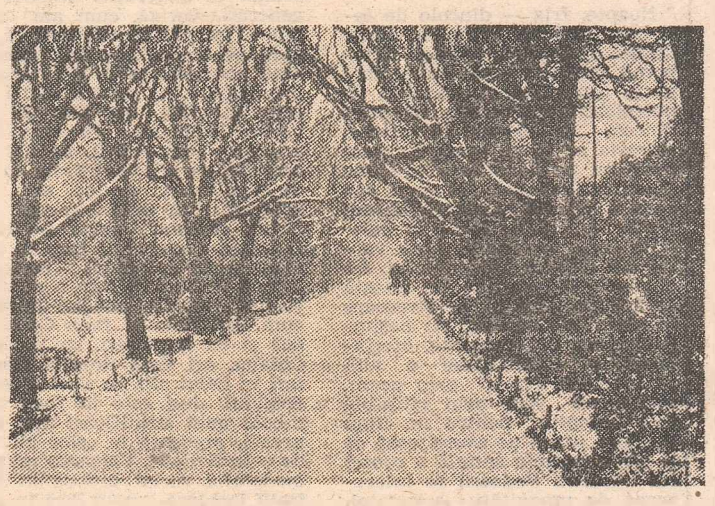

Din insomnii albastre

Ninge.

Umblă prin plaiurile gheții catargul păunului alb pe care mi-l împrumutase, în tinerețe, viața, ca să mă fandosesc cu el prin cîmpia Bărăganului. Acum mă simt ca vinul întors din fermentație, pentru că atunci cînd ninge se deschide timpul cu o carte frumoasă. Și iată, eu l-am deschis cu volumul de povestiri „Mireasmă și pelin“ de Vasile Rebreanu, apărut la editura Dacia. Ninge, cerul se sprijină pe melancolii întîrziate, în jocul amplu și fascinant pe care-l încearcă viscolul pe spații aproape intangibile gîndului, se amestecă fie și numai prin rupturile drumurilor, puțină mireasmă de cîntec furat din dorul ce-l pun în tiparele lumii oamenii care ne inspiră sufletul pentru a privi larg în ninsoare, în lumina iubirii, în casa unui arbore. Cînd ninge și citești povești minunate, cum ar fi „Între ape — o pensiune stranie“, „Printre lupi, pe zăpada luminată de lună“, „Lacrimi în ochi, privire rătăcită“, simți că ziua nu poate muri decît dintr-o piersică și lași să-ți doboare fruntea-n vis o tristețe aurită. Vasile Rebreanu, alături de Bănulescu, D. R. Popescu, Velea, locuiește în timpul, pe colina și-n miracolul darului de-a ști să povestească. Pe ochiul ăla de pămînt, legănat de ape, înconjurat de brazi, colindat de ninsori, plin de greieri nerozi, bîntuit de vuietul salcîmilor, umblat de insomnii albastre, care-s starea de veghe a spiritualității unei generații ce se vrea înscrisă în istoria neamului, cuvintele se încarcă, vrăjite, cu mirare, izbînzi, suferință, cîntec și tot ceea ce viața, în inconfundabila ei stăruință de-a fi, are mai aproape de inimă, și pornesc să se atîrne ca umbre sfinte în pacea odăilor, sub ochii îndurerați de frumos, pe cînd afară trece, prin plaiurile gheții, catargul păunului alb.

FĂNUȘ NEAGU

Un poem pentru patrie

Datina

...acel divin de cîntece — odoare :
iluminări din suflet către soare,
pînză de vis topindu-se-n armură
înnobilînd adîncul din făptură
ce tăinuit se-nchipuie-n izvoare :
acel divin de cîntece — odoare...

(...leagăn de dor apusa mea pruncie :
iubiri și nunți cu-alai de veșnicie,
colinde la a timpului fereastră
și pomeniri : lumina lor albastră
între cei morți și vii o punte vie —
leagăn de dor apusa mea pruncie...)

...ce foc de neam : putere din putere,
ce clopote vuind întru veghere
lin legănînd în armonii Carpații,
cu aripi mari urcînd în constelații,
ce frumusețI în ceea ce nu piere,
ce foc de neam : putere din putere...

RADU CARNECI

Miine, de ziua Mărțișorului

Imaginea de față, reprodusă după tabloul intitulat „Primăvara“, se vrea a fi un Mărțișor pentru toate cititoarele revistei noastre. Și se mai vrea a fi în același timp o invitație adresată tuturor iubitorilor de frumos la vernisajul de mîine, 1 martie, al expoziției Atelier '86, la Galeriile de Artă ale Municipiului, expoziție prin care autorul ei, pictorul și graficianul Sabin Ștefănuță, aduce un luminos și pur elogiu frumuseții eterne, chipului uman, un veritabil poem de gînd duios și culoare curată preamărind acum, la început de primăvară, chipul blînd al mamei, al iubitei sau al fiicei, ființe unice cărora iată, le dăruim o clipă de adîncă visare. **(Victor Nițâ)**

Viaţa culturală la zi

PROZA

Scena turnantă

Noapte, frig — dincolo de ferestrele închise. Înăuntru, lume. Lumea... Gesturi, vorbe, fizionomii, expresii — un întreg scenariu. Un excelent exerciţiu de perspicacitate pentru cel aflat dincolo de ferestrele închise. Aceasta ar fi, pe scurt, formula scriiturii pe care ne-o propune Dumitru Popescu în noul său roman, **Vitralii incolore** (Editura Eminescu, 1985). Dacă în celelalte cărţi prozatorul ne-a vorbit din fotoliul personajului, fie el şi ocupat incognito, de această dată a preferat să se strecoare în vîrful picioarelor, pe nesimţite, afară din încăpere, oferindu-şi şi oferindu-ne o altă perspectivă. Privit prin geam, mai exact spus prin vitraliile sale devenite pentru un timp incolore (titlul ne avertizează că şi aici anatomia socială a prozei lui Dumitru Popescu se interesează de umanităţi selectate), spectacolul capătă adîncime, perimetrul ficţiunii se autonomizează, trăieşte de la un punct încolo pe cont propriu şi devine, în cele din urmă, real prin credibilitate.

În **Vitralii incolore** lentila moralistului prinde în focar o lume înrudită cu cea din **Muzeul de ceară** sau din trilogia **Pumnul şi palma**, dar care, ca orice înrudire, sparge un cerc, un model, ducînd mai departe. Aşadar, un demnitar în probleme de finanţe, Antonică Poterăşu, îşi prelungeşte o tinereţe revoluţionară plină de sacrificii şi privaţiuni într-un sfîrşit de maturitate confortabil, pus la adăpostul unei funcţii importante, al unei meritate vile şi al unui automobil într-o foarte sobră culoare, alături de o soţie care consimte cu augustă suficienţă la noul statut. Cuplul, tipic prin efortul onest şi permanent, dar nu mai puţin minat de omeneşti slăbiciuni, de a nu compromite un cod etic declarat, se izolează totuşi în fundalul romanului, predînd ştafeta (epică) fiului, medicul oftalmolog Relu (Viorel) Poterăşu. Problemele lui — şi, implicit, ale grupului uman şi de virstă pe care-l reprezintă — coboară mai aproape de generalitate, sînt probleme de viaţă, probleme ale adecvării unei personalităţi în formare la modelul complex al unei lumi noi.

Lumea lui Relu Poterăşu tinde să schimbe natura elitei. Ea crede în profesiune şi se îndoieşte uneori de valoarea ireductibilă a principiilor, ajungînd totuşi să li se supună, să le accepte, dar nu ca **lecţie**, ci numai ca **lecţie de viaţă**. Astfel, o eră a puterii face loc unei ere a competenţei, iar generaţia lui Relu Poterăşu, această generaţie-verigă — trăieşte o curioasă, inconfortabilă atitudine faţă de principiile moştenite. Dacă abuzul de principii a golit în bună parte de viaţă, de adevăr, existenţa lui Ică şi a Dorei Poterăşu, fiecare mascîndu-şi în alt fel dedublarea, Relu suferă din lipsa principiilor. De cele vechi se îndoieşte, altele noi nu este capabil să-şi instituie şi sfîrşeşte prin a se întoarce tot la cele dintîi, cu un dureros sentiment de aminare. Pe aceste trepte urcă şi coboară, o vreme, ezitînd, tînărul şi strălucitul chirurg oftalmolog, definindu-şi profilul moral într-o tardivă înfruntare cu viaţa.

Tardive sînt şi iniţierile sale de altă natură, nu atît senzuală, cît sentimentală. Această inerţie a adolescenţei este şi ea simptom comun al generaţiei respective, generaţia-verigă, cum am numit-o. Important este însă că, la aproape treizeci de ani, moştenind apartenenţa la o categorie privilegiată, el refuză totuşi să intre în viaţă cu bilet de favoare. Medicina nu este, din această perspectivă, un act de caritate, cu atît mai puţin sursă de venituri, ci devine, iată, un principiu, un principiu viu. De altfel, crochiul sever pe care Dumitru Popescu îl face în roman lumii spitalului (această „scenă turnantă", cum o numeşte undeva), cu medici-apostoli cum sînt Relu şi Jana Galescu, dar şi cu trepăduşi, ca Hariton Chiaua, ori de-a dreptul bisnitari în halat alb, ca Paţi Moscu, crochiul deci este în fond parabola unei stratificări mai generale, prezentă în orice alt tip de colectivitate. Valoarea micromodelului social propus în **Vitralii incolore** constă însă în sugerarea forţei lui centrifuge cu care îşi aruncă la periferie rebuturile. Căci, să nu uităm, ne aflăm într-o eră a competenţei.

Pretextul epic de prim plan ar fi, pe scurt, cam acesta : paralel cu pasiunea ezitantă, punctată de stranii contratimpuri, cu care Relu Poterăşu o înconjoară pe balerina Cornelia Jalova, tînărului i se pregăteşte o „partidă", în persoana graţioasă (dar foarte calculată) a unei colege de spital, Jana Galescu. În final, partida se oficializează. Recîştigat pentru o perspectivă socială şi profesională mai mult decît promiţătoare, Relu se află totuşi în situaţia unui învingător înfrînt.

Dacă ar fi să discutăm romanul lui Dumitru Popescu în termenii binomului ibrăilean creaţie-analiză, ar trebui să spunem că **Vitralii incolore** reprezintă mult mai mult în ambele sensuri faţă de cărţile anterioare ale autorului. Galerie de portrete excelent creionate, cu siguranţa intransigentă, uşor cinică, binecunoscută — romanul se hrăneşte cu adevărat din reala pătrundere psihologică. Optînd pentru o formulă narativă ingenioasă — alăturare de dialoguri eliptice, din care lipseşte deci consemnarea replicilor unuia dintre parteneri, de monologuri „altruiste", pentru că fiecare personaj monologhează despre... alt personaj, şi de scurte alunecări dialogale în adevăratul sens al cuvîntului, menite să împingă mai eficient către deznodămînt epica — prozatorul alege postura observatorului neimplicat altfel decît prin privire. Dincolo de ferestrele închise, spectacolul relaţiilor umane desenează portretul unui timp în care, vrem, nu vrem, ne regăsim cu toţii. Numai că jubilaţia ludică, ironică a creatorului, care-şi botează personajele cu nume curioase (Heberling, Hariton Chiaua, Drina Urdă, Credu Pieptan etc.) ori de tot comune (Ică, Relu, Gelu) se interpune, generoasă, în acest proces de posibilă identificare a realului cu ficţiunea, asigurîndu-ne că avem în faţă nimic altceva decît un model perfectibil.

TANIA RADU

Profil

De vorbă cu poezia

Marin Sorescu a început prin a-şi parodia confraţii la gazeta de perete a facultăţii, exersîndu-se pe pielea altora cu simpatice tatuaje lirice. După ce poetul a devenit autor de sine stătător, s-a văzut că spiritul parodic îi venea ca o mănuşă, indiferent că la mijloc era un joc de cuvinte ori unul de idei, semn că Marin Sorescu nu poate scrie decît polemic, cu o permanentă irnitare, ca şi cum ar avea mereu de înfruntat un obstacol pe care, de nu-l află în cărţi, îl găseşte în inerţiile vorbirii. Timid cum e în viaţa de fiecare zi, scriitorul se răzbună în scris pe toate comodităţile, le şicanează şi le face de ris cu voluptatea sănătoasă a calamburghezului, căci nu e mai mare plăcere pentru el decît aceea de a se juca, perfid, cu inteligenţa care e adevărata stare lirică a poetului. La fel cum alţii trag starea poetică din visare, Marin Sorescu o extrage din persiflare. Pentru a se naşte, poemele sale au nevoie de un bobirnac, ele însele nefiind decît grimasa pe care o face spiritul la aţiţarea acestuia cu gîndul.

Nu există un stil propriu-zis al poeziei soresciene, deşi felul acesta de a scrie a devenit atît de popular, încît s-ar putea spune că numărul epigonilor e mai mare decît numărul poemelor autorului. Aceasta fiindcă poetul scrie împotriva tuturor canoanelor şi prejudecăţilor artistice, alternînd oralitatea cu anecdota metafizică, calamburul cu descîntecul în doi peri, descrierea neutră cu incantaţia. Întrucît se raportează mai mult la formele poetice decît la stări şi sentimente, Marin Sorescu e un postmodern, un spărgător de norme literare, un foarte dibace minuitor al convenţiilor pe care le topeşte în cerneala propriului stilou sau, mă rog, în pasta propriului pix.

Nu altceva decît o căutare a identităţii prin confruntarea cu ceilalţi este şi recentul **Tratat de inspiraţie**, în care autorul strînge un număr impresionant de convorbiri cu cei mai reprezentativi scriitori contemporani (cei mai mulţi poeţi) şi numeroase tălmăciri (unele în colaborare) din lirica zilelor noastre. Farmecul dialogurilor stă în felul inimitabil al lui Sorescu de a discuta cu interlocutorii săi, ca şi cînd aceştia ar vorbi într-o românească neaoşă, efect, desigur, al puternicei personalităţi soresciene care nu se lasă acaparată de diversitatea stilurilor ce-i ies în cale. Deşi pretinde că interviul e „un fel de animal ciudat (...) făcut din două dihanii diferite, jumătate vizibile şi jumătate invizibile", care, „se sprijină pe un răspuns şi poartă în spinare o întrebare", Sorescu pare de fiecare dată o călugăriţă, o mantis religioasa, care-şi devoră partenerul, ieşind mereu învingător. Nu ştim cum vorbesc Ferlinghetti, Borges, Rosewicz şi ceilalţi, dar ştim cu siguranţă că felul de a discuta în aceaste dialoguri e curat sorescian şi, indiferent de meridianul pe care are loc convorbirea, impresia e că interlocutorii au dat o raită şi prin Bulzeşti, unde se dezbate problema creaţiei, a inspiraţiei. Se inspiră Sorescu din poeţii contemporani ? Aş zice că mai degrabă îi inspiră, îi trage în piept odată cu aerul tare al poeziei, pentru a-i expira apoi în ritmul inconfundabil al propriei vorbiri. Ce să mai vorbim, Sorescu este întotdeauna el însuşi şi trebuie să concedem că singurătatea lui printre poeţi înseamnă de fapt originalitate, dusă pînă în pînzele albe.

Dar la fel procedează autorul şi cînd traduce din lirica universală. După **Panorama** lui Baconsky, **Tratatul** lui Sorescu e cea mai cuprinzătoare antologie din poezia contemporană, însă avem aici nu atît o diversitate de stiluri, cît o suită de variaţiuni, ca şi cum poetul nostru s-ar fi multiplicat deodată în zeci de ipostaze care trebuiau să poarte un nume. Un singur nume. **Tratatul de inspiraţie** arată, în schimb, un foarte bun cunoscător al poeziei de azi şi e o mare bucurie să vedem că un poet român a ajuns să fie cunoscut în lume cum puţini alţii au izbutit, şi asta nu la bătrineţe, ci acum, în plină maturitate, cînd poetul a împlinit cincizeci de ani. O virstă care adună, deopotrivă, multă inspiraţie şi transpiraţie, care nu pot încăpea într-un tratat, fie el cît de mare.

RADU G. ŢEPOSU

PLASTICA

Patru artişti

Ceva ca un sunet...

O expoziţie în care ne-am simţit ca într-un muzeu (datorită lucrărilor, datorită prezentării ?!) este cea găzduită de **Simeza : Cornelia Moldoveanu, porţelan**. Este vorba de-o expoziţie în care figurinele de porţelan etalează nu numai o rafinată delicateţe, cît mai ales un inefabil mister, o gestică elegantă, hieratică. Ceva nelămurit pare să se întîmple în jurul lor, ceva ca un sunet straniu, ca o lumină abia sesizată, ca o frunză-n cădere, ca o respiraţie întreruptă brusc, anume pentru a înţelege bine, cît mai exact, ceea ce se întîmplă, pentru a nu scăpa cumva, tocmai esenţialul.

Contrast interior

La **Orizont**, aflat la cea de-a şaptea expoziţie personală, **Dan Bota** trece în revistă un incitant univers plastic în care motivul principal îl reprezintă vegetalul : flori, plante, frunze, răsaduri... O lume pe care, în pofida elementelor ce presupun o frumuseţe în sine, o fragilitate şi-o poezie oarecum suavă şi firavă, pictorul o tratează cu tuşe energice, ferme, chiar violente pe-alocuri. Nu este vorba, deci, de-o stare eminamente lirică, nici de-o gamă cromatică îndulcită, ci de-o încrîncenare interioară a artistului, de-o răbufnire ce se oglindeşte, iată, în verdele contorsionat al plantelor pornite să cucerească, parcă, tot spaţiul, toată liniştea ce le-nconjoară doar aparent.

Bucate dăruite pămîntului

Galeriile de Artă ale Municipiului au găzduit recent o amplă expoziţie de naturi statice semnate de **Mihai Chiuaru**, pictor ale cărui lucrări fac dovada, profesional vorbind, a infinitelor posibilităţi de paginaţie a unui grup aproape fix de elemente compoziţionale (pîine, sticle cu vin, mere, brînză, ceapă, cuţite, ulcele cu lumînări etc., toate risipite în devălmăşie pe un ştergar aşternut direct pe pămînt, de unde şi titlul cîtorva dintre ele, **Ofrandă pămîntului**), dar care lucrări, în celălalt plan, al mesajului, etalează un straniu sentiment de abandonare a bucatelor, a hranei, undeva, pe un cîmp oarecare, la îndemîna oricui, dar mai ales dăruite pămîntului, sentiment evidenţiat de o gamă cromatică austeră, cu griuri de alb şi brunuri dislocate uneori de cîteva pete de verde şi galben, tuşe ce dau lucrărilor un aer firav de viaţă, freamătul abia simţit al unui fir de iarbă.

Gînd întrupat în culoare

O expoziţie unitară, îndelung şi minuţios pregătită, cu un acut rafinament coloristic, în care griurile atestă nu numai o atentă preocupare pentru atmosfera de ansamblu a compoziţiilor, ci şi o reală, efectivă plăcere de-a valorifica şi pune în pagină virtuţile unei game cromatice de excepţie, severă, dar cu largi posibilităţi picturale, ne oferă Galeria „Simeza", prin **Marinela Mantescu Isac**. Dincolo de sensibilitatea culorii, ea însăşi, în sine, demnă de toată atenţia iubitorilor de frumos, artista impresionează totodată prin acurateţea indeciziei (premeditată, firească) faţă de real.

VICTOR NIŢĂ

TEATRU

Cercuri concentrice

Premieră absolută în limba română, pe scena Studioului de teatru al I.A.T.C., piesa englezului Tom Stoppard **Rosencrantz şi Guildenstern** (în original, **Rosencrantz şi Guildenstern sînt morţi**) reprezintă o piatră de încercare din mai multe puncte de vedere : pentru un regizor debutant (lucrarea de diplomă a tînărului absolvent al clasei de regie a prof. univ. Ion Cojar, Radu Băieşu)', pentru o trupă tînără, studenţească, precum şi pentru un public cu o structură aparte, chiar dacă nu întotdeauna aceeaşi (publicul de la „Casandra"). Textul dificil, este de altfel unul din best seller-urile ultimilor douăzeci de ani de

CAP LIMPEDE

● **Istorie... nu numai literară.** După ce, mai bine de doi ani, „foiletonul" **Revistei de istorie şi teorie literară** a fost consacrat publicării tezei de doctorat a lui Mircea Eliade, o altă iniţiativă, din mai multe puncte de vedere lăudabilă, a aceleiaşi reviste merită a fi relevată : odată cu nr. 2/1985, revista publică **Jurnalul politic** (1931) al lui Octavian Goga, un document care, după cum arată istoricul Mircea Muşat în argumentul, sobru, exact şi elocvent, ce prefaţează acest prim grupaj, constituie „un izvor istoric de primă mînă (alături de memoriile lui N. Iorga, de ale lui Zaharia Boilă, ş.a.), „cea mai vie ilustrare cunoscută a celei dintîi încercări a regelui Carol de a instaura în ţară regimul său personal". N. Iorga, C. Argetoianu, I. G. Duca, N. Titulescu, Gh. Brătianu, I. Maniu, Al. Averescu, N. Lupu, regele şi camarila palatului, partide şi combinaţii politice de tot felul, zvonuri, reflecţiile amare sau vitriolante ale omului politic O. Goga oferă deopotrivă o lectură captivantă iubitorului de istorie, dar şi psihologului, moralistului ca şi sociologului, politologului sau celui preocupat de evoluţia mentalităţilor.

Textul **Jurnalului** a fost stabilit de Ioan Şerb, care, într-un preambul, reliefează „minuţia, nuanţarea şi spiritul acid, ce amintesc de geniul caragialian". O lectură ce se anunţă, aşadar, palpitantă. Din sumarul aceluiaşi număr, recent apărut, al **Revistei de istorie şi teorie literară**, mai notăm prefaţa (inedită) a lui Mircea Eliade la o ediţie de texte filosofice Lucian Blaga, studiile dedicate lui Eminescu (Zoe Dumitrescu - Buşulenga), Slavici (G. Munteanu), I. L. Caragiale (Roxana Sorescu), Azorin (Alonso Zamora Vicente), Strindberg (Patrick Griolet), Geo Bogza (Liviu Călin, N. Mecu), confesiunile lui Michel Butor, Adrian Marino, şi, mai ales, Heinrich Schirmberk, răspunsurile Anei Blandiana şi ale lui Adrian Popescu la întrebările „De ce scriu? În ce cred ?", contribuţiile substanţiale semnate de Hans Robert Jauss, Arnold Rothe, Renate Möhlenkamp, Dan Petrovanu sau Mihai Moraru, comentariile lui Marin Sorescu la versuri de Cîrlova, Nicoleanu şi C. Stamati, precum şi bogatul sector polemic al numărului, care-i cuprinde pe Z. Ornea, D. Vatamaniuc, Pavel Ţugui şi desigur... Aristarc. **(Tania Radu)**

● **Carte frumoasă.** Ieşită de sub teascurile **Editurii Sport-Turism** încă de-acum aproape o jumătate de an, monografia dedicată pictorului **Tanasis Fappas**, artist ce a impus o inconfundabilă expresie plastică şi, totodată, a cucerit un binemeritat loc de frunte în peisajul picturii noastre contemporane, se-arată a fi o lucrare de excepţie, o deplină reuşită pentru iubitorul cărţilor de artă, al cărţilor pe care le dorim cît mai frumoase şi mai folositoare cu putinţă. Intrat în circuitul expoziţional de peste 30 de ani, Tanasis Fappas s-a bucurat de-o unanimă şi caldă apreciere din partea criticilor de artă, din partea publicului larg. Era şi momentul ca arta sa, un veritabil poem de lumină şi culoare închinat omului, eternei sale frumuseţi, cu deosebire femeii — adică mamei, iubitei, fii-

teatru european, înscriindu-se în linia polemică inaugurată de teatrul acestui secol care dialoghează adesea în răspăr cu textul clasic, silindu-l să elibereze sensuri în acord cu sensibilitatea și cu aria problematică a timpului nostru. De la Shakespeare, **Rosencrantz și Guildenstern** întinde o neașteptată punte către teatrul absurdului, căruia îi asimilează, dar și depășește mecanica sterilă. Punînd problemele libertății individului față de cauzalități exterioare și interioare (problema opțiunii), făcînd din motivul prințului Hamlet prilej de meditație pe ideea manipulării destinului, a morții, iar din cel al teatrului în teatru, expresie elocventă a labilității adevărurilor acestei lumi, piesa lui Stoppard se încheie cu un apel răscolitor către solidaritate (ca termen în dualitatea camusiană solitar/solidar).

Traducerea în românește a textului lui Tom Stoppard aparține regizorului Radu Băieșu și implică în mod evident și un oportun travaliu de adaptare. Decupajul pe care îl face traducătorul-regizor descărcind textul de unele dezvoltări greoaie și problematice ca posibilitate de rezolvare scenică, are unitate, forță de impact la public, gradare firească, într-o creștere a tensiunii dramatice dublată de o accelerare a ritmului interpretării, ce devine spre final tot mai acută, mai solicitantă pentru actori. Viziunea scenografică a lui Ștefan Mailec construiește două spații concentrice — al realului scenic și al ficțiunii scenice (scena actorilor ambulanți) însurubate la rîndul lor în arhitectura complexă a semnificațiilor textului. Replicile și personajele gliseză necontenit de pe un plan pe altul, fiecare gest slujește mai multe sensuri, configurează mai multe relații, fiecare actor interpretează cel puțin două roluri, marcîndu-se sumar prin schimbări de costume trecerea de la unul la altul. Purtînd în mod evident greul, Doru Bandol și Dan Aștileanu (Rosencrantz și respectiv Guildenstern) compun un cuplu condus cu abilitate de către regizor într-un permanent glissando de la comicul burlesc (sugerat și prin calchierea vagă a siluetelor lui Stan și Bran) la cel absurd (ca în scena jocului cu banul, care cade totdeauna „cap"), de la iritarea și hirjoana cinică la tremurul spaimei existențiale. Implantarea situațiilor comice în scene de mare tensiune creează în spectacol scurte piste false, solicitînd un slalom al atenției spectatorului extrem de participativ. Acterul (și respectiv Hamlet) capătă în interpretarea lui Claudiu Stănescu un desen aproape statuar, cu momente de incandescență convingătoare. El este secondat de un fel de „personaj colectiv", actorii, interpretați de studenții Mircea Rusu, Carmen Ionescu, Mihai Bica, Cerasela Stan. Jucată mai mult pe pantomimă în prima parte, partitura actorilor pune culoare și mișcare, „umple" scena, cum se zice, echilibrînd dinamica spectacolului.

Meritul principal al regizorului Radu Băieșu este, firește, acela de a fi dat un ax inteligibil piesei, care debutează beckettian, dar se încheie în tonul unei sinteze stilistice personale. Debutul său demonstrează pe lîngă talentul incontestabil, pe lîngă capacitatea de asimilare și transfigurare a unui text, și o remarcabilă competență culturală, de care cariera sa ulterioară va beneficia din plin.

TANIA RADU ■

Vorbiți și scrieți românește

Nume proprii

Poate n-aș fi așternut pe hîrtie aceste reflecții dacă n-aș fi înregistrat cîteva greșeli de pronunțare, nume proprii rostite atît de nefiresc încît mi-au zgîriat urechile.

Apropo chiar de aceste nume, aș menționa în treacăt două lucruri : cineva vorbea la radio despre succesul cîntăreței Giulietta Simioneto (de fapt Giulietta Simionato) în această ultimă operă, numind-o **La Somnambùla** (adică un fel de **mixtum compositum**, căci ori spunem pe românește **somnambùla**, normal, ori ne luăm în serios rolul de cultivatori ai publicului, și-i învățăm pe români să spună pe italienește **La Sonnàmbula**. În cazul lui Domènico Scarlatti însă, nu mai avem de ales : în italiană se accentuează Domènico, de la substantivul **domènica**, firește pronunțat **dumìnică** în româna literară (că doar „de la Rîm ne tragem", vorba cronicarului — dar nu muzical). Mi-aduc aminte cum ne chinuiau crainicii pe vremea cînd ni-l anunțau pe cîntărețul Domènico Modugno. Azi le-au mai rămas ca victime compozitorii Domènico Scarlatti și Domènico Cimarosa.

Ba nu : le-au mai rămas Niccolò Paganini (măcar că, în mod excepțional, accentul e marcat și în scris), tenorul de pe vremuri Aureliano Pèrtile, politicianul Màuro Giuliani (schimbarea accentului mi se pare contra naturii, dat fiind că și în română se spune corect **màur**, — ca **aur** și **taur** — și numai de curînd a venit moda adversă, tot contra naturii — „maûr") și vasul „Achile Làuro". Revenind la muzică, un alt glas de aur, rival al lui Modugno, era Clàudio Villa, dar crainicii îi aplicau același tratament. Mi se pare cu atît mai ciudat cu cît pe vremuri toată lumea pronunța (corect) numele românești Clàudiu și Clàudia, iar astăzi mulți le rostesc cu diftongul -àu- în schimb spun „pare auto" (pe cînd o să auzim și „caût-o", „flaût", „plaût" ?) deși, din fericire nimeni nu spune „automobil", „autoritate" etc. — dar, oricum, cîte contradicții ! Ciudat, aceiași oameni care spun „Clàudiu Bleont", zic „Claùdia" Cardinale. La radio am auzit accentele inversate în amîndouă numele dirijorului astăzi celebru Clàudio Abbàdo, iar pe pianistul, e drept chilean, Clàudio Arràu, l-am auzit prefăcut, acum la bătrînețe, într-un autovehicul românesc de teren.

Capriciile au efecte negative și la oameni mai puțin deprinși cu nume sau cuvinte străine. Nazalizarea în Lyon, Dijon, Avignon, Long, pare o dificultate dacă nu ni se atrage atenția că avem un fenomen asemănător și în română, în cuvinte ca **ding-dong, bang, bancă, lingă, lungan, cringuri, înginîndu-l.** Că Renault se pronunță **rônò** trebuie să ne învețe cineva, sau să aflăm din dicționare. Dar la pronunțarea „bloemaren" — cu sau fără nazalizare — nu s-a putut ajunge decît prin confuzie sau ifose (care se propagă ca și undele), căci cuvîntul-sursă, ușor de înțeles, este **bleu marine** (rostit ca numele nostru Marin).

Altă surpriză : crainicii (sportivi, mai ales) au început să-și rotunjească parizian buzele cînd spun cuvintele — de mult românizate — **anvergură** și **postură**, pronunțîndu-le cu **ū** ! Să fie la mijloc vreo prejudecată ? O „hiper-francizare", ca atunci cînd spun „rügbi", „röibi", „rüibi", „regbi", „ruibi", „roibi" — mă rog, orice în afară de pronunțarea englezească (cu **a** scurt, cam ca în cuvintele românești **papi, taci,** — sau chiar **rag, ragi**) — cînd ar fi mult mai simplu să pronunțe românește **rugbi**, așa cum recomandă de altfel și dicționarele noastre. Credeam că stadiul mai vechi de „franțuzire" a numelor englezești, determinat de condițiile de pe vremuri, a fost depășit, din moment ce nimeni nu-i mai zice lui Huxley **ökslei** ci **hàksli** (deci ar fi posibil și **ragbi** !).

Oricum, mai bine să zicem cum putem Shakespeare, (mutînd accentul pe a doua silabă, așa cum apare și în poeziile lui Eminescu), Dickens (de fapt **dikinz** în engleză), Maugham (corect ar fi pur și simplu **mom**, — rimează cu **legea lui Ohm**), Steinbeck (preferabil cu **s**, nu cu **s**), Faulkner (aproximativ **fôcnă**), ș.a.m.d. Orice om cu scaun la cap, înțelepciunea populară în primul rînd, ne-ar învăța că e mai normal (1) să nu ne scălîmbăiem ; (2) să nu cădem din greșeală în greșeală pronunțînd numele englezești franțuzește, pe cele japoneze rusește, maghiarizîndu-le pe cele franceze (sau invers).

ANDREI BANTAȘ ■

RADIO & T.V.

Multă fantezie !

De la **Serbările zăpezii**, programul duminical a cuprins nu selecțiuni înregistrate la manifestările cultural-artistice și sportive cu caracter educativ organizate la Cîmpulung-Moldovenesc de C.C. al U.T.C. prin Biroul de turism pentru tineret și Ministerul Turismului, ci un scurt reportaj care ne-a convins că cei peste 15 000 de tineri, din toată țara, au sosit acolo pentru a se distra și că, de exemplu, cei veniți cu „capra" au fost în cunoștință de cauză cu privire la participarea lor la serbări. Parcă a fost prea puțin. Telespectatorii ar fi fost bucuroși mai curînd să admire efectiv secvențele din a 8-a ediție a acestei manifestări anuale, care adună într-o zi, cu fantezie neînfrînată, toate jocurile închipuite de oameni în iernile vieții lor. Din transmiterea la radio în reluare a piesei marelui Will, **Nevestele vesele din Windsor**, am deosebit două momente mai rare chiar în comedii, acelea în care regizorul a dat friu liber celor două urzitoare ale farsei să se bucure de reușita lor. Și rîsul celor două mari actrițe, care nu știu să fi jucat cu predilecție comedie, artistele emerite Tanți Cocea și Elvira Godeanu, s-a dezlănțuit uriaș și sănătos, cutremurător și tonic, răzbunător și mai ales molipsitor, ca o cascadă de hohote biruitoare. ● Ne emoționează în continuare delicata atenție cu care sînt alese și prezentate pe micul ecran momentele de poezie.

REGHINA VĂRVICI ■

Cronica literară

de Al. Piru

Introducere în poezia contemporană

Introducere în poezia contemporană (Cartea Românească, 1985) de Eugen Negrici nu poartă indicația pe copertă că ar fi primul volum dintr-o serie, este probabil, chiar în intenția autorului, o introducere în studiul „proceselor declanșate în ultimii ani înlăuntrul fenomenului poetic românesc".

De la început se aruncă gratuit o piatră în grădina istoricilor literari. „Cînd îți fundamentezi tipologiile pe modalitatea diferită a poeților de a înregistra realitatea, adică de a-i conferi o formă, ești somat astăzi să apelezi la organizările clare ale gîndirii semiotice. Altfel, nu poți evita capcanele istorismului și ale determinismului simplist în care au căzut nu o dată comentatori mai vechi, sau mai noi ai fenomenului artistic". Cum Eugen Negrici este printre primii noștri semioticieni în critică, înseamnă că toți criticii anteriori pe care el însuși îi citează (G. Călinescu Ov. S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, N. Manolescu, Gh. Grigurcu, Mircea Iorgulescu, Petre Poantă, Mircea Martin), au greșit, n-au făcut decît clasificări tematiste și acelea cu intermitență.

În demersul său taxinomic, Eugen Negrici pleacă de la conceptul antic de mimesis, conform căruia arta este imitarea realului (transfigurarea artistică a ceea ce este semnificativ în realitate). Nu se împiedică de faptul că imitarea presupune o preexistență, în vreme ce poeții mai noi vorbesc de o naștere a poeziei în același timp cu cunoașterea (la Claudel cunoașterea este o co-naștere). În această concepție, subiectul producător și existentul sînt unul și același lucru, nu doi factori deosebiți. În cealaltă ipoteză, împărtășită de Eugen Negrici, după raportul ce se stabilește între subiectul producător (poet) și existent distingem trei categorii de creatori : sînt poeți care prelucrează, poeți care transfigurează și poeți care substituie. Cum termenul de transfigurare este în estetică echivalent cu acela de imitare (mimesis), Eugen Negrici îl mai numește și destructurare. Ambiguitatea nu este înlăturată. Prelucrarea, modificarea realului, nu e și o destructurare, iar destructurarea nu e și ea o prelucrare în vederea altei structurări ? Substituirea existentului, metamorfozarea lui, poate fi obținută altfel decît printr-o nouă structurare (prelucrare, transfigurare) ? Eugen Negrici susține că numai în a treia categorie subiectul devine obiect, noi credem că în toate eul e recognoscibil nemijlocit în obiect, adică în creație. Aceasta fiind situația, se înțelege că repartizarea unui număr de 10 poeți la cele trei categorii stabilite este cît se poate de discutabilă. După Eugen Negrici prelucrează Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Mircea Dinescu, Constantin Abăluță și Mircea Ivănescu, transfigurează Vasile Vlad și Virgil Mazilescu și substituie Emil Brumaru, Ileana Mălăncioiu și Mircea Ciobanu. Selecția e bizară în cazul lui C. Abăluță și Vasile Vlad. Cît despre ceilalți, i-aș fi clasificat mai curînd la fanteziști și ironici pe Marin Sorescu, Mircea Ivănescu, Emil Brumaru și Mircea Dinescu, la meditația existențială pe Ioan Alexandru și Ileana Mălăncioiu și la manieriști (în sensul lui Hocke) pe Virgil Mazilescu și Mircea Ciobanu. De altfel, practic, observațiile critice ale lui Eugen Negrici merg în aceeași direcție. Recunoaște la Marin Sorescu o „nestăvilită fantezie asociativă", o „incomparabilă disponibilitate de fantazare", „efecte ironice cînd se întemeiază pe demitizarea solemnului și pe mitizarea banalului". La Ioan Alexandru descoperă „meditația uneori gravă, dar pătrunsă de sentimentul plenitudinii, al trăirii exaltate (exuberante) a formelor vieții", „postura eroică și gravă". La Mircea Dinescu vede o „prelucrare imagistică, spectaculos metaforică, negativă, deci ironică, a unor întîmplări și fenomene sociale". Mircea Ivănescu e un „observator ironic și rezoneurul propriilor înscenări". Definiția lui Virgil Mazilescu s-ar potrivi și, cu toate că nu-i amintit, modelului său Saint-John Perse. El „destramă tendințele de închegare, sparge și risipește cioburile unei cristalizări, ne dispersează atenția prin sîcîitoare alunecări, recurge la colaje disonante, voit artificiale, ne împinge în neașteptate coridoare labirintice, deschide diversiuni parantetice aparent spontane". Emil Brumaru are „disponibilități ironic-afective" prin intermediul cărora creează o altă realitate, „un fel de mitologie a derizoriului — o minimitologie". La Ileana Mălăncioiu avem însă o mitologie a morții, o explorare a spațiului oniric „unde viața și moartea își pierd granițele", dar și un „jind al vieții, al realului, al terestrului". În fine, iată și confirmarea manierismului lui Mircea Ciobanu : „Dacă vedem în poezia aceasta, împreună cu cîteva critici remarcabili, numai o pură retorică incantatorie, iar în autorul ei un caligraf impersonal, dacă socotim că ceremonialul abstract egalează însuși semnificatul și că expresia lirică devine scop în sine, îi stabilim poetului o ascendență mallarmeană și o întreagă linie de înrudire". Paginile despre Ileana Mălăncioiu, cu unele abordări psihocritice, și cele hermeneutic-masoretice despre Mircea Ciobanu ni s-au părut cele mai bune din volum. Interesantă e observația că Ioan Alexandru și Ileana Mălăncioiu sînt și alcătuitori de minee lirice, mai mult sau mai puțin profane, că practică împreună cu Virgil Mazilescu un fel de metafizică a deznădejdii. Față de aceștia, Constantin Abăluță se complace într-o „birocrație a intimității" și e doar un „catagraf de cartier", un „condicar de gesturi".

CAP LIMPEDE

cei — să se adune între coperțile unei cărți din care, dincolo de reproducerile ce reușesc o cromatică fidelă originalului (atît cît poate în clipa de față tehnica tipografică), să aflăm cît mai multe amănunte privind viața acestui pictor de-aleasă simțire și ardentă conștiință revoluționară, pictor pentru care demnitatea și libertatea ființei umane, inclusiv dragostea pentru pămîntul patriei, al Greciei natale, sînt tot atîtea idealuri pentru care n-a pregetat, adolescent fiind să lupte, în timpul celui de-al doilea război mondial, cu arma în mînă. Împlinirea sa artistică, însă, avea să se întîmple în România, țară care l-a primit și ocrotit cu toată dragostea, spațiul cultural în care talentul său s-a exprimat plenar, făurind o operă răspîndită în clipa de față în numeroase muzee și colecții particulare din aproape toată lumea. O carte frumoasă, deci, o carte folositoare, o carte rară, o carte de suflet.

(N. Victor)

● **Melancolie.** Așa s-ar fi numit probabil următorul roman al lui Sorin Titel, dacă autorul nu s-ar fi grăbit să ne lase în loc această fără obiect stare de creație, care i-a supraviețuit și care hrănește gestul omagial al colegilor de breaslă : numărul 1—2/1984 al **Caietelor critice** ale revistei **Viața Românească** (alcătuit de Eugen Simion, Cezar Baltag, Mircea Iorgulescu, Ioan Buduca, Ion Bogdan Lefter, în colaborare cu Lucian Raicu și Valeriu Cristea), dedicat în întregime prozatorului Sorin Titel. Volumul este o veritabilă monografie, dar una eliberată de timorările fastidioase ale speciei, salvată de răceala minerală a documentelor prin formula afectuoasă a portretului literar, preocupat să ilustreze toate fațetele personalității scriitorului. Și pentru că, așa cum e firesc în cazul unui mare scriitor, de la un punct încolo opera ajunge să conțină biografia, într-un raport invers, instituit de primatul existenței creatoare, „Caietul" dedicat lui Sorin Titel se deschide cu o suită de rechemări în cuvînt ale celui plecat: **Gînduri despre Sorin Titel. Viața lui Sorin Titel povestită de Iosif Titel, tatăl scriitorului.** Sub acest titlu cu iz de narațiune medievală se ascunde o confesiune tulburătoare mai ales prin tonul său reținut, prin discreția admirabilă, prin superiorul efort de înălțare a suferinței părintelui la condiția datoriei de suflet față de memoria fiului său. Ca o addenda (greu de spus ce anume întregește pe cine) fragmentul de roman rămas în manuscris și intitulat **Melancolie** ne dă încă o idee despre cum s-a topit în operă, definitiv și durabil, biografia acestui mare scriitor. După alte **Amintiri, evocări,** selecția de fragmente critice despre proza, eseurile, dramaturgia și, în general, activitatea creatoare a lui Sorin Titel dovedesc (prin pagini uneori de o mare consistență) că omul, omul de mare calitate sufletească și spirituală, se amestecă încă dureros în obișnuita luciditate a actului critic. Semnează aici Ov. S. Crohmălniceanu, Ion Vlad, Ileana Mălăncioiu, Nicolae Ciobanu, Valentin Silvestru ș.a. Volumul — cu adevărat pasionant, dincolo de emoția pe care o transmite — mai cuprinde cîteva din ultimele interviuri acordate de Sorin Titel, precum și bibliografia completă a operei și a receptării operei sale. **(Tania Radu).**

GALERIILE LUMINII

Sebastian Pană — șef de echipă

Viața marilor șantiere

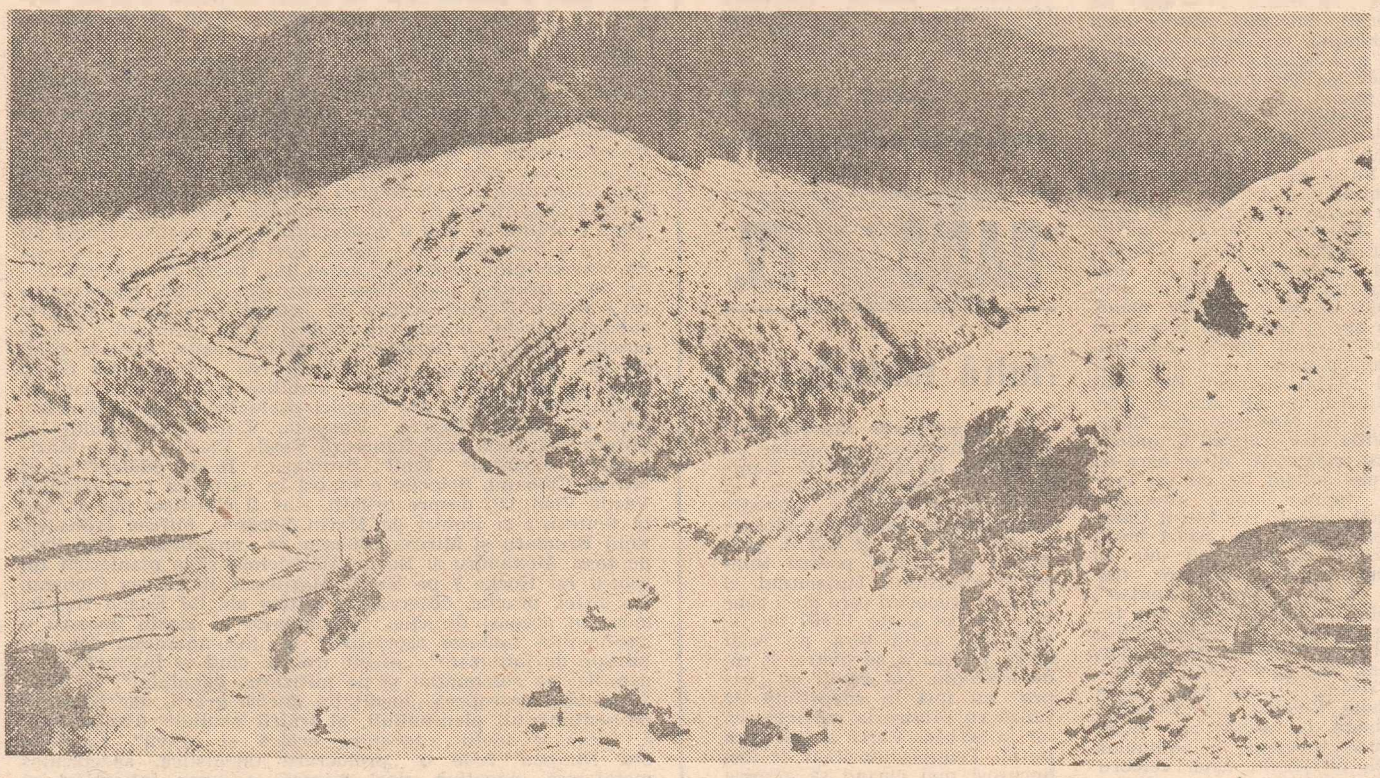

Curînd, trecătorii prin această zonă vor avea de privit un mare lac : Riușor

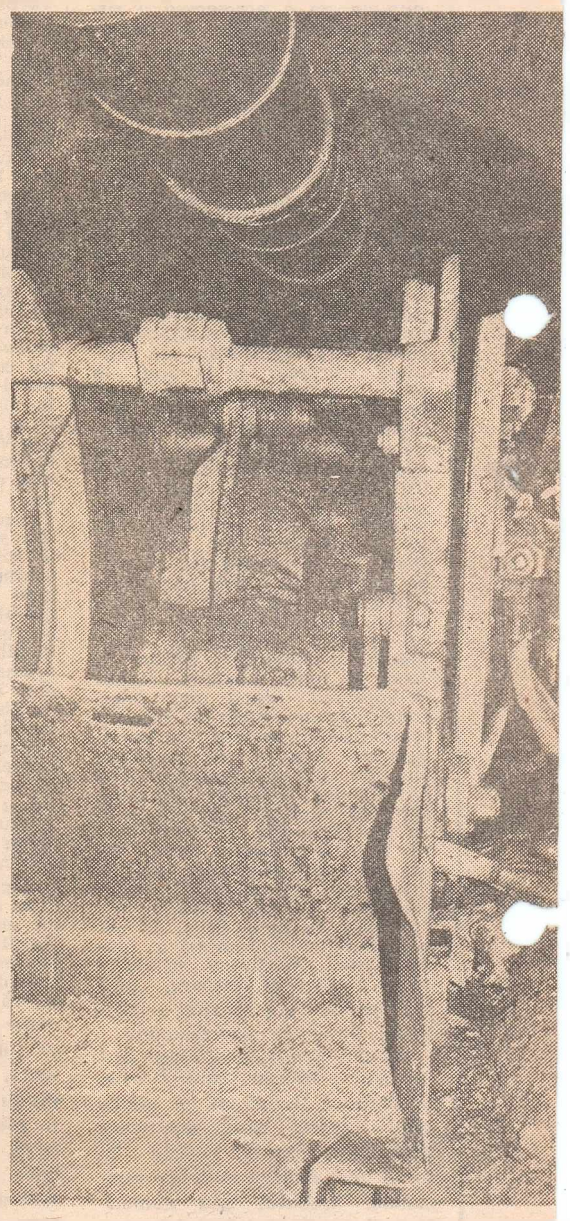

Mereu la datorie, în galeriile lumini

Un veteran al muncii de pe șantiere, minerul Gheorghe Iordache, alături de mai tînărul său ortac Ion Grigore, șeful „brigăzii tineretului"

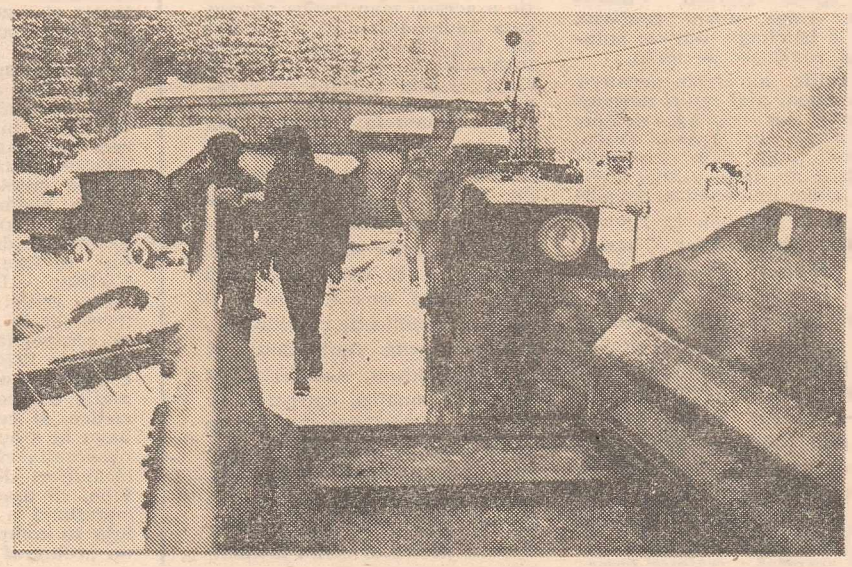

Înainte de intrarea în șut, ultimele amănunte ale programului de lucru din această zi

Fotoreportaj de DAN M
PAUL A

Gheorghe Grămadă — mecanic de locomotivă

Alexandru Botoșanu — miner

Prietenii, într-o clipă de răgaz

Ion Grigore — miner

Constanti

Iulian Duță — inginer șef

Gabriela Tarcă — subinginer min.

Gheorghe Simionescu — miner

C. Ciarrilă — adjunct al comandantului de brigadă

Preambul la un viitor serial

33 de ani de dragoste

sau ce a făcut pînă acum Gheorghe Iordache

Riul Tirgului străbate subțire, coborînd dinspre Iezer, o mică așezare cu nume alintat : RÎUȘOR. O așezare din barăci locuite de vreo mie de bărbați, femei și copii. Un fel de sat (chiar conducîndu-se după legile dintotdeauna ale satului : munca pămîntului — aici : a muntelui —, nașterea și creșterea puncilor, îngrijirea gospodăriei), un sat căruia, spre a fi de-a binelea considerat astfel, nu i-ar mai lipsi decît bătrînii și primarul. Dar, chiar în pofida absenței acestora, la Riușor viața își urmează, de opt ani și mai bine, cursul normal, chit că nici pe cele mai noi hărți localitatea Riușor nu apare. Există, însă, o apă cu numele Riușor, pe cît de neînsemnată la prima vedere, pe-atît de rea citeodată, cînd aduce la vale zăpezile topite ale munților. Și va mai fi (i se pot zări de-acum contururile) un lac numit Riușor, născut în urma mutării unui perete de stîncă și transformării sale în baraj. Și, mai departe, există brigada complexă Riușor (parte a A.C.H. Argeș), aceea care populează așezarea sau, mai precis spus, colonia muncitorească Riușor, acolo unde scrisorile ce vin nu poartă pe ele vreun nume de stradă sau vreun număr, ci, pur și simplu — Riușor.

...Șantierul s-a constituit și s-a așezat cu încetul, pornit de la zero, nedizlocat din altă parte. Întîi o echipă de 20 de oameni, călită pe Transfăgărășan, care a ridicat și prima baracă. Apoi, de prin alte și alte părți — alți oameni. Pentru a lucra în subteran sau afară — la realizarea unui mare baraj (de peste trei milioane metri cubi de argilă și arocamente) ce va da naștere unui lac avînd un volum de aproape șaptezeci de milioane metri cubi. Era multă nevoie de o asemenea zidire. Cînd și cînd, piraiele (Riul Tirgului și Riușor), cuminți de obicei, se umflau și veneau urlînd, înnegurînd zarea ; atunci, toată zona Cîmpulungului era întîi amenințată și apoi întoarsă pe dos. Acum, în chiar această primăvară, se va începe umplerea lacului, prin preluarea viiturilor, ceea ce va însemna încă un capitol înscris în deplina regularizare a bazinului Argeșului, riu tutelar al ținutului, pînă către cele mai depărtate și firave ramificații ale sale. Și tot în acest an, după ce galeriile subterane vor fi isprăvite, se va pune în funcțiune și partea energetică. Așa stau, gata de a fi împlinite, lucrurile — privite din fața hărților zonei sau a graficelor. Dar miezul împlinirilor, o știm bine și se cuvine s-o știm mereu mai bine, tot în oameni stă. În mineri, în excavatoriști, în fierari, în șoferi, în betoniști.

Iată, minerii străbat drumul ce duce spre intrarea în galerie. Merg repede și apăsat, fără a schimba prea multe cuvinte între ei. La fel traseul, de cîteva mii de metri, prin inima muntelui, prin tunelul de ei săpat, pînă la punctul de lucru. Unor bărbați adevărați le displace moliciunea celor cu care se întrec, se luptă. Or, roca muntelui e uneori prea lesne de străpuns, e poroasă, apa curge șuvoaie prin ea. De-asta sînt morocănoși, în aceste zile, minerii. Îți trebuie, pentru a lucra sub ploaia fără odihnă, costume cauciucate, care nici ele nu rezistă prea mult timp potopului. Și îți mai trebuie și pămînt ferm sub picioare, dar și el se umflă, se mișcă, bălțește. Dar toate aceste obstacole (reale ca însăși galeria care a fost și e săpată pe mai departe) alcătuiesc firescul muncii, sîmburele istorisirilor de mai tîrziu, cînd lucrarea va fi gata. Istorii în care nu greutățile sînt de evidențiat, ci un sentiment : solidaritatea. A unora cu ceilalți. A tuturor cu lumina pe care o plămădesc aici, în galeriile cu greu străpunse, feriți de culorile zilei. Galeria de aducțiune principală va măsura, în final, aproape șase kilometri, traversînd un munte. Cîteva echipe au pornit dinspre aval, altele invers, dinspre frontul Castelul către Valea Ursului. La toamnă se vor întîlni. Pînă atunci mai e de forat, de așezat fierărie și betoane, de învins slăbiciunea înșelătoare a rocii, de lepădat, tot la patru ceasuri, costumele bine înmuiate și de îmbrăcat altele, iar și iar...

Viața săditorilor de lumină din acest piept de munte este, simplu și exact spus — viață de șantier. Pentru a o trăi fără rețineri sau văicăreli e nevoie de niște deprinderi care se consolidează cu timpul. Așa cum se deprinde o meserie. Sau răspunderea pentru lucrul bine făcut. E vorba de un mod de viață pe care, paradoxal, tocmai șantierul îl cultivă — statornicia. Apartenența sufletească la lucrare, hotărîrea de-a n-o părăsi indiferent de conjuncturile intime sau materiale ale existenței fiecăruia, dorința, transformată în postulat moral, de-a te considera liber să pornești oriîncotro (de obicei spre un alt șantier, spre o nouă statornicie în mișcare) numai cînd lumina clădită de mîinile tale a devenit afluent al fluviului de lumină ce scaldă țara. În rest, totul e cum nu se poate mai obișnuit. Viață de familie, lecturi, felurite distracții, lungi discuții pline de amintirile unora despre Bicaz, Argeș sau Lotru, grija pentru animalele și păsările din curte, pentru liniștea celor ce se odihnesc.

...Acum, la ceas tîrziu de noapte, între ferestrele unor barăci e ziuă. Minerii care intră în schimbul trei străbat drumul ce duce spre tunel cu pași apăsați și repezi. Intră în galeriile luminii viitoare ca niște adevărați întemeietori. Îl întreb pe unul dintre coordonatorii tehnici ai lucrării despre concediul său de odihnă din acest an. De pe culmea Iezerului — zice — se poate vedea, în zilele clare, luminoase ale toamnei, Marea. Acolo am să merg după ce barajul și hidrocentrala de la Riușor vor fi gata. Acolo. Pe Iezer.

Aici, la poalele Alpilor Carpatici, va izbucni, în chiar acest an, lumina de Riușor, lumină nouă, iscată din mințile, brațele și sufletele acelora despre care imaginile și cuvintele noastre vă vor fi spus cîte ceva — oamenii Riușorului. Oamenii eroismului adevărat, cel de dincolo de orice cuvinte și imagini, oricît de frumos alcătuite, și cel ce precede, întemeind-o, căutarea drumurilor grele de sens ale vieții. Cînd totul va fi gata aici, cînd lucrarea se va sfîrși, localitatea Riușor o să dispară precum a apărut — discret, neconsemnată decît pe hărțile de inimă și cuget ale celor ce iubesc lumina.

RÎUȘOR — numele unui loc unde sporește lumina României.

Cantina, deschisă încă de la 4 dimineața, îi așteaptă pe constructori cu mîncare caldă și gustuoasă

Iarna, colonia pare o adevărată stațiune montană

Cei mai tineri locuitori ai așezării știu să-și trăiască vîrsta și anotimpurile.

Unul dintre numeroșii copii născuți la Riușor

Gîndind la ceasul ce-a trecut, lucrînd la vremea care vine

L. Kalustian

Mame şi copii

Sint la Focşani — oraşul de unde mă obîrşesc — în casa din grădina copilăriei şi aud ca şi atunci, după 70 de ani, trosnind în vechile sobe sfintele lemne jertfite vilvătăilor ca să nu simtă omul umilinţa şi ingerinţele viforniţelor şi pedepsele gerului de afară.

E bine; şi se ingrijesc să păstreze, ca să spun aşa, tradiţia patriarhală surorile mele.

De jur împrejur albul omătului, aşternut generos ca in iernile de altădată, a îmbrăcat totul intr-o imensă şi protectoare mantie de aba : pomii, bătrînele tufe de liliac, de iasomie şi trandafiri ca şi multele lucruri de curte frecvente oricărei vechi gospodării.

Albul domină cu imaculareа lui. Şi din camera unde mi-am adunat girbovirile atîtor risipiri, atîtor peregrinări şi ale atîtor ani acumulaţi la care n-am nădăjduit niciodată, privesc spectacolul uliţei care de pe o parte te înduioşează, iar pe de alta e de natură să te tonifice.

Pentru o mai lesnicioasă comprehensiune a puţinelor gînduri ce le vreau încredinţate hîrtiei trebuie să precizez aici că aşezarea noastră focşăneană rămasă de la părinţi ca să-i ţinem parcă mereu vii în amintire se învecinează — la cîţiva paşi distanţă doar, pe aceeaşi stradă care se numeşte „Nicolae Titulescu“ acum — cu dispensarul medical nr. 4 unde un personal temeinic pregătit şi experimentat, sobru şi inimos asigură depistarea maladiilor şi tratamentul lor de specific pediatric.

Socotesc în genere că a alege ca specializare ramura aceasta fascinantă şi ispititoare din ştiinţele medicale şi a te dedica ei cu o statornică şi nescăzută devoţiune, implică din partea aceluia care a îmbrăţişat-o, o sensibilitate şi o structură umană în afara comunului, fiindcă ai de-a face cu o lume de pacienţi care n-au ajuns la stadiul de a şti să priceapă un cuvînt, necum să răspundă unei interogări; limbajul copilului rămîne gînguritul, scîncetul şi lacrima pe care numai mamele au darul să le tălmăcească şi să le afle ca-ntr-un vocabular semantica.

In fiecare zi, de cum se luminează, văd cum se duc şi se reintorc mame cu odraslele lor în braţe — bine incotoşmate ca să fie apărate de intemperii — pentru tratament sau control la unitatea doftoricească menţionată. Şi de aici îmi vine duioşia de care am pomenit mai înainte şi tristeţea — pot zice aşa în deplină cunoştinţă de cauză — cînd constaţi că viaţa haină nu scuteşte de suferinţe nici neprihănirea, nici inocenţa ; iar bucuria reconfortantă ne-o dă conştiinţa că neamul se perpetuează şi se inmulţeşte şi că vom continua să fim aşa cum sîntem din buni şi străbuni. Creştem ca număr nu ca să ne viziteze megalomania vreunui imperialism pentru că un trecut întreg de secole la rînd depune mărturie că n-am jinduit niciodată la bunul altuia, că n-am asuprit niciodată o seminţie omenească şi ne-am apărat numai întotdeauna fiinţa naţională, ogorul şi prispa de nedrepte şi absurde rîvniri şi de sălbatice invazii.

Mame şi prunci din Vrancea mea natală, cu degetele muiate în azururi, bat zilnic în fereastra mea ca să ne-arate cu hotărire şi neînduplecare — nici mai mult, nici mai puţin — decît că sînt vestitorii şi chezaşii viitorului ; şi parcă nu te mai simţi nici bătrîn, nici istovit, nici singur cînd el din nevăzutul şi neştiutul lui răspunde cu timbru ferm : Prezent !

Arpad Kelemen

Un gînd despre creaţie

Gîndirea şi capacitatea de a crea reprezintă trăsăturile cele mai definitorii ale inteligenţei umane. Toate marile realizări ale omenirii nu reprezintă altceva decît rodul gîndirii conştiente a omului. Ba mai mult, gîndirea şi creaţia nu numai că au schimbat mediul înconjurător în favoarea oamenilor, dar au contribuit decisiv la îmbogăţirea acestei calităţi dobîndite care este inteligenţa. De-a lungul istoriei spiritul creator al individului a fost singurul mijloc de a depăşi momentele grele, iar dacă această creativitate a fost bine orientată în cadrul unei colectivităţi, în care forţele de creaţie individuale s-au reunit pentru un scop comun, aceasta a însemnat o etapă de avînt în dezvoltarea societăţii.

In conjunctura actuală de manifestare a efectelor crizei energetice şi de materii prime s-au căutat şi se caută o serie de soluţii. Cred că şi acest moment dificil din istoria dezvoltării societăţii poate fi trecut recurgînd la aceeaşi forţă supremă care a biruit întotdeauna — şi anume — spiritul creator al individului şi al colectivităţii. Problema nu este chiar atît de greu de rezolvat din moment ce avem numeroşi creatori. Totul este ca aceste forţe creatoare să se orienteze în toată plenitudinea lor spre o rezolvare a aceluiaşi ţel comun şi anume depăşirea momentului de criză. Concret, depăşirea actualei crize energetice şi de materii prime se poate obţine, aşa cum relevă programele noastre, prin modernizarea economiei, prin introducerea calculatoarelor şi a roboţilor şi prin crearea acelei industrii a ştiinţei intensive în care inteligenţa investită joacă un rol decisiv faţă de energia şi materia primă consumată. Aceste două căi aparent simple se lovesc din păcate de energia conştiinţei noastre bazată pe instinctul primar al conservării exprimată prin rutină, prin teama de schimbare. Este necesar în primul rînd să ne revizuim mentalitatea în sensul că în actualul stadiu de dezvoltare a tehnicii numai accelerarea creativităţii mai poate constitui calea de soluţionare. Dacă vom fi conştienţi odată pentru totdeauna că numai creaţia mai poate asigura mersul înainte al societăţii, atunci cu siguranţă vom depăşi orice dificultăţi, împlinindu-ne aspiraţiile.

Creativitatea, ca orice altă calitate a omului, are o perioadă de pornire situată între 15 şi 20 de ani care dacă nu se produce atunci nu se mai poate dezvolta mai tîrziu niciodată. Dacă startul creativităţii se realizează la timpul potrivit şi pe baze corespunzătoare posibilităţii de dezvoltare creativitatea se poate menţine 3—4 decenii. Este evident că în tot acest timp aportul fiecărui creator la dezvoltarea societăţii poate fi imens. Pe de altă parte, munca de creaţie înnobilează şi pe om. Un creator este pasionat şi neliniştit, curajos, consecvent, şi receptiv, adică tocmai însuşirile de bază ale umanismului. Făcînd ca interesele creatorului, nu mă refer la cele materiale, să coincidă în mod deplin cu cele ale societăţii vom obţine în mod sigur contribuţiile aşteptate la noul avînt şi la dobîndirea prosperităţii generale scontate. Să luptăm deci, şi aceasta este o expresie a spiritului revoluţionar, pentru încurajarea creativităţii, pentru eradicarea mediocrităţii şi mediocrizării, pentru stimularea noului şi a dorinţei de a-l crea şi aplica, pentru cultivarea aspiraţiei spre înălţimile ştiinţei şi tehnicii, care sînt în vremea de azi pilonii dezvoltării şi progresului.

„Teatrul este o instituţie politică“

(Urmare din pagina 9)

trebuie să le urmăresc cu luciditate. E întîi eul meu care nu mă trădează niciodată şi mă ţine treaz, apoi textul care trebuie supravegheat cu străşnicie şi, în fine, compoziţia personajului, care nu se poate baza numai pe instinct. Aşa-zisa pierdere a actorului în rol e numai o aparenţă, calea către autenticitatea artistică. Un paradox clasic de care ştie toată lumea.

— Înţeleg că sînteţi mereu cu un cap deasupra rolului, dar nu vi s-a întîmplat niciodată să vă regăsiţi într-un personaj, să aveţi impresia că vă jucaţi chiar pe dumneavoastră ?

— Nu, nu mi s-a întîmplat. E adevărat însă că, atunci cînd joc, trag spre mine rolul, spre temperamentul meu şi, prin faptul că eu simt, eu vorbesc, iar nu ficţiunea pe care o întrupez, desigur că mă joc pe mine, chiar în sensul de joacă, de ludic, un termen care mi-e drag şi care nu e nici pe departe compromiţător. Jocul are un subtext extrem de grav, pe care doar nepriceputii îl interpretează peiorativ şi-l minimalizează. Dar şi acest lucru e un fel de clişeu. Să fim sobri !

— Dar în viaţa privată cum vă manifestaţi ? Sînteţi tot actor ?

— În momentul în care eşti popularizat, lumea te cunoaşte, e ca şi cînd ai fi foarte bogat şi acest lucru te obligă să te îmbraci somptuos. Tot aşa se întîmplă şi cu mine, e greu să renunţ la unele reacţii actoriceşti, chiar cînd merg pe stradă. Mi s-a creat o anume dependenţă de meseria pe care o practic. În sfîrşit, chestiunea e destul de delicată şi adesea neplăcută, dar n-am ce face, arta cere sacrificii !

— În paralel cu teatrul, faceţi şi caricatură. Nu sînt tocmai fără legătură aceste două pasiuni. Îmi închipui că aţi putea fi şi un bun scenograf.

— Am şi făcut scenografie la spectacolul **Sărbătoare princiară** de Teodor Mazilu, în care am şi jucat. A ieşit un spectacol excelent. Nu de aceeaşi părere a fost şi critica. Oricum, cred c-aş putea face decoruri destul de bune, dar nu vreau să concurez cu specialiştii...

— La început, ce-a fost, desenul sau actoria ?

— Făceam desen de multă vreme şi-am plecat la Bucureşti cu gîndul de a da examene la arte plastice. Cu totul întîmplător, am dat însă şi proba de preselecţie la teatru, care era mai devreme, am trecut-o şi-am început să mă pregătesc rapid pentru Institut. Aşa că desenul a rămas pe planul al doilea, fără ca asta să însemne că e doar un capriciu pentru mine. O fac la fel de serios ca şi teatrul. Caricaturi am început să comit din plictiseală, la o filmare. Spun că desenul e o paslune serioasă, fiindcă merge foarte bine cu teatrul care e o artă sincretică.

— Trebuie să vă reamintesc că actorul nu-şi duce viaţa numai pe scenă, ci şi în societate, unde intră în contact cu evenimentele politice, cu chestiunile arzătoare ale zilei. Cum reacţionaţi faţă de ele ?

— E minunat ca actor civil să te simţi implicat în lumea înconjurătoare, să participi la tot ce se petrece lîngă tine. A fi actor înseamnă a fi om politic, fiindcă desfăşori o muncă de formare şi educare a oamenilor, prin tot ceea ce presupune un spectacol. Teatrul însuşi e o instituţie politică.

— De ce, atunci, nu toate piesele inspirate din realitatea politică se ridică la autenticitatea vieţii ?

— Vedeţi, cinematografia şi teatrul nostru suferă de o seriozitate stranie, de o vătuială a personajelor care nu se regăsesc întotdeauna în freamătul şi substanţa vieţii de fiecare zi. De cele mai multe ori realitatea pe care o trăim e superioară pieselor şi scenariilor în care jucăm. E o tendinţă de şablonizare de care e vinovată comoditatea autorilor.

— Aţi cunoscut, în particular, oameni care ar putea oferi modele în acest sens ?

— Sigur că da. Am cunoscut persoane a căror biografie n-ar trebui decît să fie transpusă în scenă, comunişti nenumăraţi cu viaţă exemplară în muncă, în familie, în societate. Ce personaje superbe ar putea ieşi din ei ! Astfel de oameni găsim şi în jurul nostru, dar nu ştiu de unde această teamă de firesc, de adevărul psihologic care nu face decît să ni-i apropie, să-i simţim mai naturali. Nu te poţi apropia de valorile sociale şi politice prin clişee, trebuie să ţi le asumi cu toată fiinţa şi acest lucru nu e posibil fără autenticitate. Să coborîm în viaţă, sînt de acord, dar să luăm de acolo adevăruri, nu prejudecăţi. Altfel, oamenii care vin la teatru vor constata cu stupoare că una trăiesc şi alta văd.

— Să zicem că la unul din spectacole, în care jucaţi un rol tragic, veniţi foarte bine dispus, bucuros, pus pe glume. Cum reuşiţi să vă transformaţi ?

— Pur şi simplu, îmi reprim veselia şi mă defulez după spectacol. Actorul trebuie să treacă rapid de la o stare la alta. Această transformare ţine de natura meseriei, doar joc teatru, nu ?! Dar jovialitatea e starea mea cea mai frecventă, deşi am înţeles că umorul nu face bine tuturor. Pe mulţi îi irită. Într-o seară, din pricina umorului meu, un regizor, împreună cu fata unui scriitor de nuanţă ruralistă, s-a hotărît să mă bată. S-a răzgîndit însă repede şi-a considerat că e mult mai nimerit să mă lase fără ochelari. Vedeţi, nu toţi acceptă joaca. Umorul e şi un mod de a-ţi conserva talentul. Dacă nu-ţi menţii în permanenţă atenţia trează, dacă uiţi de oamenii din jurul tău, dacă eşti tot posomorît şi nu-ţi iubeşti semenii, talentul se atrofiază şi, odată cu el, te atrofiezi şi tu. Poate că nu aceasta e soluţia ideală, dar eu aşa cred şi-mi place să sper că pînă acum n-am dat rateuri.

— Dumneavoastră propuneţi un actor vital, plin de energie. Dar cum putem noi afla ce se petrece în sufletul lui ?

— În ciuda histrionismului cu care delectează publicul, actorii sînt extrem de timizi, hipersensibilizaţi. Jocul, scena îi fortifică, le dă siguranţă. Azi nu prea mai interesează starea lăuntrică a actorului, i se cere acestuia să joace, să dea spectacole, după care luminile se sting şi oamenii pleacă doar cu imaginea rolului. Ca să reziştî la această condiţie, trebuie să ai nervii oţeliţi, căci psihologia actorului a rămas doar o problemă a sa personală. Nimeni n-a auzit plînsul adevărat al actorului.

— De fapt, cum arată fericirea actorilor ?

— Iată, aţi întîlnit un actor fericit !

„Casa cu trei fete“

Înainte de toate, iniţiativa conducerii Teatrului de Operetă din Bucureşti, de a familiariza pe spectatorul său obişnuit cu muzica lui **Franz Schubert**, se cuvine a fi salutată. Într-adevăr, opereta „Casa cu trei fete“, prezentată recent în premieră de Teatrul din Splai, avînd la bază libretul lui **Alfred Maria Willner** şi creată în 1916 de **Heinrich Berté**, povestind un crîmpei, poate nesemnificativ, din viaţa lui Schubert, foloseşte exclusiv muzica marelui compozitor austriac, aportul lui Bertè constînd doar din aranjamentele, interludiile şi înlănţuirile orchestrale necesare clădirii şi conducerii acţiunii scenice. Aşadar, concluzionînd, vom scoate încă o dată în evidenţă **actul de cultură** al Operetei bucureştene. Ce contribuie la o educaţie muzicală mai solidă, căci Schubert, cu toată simplitatea sa aparentă, constituie parte integrantă din ceea ce se numeşte îndeobşte muzică clasică : ori, cu acest prilej, spectatorul observă că muzica „grea“ nu este chiar atît de dificilă, ba mai mult, pe cît se pare, el chiar începe să o dorească, dovadă sălile permanent pline la acest spectacol ce nu beneficiază nici de balet, nici de „show-urile“ obişnuite ale operetei, nici de costume prea fastuoase. Spectacolul are decoruri simple dar foarte sugestive — datorate arhitectului **Constantin Gheorghe** — întreaga realizare sprijinindu-se doar pe **muzică** şi, evident, pe regia fină a experimentatului artist care este **George Zaharescu.**

Întrebarea cheie care se poate pune la o asemenea manifestare, constă din felul în care interpreţii teatrului au putut să-şi apropie **stilul** schubertian, precum şi **modul** în care ei au reuşit — sau nu — să redea atmosfera Vienei începutului secolului al XIX-lea. Mărturisesc că, în această privinţă, aveam oarecari temeri, în mintea mea stăruind imaginile spectacolului de înaltă clasă al Operei Române, de prin 1946—1948 (care a avut loc chiar în acelaşi lăcaş!) avînd drept protagonist principal pe cunoscutul tenor Lucian Nanu della Pergola, solist al primei scene lirice româneşti ani îndelungaţi, aproape neegalat în rolurile de compoziţie.

Vizionînd, consecutiv, cele două distribuţii, mi-am întărit convingerea că George Zaharescu, directorul instituţiei, este un cap limpede şi un bun cunoscător al talentului real. Deoarece, pe lîngă soliştii mai vechi ai colectivului, ca Eugen Fănăţeanu (un Schubert cu deplin înţeles), Eugen Savopol (un Schober care ridică întreg spectacolul, şcoala Filarmonicii fiind aici foarte prezntă), Constanta Cimpeanu (o Grisi de excepţie) şi Corina Bărbulescu (buna doamnă Tscöll), a apărut o pleiadă de tineri teribili : Bianca Ionescu şi Simina Ivan (fiecare, o Hannerl aparte, dar cît de splendide amîndouă !), şi — mai ales — Ioan Suciu, cea mai proaspătă „achiziţie“ a teatrului, care ne-a făcut să simţim fiorul autentic al liedului schubertian : cald, sfios, cu acurateţe şi plin de muzicalitate. Se vede, aşadar, că aceşti artişti, la care adăugăm şi pe ceilalţi protagonişti ai spectacolului : Dimitrie Dunea, Dumitru Trandafir, Margareta Niculescu, Rodica Truică, Elizeu Simulescu, Daniel Eufrosin, Marta Savciuc, George Pănescu, Emil Spătaru şi alţii, fiecare cu meritele sale, ştiu ce înseamnă şi cum se cîntă **marea muzică !** Apariţiile episodice ale grupului coral, condus de Valentin Gruescu, ne-au relevat şi două voci foarte timbrate : Adriana Constantin şi Adriana Staicu-Gruescu. Mai omogenă, precisă şi simfonizată ca altă dată, a fost orchestra condusă de talentatul şi bine pregătitul dirijor Marian Didu.

Noua premieră a Teatrului de Operetă, „Casa cu trei fete“, este, neîndoielnic, unul dintre cele mai valoroase spectacole bucureştene din stagiunea curentă.

CLAUDIU NEGULESCU

atelier literar

de Gh. Dumitrescu

Cristina Dulea: Un început, cu semne bune (pe lîngă inerentele nesiguranțe și inexperiențe...), ca în „Stilp de poartă" sau „Măr de dor". Să vedem, în continuare.

R. N. Ciosun: Uneori, semnalarea unor „virfuri" nu e decît un simplu indiciu (reper) pentru uzul respectivului corespondent, spre a ști „unde se află", unde a atins, eventual (comparativ cu propriile-i texte trimise) cel mai bun rezultat etc. Ceea ce, desigur, nu implică neapărat publicarea. (De obicei, dactilografierea se cere în mod expres, cînd e cazul).

Elena B.: Lucrurile sînt mai aproape de poezie (cu bune perspective) în „Ninsoare", „Întoarcere", chiar și în „Fragment de toamnă", adică acolo unde biruie limpezimea și coerența, în dauna unor mimetice stridențe delirante (ca, de pildă, „Geografie", etc.). Reveniți, cu numele întreg și cu o mică autoprezentare, precum și cu textele menționate (și altele, eventual) bătute la mașină.

Titi Anonimu: De data asta, făcătură neînsufletită, fără freamăt, fără ecou. În legătură cu cenaclul de care vorbiți, n-avem ce să vă sugerăm. Trebuie să vă întrebați singuri de ce l-ați înjghebat și ce așteptați de la el. Dacă așteptați doar publicitate, e prea puțin, nici nu merită osteneala...

D.A. Trufașu: Încă nu se poate spune cu certitudine care sînt șansele dv. lirice, ca să zicem așa. Textele sînt mai de grabă reci, cerebrale, aproape lipsite de vibrație poetică, dar ceea ce vă face, pe bună dreptate, să definiți drept **sensibilă** poezia franceză (într-adevăr reușită) pe care ne-o oferiți ca „supliment" (gest delicat, pentru care vă mulțumim). Să vedem, în continuare.

V. Vasilescu: Neașteptat de slabe, de data asta, improvizațiile pestrițe, facile, abia însăilate, din care nu se poate reține decît prima strofă din „Pe socluri".

Renée: Toate formele și soluțiile despre care vorbiți sînt valabile. Totul depinde de genul abordat, de context, de dozaj, de inspirație etc. Totul depinde de siguranța gustului artistic personal, de spiritul critic propriu, care se obțin și se perfecționează prin întinse și aprofundate lecturi, studiu etc. Nimic nou, deocamdată, în versuri.

O. Clanca: Multe lucruri greoaie, confuze. „făcute", mai mult cu efort decît cu inspirație. Și cîteva „pete de culoare" reușite: „Copac înflorit", „Negru pe alb", poate și „Fantezie" (dacă „poanta" n-ar fi atît de plată, banală, lipsită tocmai de... fantezie !...)

M. Marin: Ne bucură vorbele dv.; firește că trebuie să ne păstrăm încrederea în valorile spiritului, să rămînem în slujba lor și să fim convinși că ele vor izbîndi, în ciuda tuturor adversităților. Trebuie să rămînem, nu mai puțin, devotați înzestrărilor noastre personale, vocației, atunci cînd am descoperit-o, și să nu precupețim nici un efort, nici un sacrificiu, pentru a o cultiva și a o pune în valoare. Ceea ce, se pare, faceți și dv., și bine faceți !... (uneori, e drept, ușor mihnită și descurajată de unele reacții de neînțelegere sau chiar obtuzitate din jur, cărora, însă, ați greși dacă le-ați acorda prea mare importanță !...). Dintre versuri, ne-au plăcut mai mult „Autosugestie", „Felinar", poate și „Peisaj ciobit" (de retrimis dactilografiate).

Sandi Alechis, Gabriel Tanul, Ștefan Cîrjan (indescifrabil), **M. Scinteioară. Daniel Marcu** (mai bine, în „Dreptul de a purta"), **C. Țiganele, R. Bălșanu, Diana Dunăreanu, Iosif Brad, Călin Nebunul, N. Fulga, Florin Ștefănescu, Corina Stoian. Traian Andronesi, Aromân, Const. M. Damian** (ceva mai clar, în „Omul"), **Horia Țăru, V. Zgorobete, N. Coande, C.S. Aron:** Nimic nou !

GEO DUMITRESCU ■

N. R.: Manuscrisele nu se înapoiază.

IARNA

Mi-amintesc chipul iernii :
O fată suavă
Cu cocoși albi de zăpadă
Pe umeri
Cu stele de gheață sclipindu-i
În plete
Cu pași de balerină în piruete
Fără soare
Ușoară ca vîntul trecînd
Pe la ferestre
Și picurînd în somnul copiilor
Silabe cristaline.

Azi dimineață mi-am găsit visele
Sub un buchet
Enorm de flori de gheață.

CARMEN POPOVICI

VIS

Să stai în fața mea la o masă oarecare
Și să fim amîndoi frumoși
(Ca să nu fie nici un fel de obstacol
între noi)
Să fii tu așa cum ești acum înaintea mea
Vis dulce al realității tale
Să stăm unul în fața altuia
Fără să fim stingheriți de cuvinte
Să ne privim
Și să ne dăm mîinile peste masă
Să fim atît de liberi și liniștiți
Încît să simțim fericirea
Asemeni celor fără speranțe
Și fără nimic.

DAN CRIȘAN

GARĂ

Te simt lîngă mine cum tremuri pe bancă
te aud cum respiri și îmi întorc bruse
nu ochii ci doar gîndurile,
dar nici ele nu reușesc să ajungă pînă
la tine
și cad pe cimentul umed al peronului —
un ghemotoc pe care bătrînul ceferist
îl lovește cu vîrful bocancului
și-l aruncă între linii privindu-mă
o clipă
bănuitor.
Ce poate fi pe lume în afara tristeții ?
Ce poate fi în afara lacrimii mele care
îmi îmbracă ochiul ca o lentilă
a neputinței ?
Trenuri care nu vor opri niciodată
trenuri grăbite care dispar în întuneric,
banca asta
și tu

THEODOR ALFRED

La Operă

● După 18 ani de la premiera anterioară Opera bucureșteană repune în scenă **Povestirile lui Hoffmann** de Offenbach, într-o complet nouă viziune regizoral-scenografică. Conducerea muzicală aparține dirijorului Cornel Trăilescu. Regia o semnează Hero Lupescu. Adaptarea scenografiei — Viorica Petrovici. Coregrafia divertismentelor de balet — Doina Andronache. Dirijorul corului — Stelian Olariu. În distribuție Silvia Voinea, Elvira Cirje, Liliana Ciobanu-Văduva, Mihaela Agachi, Florin Georgescu (în rolul titular), Dan Zancu, Lucia Cicoară-Drăgan, Corneliu Fânățeanu, Cristian Mihăilescu, Adrian Ștefănescu, Ștefan Teodorescu, Nicolae Bratu, Ion Grigorescu, Alexandru Moisiuc și actrița Silvia Popovici de la Teatrul Național „I.L. Caragiale". Vineri, 28 februarie, la ora 18. ● **Cavalleria rusticana** și **Paiațe** sînt programate simbătă 1 martie (ora 17). Sub bagheta lui Carol Litvin vor cînta Mariana Stoica, Adriana Alexandru, Constantin Ene, Nicolae Urdăreanu, Lucia Becar, Elena Simionescu, Anatol Covali, Nicolae Urziceanu, Ștefăniță Lascu, Nicolae Constantinescu.

● Matineul pentru copii de duminică 2 martie (ora 11) va prezenta opera lui Cornel Trăilescu **Motanul încălțat.** Din distribuție fac parte Daniela Vlădescu, Gerda Radler, Cristian Mihăilescu, Dan Zancu, Ionel Voineag ș.a. Dirijează Lucian Anca.

● Duminică seara (ora 18) **Ernani** de Giuseppe Verdi. În rolurile principale : Ludovic Spiess, Victoria Bezetti, Lucian Marinescu, Pompei Hărășteanu. La pupitru Lucian Anca.

● Marți 4 martie (ora 18) al doilea spectacol **Povestirile lui Hoffmann** cu distribuția de premieră.

● **Lakmé** de Léo Delibes — miercuri 5 martie, la ora 17. Vor interpreta : Eleonora Enăchescu (Lakmé), Ionel Voineag (Gerald), Dan Zancu (Nilakantha). Dirijor : Lucian Anca.

Adevărul despre ceangăi

Drumurile meseriei, datoriile de reporter, m-au purtat prin mai toate părțile țării. Mă mîndream că, reporter fiind din adolescență și bătînd toate ținuturile românești, știu totul despre români. Nu mi-am închipuit însă niciodată că satele județului Bacău, unde ochiul mi-a fost bucurat, ca în toate așezările țărănești, de coloritul portului popular românesc, ascund o taină ; și, după cum ne-a arătat-o cartea lui **D. Mărtinaș,** despre care s-a vorbit pentru prima dată în „Flacăra", ele ascund și o dramă. Adică acolo erau țărani români, vorbind românește, îmbrăcîndu-se românește, avînd aceleași vechi obiceiuri ale românilor, dar, pentru că trăgeau la altă biserică, nu erau „români". Și, din păcate, chiar vecinii lor credeau astfel. La fel i-au tratat de multe ori și oficialitățile, permanentizînd prejudecăți străvechi. Veniți de peste munte într-o epocă rămasă pentru ei cu mult în urmă, acești țărani români porecliți **ceangăi** au avut mult de luptat pentru a li se recunoaște originea lor românească. **„Ce fel de unguri sînt ceangăii, dacă ei vorbesc ca eroii din basmele lui Creangă ?"**, exclamă la un moment dat D. Mărtinaș, autorul cărții **Originea ceangăilor din Moldova,** Ed. științifică și enciclopedică, 1985, excedat în egală măsură de **„savanții"** care-i considerau pe ceangăi drept **unguri,** ca și de evidența spectaculoasă a caracterului lor românesc. Ce poate fi mai probant decît limba vorbită de acești locuitori ai satelor moldovene, care de altfel nu vorbesc moldovenește, ci așa cum vorbesc țăranii din Transilvania ? Exclamația pe care am citat-o, extrem de grăitoare pentru întreaga problemă, este așezată în capul dezbaterii pe care a tipărit-o revista „Luceafărul" în penultimul său număr, cu titlul ORIGINEA ROMÂNEASCĂ A CEANGĂILOR. ARGUMENTELE LIMBII ROMÂNE, în cadrul căreia un număr de filologi, de scriitori în același timp, discută pe larg, cu argumente desfășurate în timp și spațiu, **originea românească a ceangăilor dezvăluită de D. Mărtinaș.** Participă un lingvist cunoscut și experimentat, cu o bună cunoaștere a istoriei limbii române și știutor de maghiară, profesorul Gabriel Țepelea, participă un dialectolog de marcă. Valeriu Rusu, participă Ion Coja, a cărui pregătire filologică i-a permis să colaboreze la apariția cărții lui D. Mărtinaș și a cărei postfață o semnează, este prezent romancierul Mihail Diaconescu, ale cărui romane istorice au în vedere teme înrudite cu aceea a cărții lui D. Mărtinaș. Ca legatar al dispărutului autor D. Mărtinaș, ridicat dintre ceangăi, vorbește în cadrul mesei rotunde V.M. Ungureanu, și el provenit din satele ceangăiești, îngrijitor și adnotator al cărții lui D. Mărtinaș, și care duce în această dezbatere de proporții argumentul indubitabil al conștiinței limpezi a propriei origini. Coordonatorul discuției din partea revistei „Luceafărul" este Mihai Ungheanu, pe care cititorii l-au mai întîlnit în această postură și altă dată. Ne bucură că șirul meselor rotunde de mare ecou al revistei „Luceafărul", întrerupt pentru o vreme, a fost reluat, și că el este ilustrat acum printr-o dezbatere a cărei coerență și argumentație îi conferă o forță de convingere puțin obișnuită. Temeiul afirmației lui D. Mărtinaș, întărit de Gabriel Țepelea și Valeriu Rusu, **este limba vorbită în așazisele sate de ceangăi ale Moldovei.** Ea este o limbă curat românească, dar ceea ce este un argument puternic și tulburător pentru prejudecățile osificate este că această limbă românească nu poartă caracteristicile moldovenești. Tezele unor contribuții, mai ales ungurești, care revendicau pe ceangăi pentru trupul etnic maghiar, se împiedicau de, obicei în faptul că acești așa-zișii maghiari, adică secui, vorbeau curent limba română. Atunci s-a zis, din această direcție, că avem de-a face cu secui românizați. Or, dacă acești veniți de peste munți ar fi învățat limba română în Moldova, ei ar fi vorbit cu particularitățile graiului moldovenesc. **Ei vorbesc însă un grai curat transilvan, ceea ce înseamnă că au venit cu limba română de-acasă în această pribegie.** Ion Coja vorbește despre vechimea unui cuvînt latin ca **„ler",** însemnînd **cumnat,** și care este un cuvînt de o mare vechime, păstrat numai la acești așazișii secui românizați. Cum ar fi putut conserva niște vorbitori ai limbii fino-ugrice ca secuii un cuvînt latinesc atît de rar și atît de vechi ? Argumentelor lingvistice, dezbaterea din „Luceafărul" le adaugă pe cele istorice. În acest plan de istorie socială, toți participanții la masa rotundă a „Luceafărului" au identificat, în această deplasare de populație din Transilvania în Moldova, un fenomen de demografie tipic românesc, care a alimentat cu populație românească atît Moldova, cît și Muntenia. Nedumerirea lui D. Mărtinaș era cu atît mai expresivă cu cît vedea în Creangă un termen de comparație. Or, la rîndu-i, Creangă, precizează Mihai Ungheanu, este venit și el, prin strămoșii lui, de peste munte, fapt care justifică cu atît mai mult exclamația lui D. Mărtinaș. Iată de ce **limba eroilor lui Creangă este tot una cu a sătenilor din locurile de naștere ale autorului cărții despre originea ceangăilor.** Mihai Ungheanu mai ține să sublinieze că acest fenomen demografic a fost plin de consecințe pentru literatura română, care l-a conservat în legende ca aceea a lui Dragoș Vodă, ori Negru Vodă, ca în amintirile lui Creangă, ca în epopea „Turmelor" scrisă de Eusebiu Camilar, care se inspiră chiar din frămîntările care i-au decis pe strămoșii lui Creangă, ai lui Mărtinaș și, respectiv, pe ai lui Camilar să se stabilească în Moldova. Despre regimul de constrîngeri vechi și noi din Transilvania, care au determinat puternice bejenii de români în Moldova și Muntenia, vorbește la masa rotundă Mihail Diaconescu. El atrage atenția și asura procesului de secuizare a românilor în secuime, care explică de ce, la venirea lor în Moldova, unii dintre așa-zișii ceangăi erau bilingvi, adică vorbeau, pe lîngă limba română și un idiom maghiar. Participanții la masa rotundă au arătat cît de nefericite pentru acești români așezați în Moldova au fost prejudecățile după care a fi catolic înseamnă a nu fi român, ci străin ; de aici și refuzul pe care-l au pentru termenul de „ceangău", pe care-l consideră o ocară. Consecințele negative ale confuziei catolic-ungur le-au trăit acești români, veniți acum circa 200 de ani din Transilvania, atît înainte cît și după ultimul război mondial. Ei și-au făcut de multe ori singuri dreptate cerînd să fie considerați români-români, care au nevoie de școli românești și de preoți care să știe limba română. Toate tezele unui mic **„bloc etnic maghiar de răsărit"** vehiculate de o **propagandă interesată** cad în fața acestor realități. V.M. Ungureanu, ca intelectual provenit dintre ceangăi, susține la masa rotundă a „Luceafărului" cauza limbii române, cauza românească a acestui grup pe care istoria frămîntată a românilor și-a pus o pecete puternică. Mihai Ungheanu arată că în orice conflict de aspect religios, confesional trebuie căutată o cauză socială, politică. Și aici, în cazul ceangăilor, români catolici, cauza trebuie bine văzută. Este deci necesar să fie considerați ceea ce sînt. **„Nu putem fi decît ceea ce sîntem : români",** afirmă răspicat V.M. Ungureanu, cerînd la fel de îndreptățit ca, peste tot unde sînt români, în instituțiile care-i privesc, fie laice, fie confesionale, să li se vorbească românește. Această justiție pentru ceangăi, „frații noștri" cum îi numește Mihail Diaconescu, a fost posibilă în climatul creat de Congresul al IX-lea. Faptul este foarte bine subliniat de Mihai Ungheanu în finalul mesei rotunde :

«Apariția cărții (lui D.M.) este legată de un nou context de dezvoltare a cercetării științifice în România. Principiile înnoitoare, spiritul revoluționar al Congresului al IX-lea au făcut posibilă apariția acestei cărți. S-a văzut că această lucrare e concepută modern, într-un spirit realist, de respect al adevărului, că ea se integrează într-o perspectivă materialist-dialectică și istorică asupra dezvoltării societății românești.

Accentuez aici că luptele religioase, conflictele religioase din Transilvania ascund profunde și grave conflicte sociale și politice și că viziunea marxistă asupra fenomenului, demitizînd aceste conflicte, dezbrăcîndu-le de haina lor „spirituală", ne ajută să înțelegem mai bine prefacerile sociale și politice din Transilvania, ca și, în ceea ce privește originea ceangăilor, exodul românilor din secuime și stabilirea lor în Moldova, precum și situația lor de aici mai departe». Marxismul, continuă M. Ungheanu, ne învață să nu ne împiedicăm de confesiuni, «ci să vedem problema socială și politică pe care o îmbracă, exploatarea economică pe care o ascund, exploatarea de clasă sau exploatarea națională. Pentru că dincolo de faptul că acești pribegi sînt una sau alta, au o etichetă sau alta, e mult mai important să știm de ce au plecat, din pricina căror împrejurări și în ce stadiu de dezvoltare economică, socială, politică, națională se găseau. Strămoșii lui D. Mărtinaș, ca și ai lui Ion Creangă, au pribegit din aceste pricini. Ieftinelor argumente propagandistice de revendicare a acestei populații, ilustrînd o politică veche și mereu nouă, dar întotdeauna certată cu adevărul și dialectica acestuia, trebuie să le opunem viziunea științifică, care pleacă de la realități și se întoarce la ele. Deși cu un obiectiv limitat, cartea lui D. Mărtinaș este profund revelatoare sub aspect cultural și istoric, deschizătoare de orizont și incitantă științific. Ea este expresia unei direcții de cercetare istoriografică, interdisciplinară, stimulată de politica culturală a partidului, alinîndu-se unui șir important de lucrări care în ultimii douăzeci de ani, de la Congresul al IX-lea încoace, își propun să ne arate în chip responsabil istoria noastră „așa cum a fost"».

Firește, adeverirea originii românești a ceangăilor nu le schimbă acestora cu nimic statutul, într-o epocă în care problema națională a fost strălucit și definitiv rezolvată de partidul și statul nostru. Români, maghiari, germani, de alte naționalități, toți sîntem fiii aceleași patrii, trăitori cu drepturi egale și cu satisfacții egale ale muncii și vieții pe un pămînt numit România. „Problema" ceangăilor, ca și a altor etnii de la Dunăre și Carpați, rămîne, în aceste condiții, doar o problemă istorică, circumscrisă defunctelor vremi în care „naționalitatea" și cultul ei constituiau criterii de discriminare în viața publică. Ea este azi — așa cum au relevat participanții la dezbaterea „Luceafărului" — doar o problemă de interes științific, problema a cca. 200 000 de oameni care au dreptul să știe cine sînt și de unde vin. O culoare politică, o nedorită culoare politică îmbracă această problemă doar în măsura în care reprezentanți ai cercurilor iredentiste de aiurea o folosesc ca „argument" al pretențiilor și ideilor lor nocive, fondate pe false „statistici naționale", măsluitoare de adevăr istoric.

ILIE PURCARU ■

Grija pentru monumente

În centrul orașului Tîrgoviște s-au descoperit noi mărturii despre faima și strălucirea fostei capitale medievale a Țării Românești întărită de marele voievod Mircea cel Bătrîn.

Palatul mitropolitan

...Intră ca o furtună în biroul de la mansardă al Casei lui Brătescu Voinești, ce îngăduie, deocamdată, alături de Muzeul scriitorilor dimboviteni, și sediul Muzeului județean de istorie, strămutat pentru o vreme din incinta Casei Domnești aflată în restaurare. Năvălește în micul birou al direcției, umplind literalmente spațiul, deși, paradoxal, statura sa nu este nici voluminoasă, nici impunătoare. Este, mai curînd, scund de statură, dar impresia vine de acolo că vorba sa, deși rostogolită, grăbită, este pătimașă și trădează o minte ca un stilet și o memorie prodigioasă, fermecătoare. Este Petre Diaconescu, muzeograful care de cîteva luni își consumă toate resursele și întreaga sa pasiune pentru istoria atît de bogată a locului, pe un nou șantier arheologic apărut de cîteva luni în plin centrul orașului Tîrgoviște, în grădina publică. În cursul lucrărilor de definitivare a sistematizării zonei centrale, ce prevedeau și reamenajarea inconfundabilului parc ce înconjoară una din emblemele medievale de faimă ale capitalei de odinioară a Munteniei, printr-un sondaj arheologic — obligatoriu prin Legea patrimoniului cultural național pentru toate localitățile — un sondaj făcut temeinic, cu seriozitate și bine dirijat de către istoricii locali — s-au descoperit, sub asfaltul secolului XX, importante monumente și mărturii dintr-o epocă de faimă și strălucire a evului mediu românesc. S-au descoperit ruinele vastului palat al Mitropoliei Țării Românești, unde vreme de un veac și jumătate — un veac eroic în care lupta pentru neatîrnare s-a succedat unor perioade de liniște, cînd s-a lucrat la înflorirea culturii naționale —, au fost unși iluștri voievozi munteni de la Radu cel Mare la Neagoe și Matei Basarab. Mărturiile, intrate în istoriografie ca un izvor prețios despre acele vremi, ale călătorului sirian Paul din Alep au imortalizat cu lux de amănunte strălucirea și fastul acelor construcții ca și temeinicia cu care se tipărea aici carte românească ori se învăța școală în limbile de circulație universală ale timpului, în greacă și latină, cu nimic mai prejos decît în marile centre feudale ale Europei sau Orientului. **„Tîrgoviște este un oraș mare, cam cît Alepul sau Damascul. Cu mare trudă Matei Voievod îl încurajase** (îl înconjurase, n.n.) **cu o palantă de lemn și cu șanț...". „Locuința mitropolitului Țării Românești se află la capătul orașului, înlăuntrul palîncii ; este foarte mare, cu trei îngrăditure de lemn și cu trei curți. Curtea din afară slujește pentru creșcutul găștelor, rațelor și găinilor ; cea de a doua cuprinde grajdurile cailor și bucătăriile. Cea de a treia este închisă cu clădiri mărețe de piatră la care se intră prin porți mari. ...În fața ușii se află o fîntînă frumoasă cu apă curgătoare, minunat** (de bună). **De asemenea, în fața porții curții se află o altă fîntînă. Chiliile din locuința mitropolitului se află în partea dinspre răsărit, ele sînt foarte înalte ; te poți sui pe o scară lungă să ajungi într-un pridvor mare cu arcade care dă spre biserică, spre curte și spre grădina cea mare. Toți pereții sînt acoperiți cu picturi minunate..."**

Muzeograful Paul Diaconescu spune modest că ar fi fost vorba de o șansă și de o întîmplare „să pice" cu sondajul exact pe zidurile de incintă ale vestitului palat. Este greu de crezut pentru acest încăpățînat frumos al profesiei care ani de-a rîndul a meditat de la suprafață, străbătînd parcul și măsurîndu-i cu pasul dimensiunile, pe datele pe care mărturiile călătorului oriental — ce a poposit la curtea lui Matei Basarab, pe la 1653 le indica și raportate la ctitoria bizantină de azi înălțată și restaurată pe locul fostului lăcaș original, ctitorie începută sub Radu cel Mare, la 1503—1505 și terminată în vremea lui Neagoe Basarab, la 1520. Aflînd în arhitectul Cornel Ionescu de la Centrul județean de proiectări, un alt pasionat pentru strălucita istorie a Tîrgoviștei, au procedat cu atenție, cu grijă, fără grabă iar primul monument întîlnit a fost o bolniță, și ruinele unui spital din secolul XVIII, se pare, pentru epidemii ce decimau atunci lumea, ca și cimitire de ciumați și holerici. Apoi, au deschis 2 secțiuni, una cu un șanț de peste 30 de metri, o alta lungă de peste 70 de metri, mergînd exact pe zidurile marelui palat, descoperindu-se vestigii importante — vreo 10 încăperi, cuhnii (bucătării), apeducte pentru apă și canalizare. După cercetările arheologice de pînă acum, se presupune că în incinta veche se află construcții din timpul domniei lui Petru Cercel iar apeductele ar fi din vremea lui Matei Basarab.

Potrivit descrierilor lui Paul din Alep, se aducea la Curtea Domnească apa de foarte departe, de la 5—6 km dinspre nord, prin sistem de aducțiune construit solid. Săpăturile au pus în evidență o parte din acest apeduct. Este din olane de ceramică îmbucate unele în altele și protejate cu manșoane de cărămidă pentru a rezista la presiuni. (Să nu uităm, există mărturii scrise și arheologice potrivit cărora Tîrgoviște a fost primul oraș din epoca medievală din sud-estul Europei alimentat cu apă.)

Palatul a fost construit și întregit de-a lungul a aproape două secole, fiecare domnitor, fiecare voievod adăugînd cîte ceva, fapt obișnuit în toată lumea medievală. „Noi am găsit curtea interioară, precizează Petre Diaconescu. Palatul lui Neagoe Basarab cu extinderi spre nord-est în vremea lui Matei Basarab (sec. XVII) din care am identificat pivnițele cu bolți specifice și foarte bine păstrate. Dacă Paul din Alep spune că în secolul al XVII-lea palatul mitropolitan ocupa o curte cît un oraș mare (din acele vremi, noi am identificat pînă acum din curtea interioară anduranțele gospodărești cu grădinile, livezile lor și un heleșteu. În orice caz avem date ce confirmă că în acest secol de înflorire al lui era cît aproape teritoriul orașului de azi. Am mai cercetat, pe latura de vest, poarta impresionantă, descrisă de călătorul oriental, cu refaceri în secolele XVII și XVIII. Tot ceea ce am dezvelit pînă acum ne confirmă că ne aflăm în fața unui important monument care, restaurat și pus în valoare istorică și turistică, alături de Complexul monumental Stelea, unde s-au terminat de curînd de restaurat clădirile ce au adăpostit prima școală greacă și latină în Tîrgoviște (tot de sec. XVII) și alături de Curtea Domnească, întemeiată de ilustrul voievod urcat pe tron acum 6 secole, Mircea cel Bătrîn, va crea o imagine adevărată și mai completă despre ceea ce a fost nu doar Tîrgoviștea ca centru politic și cultural al Munteniei medievale, dar însăși epoca medievală românească". Un complex muzeistic al cărui proiect se află în curs de elaborare și care ne va întregi imaginea unei epoci de glorie din trecutul patriei noastre. Despre un oraș cu nimic mai prejos decît marile capitale europene medievale precum atestă izvoarele scrise ale călătorilor — oameni politici, ambasadori și chiar capete încoronate — despre inima de unde s-au organizat și condus mari bătălii ale neatîrnării și independenței, dar și proiecte pentru construcții pașnice. Astfel, Tîrgoviștea a avut două perioade majore ale dezvoltării ei — cea eroică, a marilor strategii și bătălii pentru păstrarea ființei naționale și a hotarelor, pentru libertate și suveranitate politică, prin Mircea cel Bătrîn, Radu de la Afumați, Vlad Țepeș, Mihai Viteazul (care a purtat aici una din marile sale bătălii împotriva turcilor și de unde a emis numeroase acte de cancelarie chiar dacă nu și-a păstrat-o ca reședință mitropolitană și drept capitală a statului Muntenia) și epocile de cultură și de construcții, a unei veritabile Renașteri românești, ilustrată prin voievozi ca Neagoe Basarab, Petru Cercel, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu. Aici s-au tipărit cărți de căpătîi ale culturii noastre, Pravila cea mare de la 1652, în tiparnița înființată în timpul lui Matei Basarab, care a cunoscut o deosebită strălucire în vremea lui Antim Ivireanul, între 1709—1715, sub domnia glorioasă a lui Constantin Brâncoveanu. Fericit de istorie, spațiul dîmbovițean bucurîndu-se astăzi și de neasemuitele zidiri brâncovenești palatele de la Potlogi și Doicești, în întregime restaurate, ca și de palatul lui Vlad Țepeș și iată, tot atîtea repere de suflet ale neamului nostru în care grija pentru monumente este sensibilă, este majoră, este una de restituire a dreptului la istoria noastră încredințat odată cu fundamentalele deschideri inaugurate de Congresul al IX-lea al partidului. Într-o continuare de act, în curînd, în centrul orașului modern Tîrgoviște vom vizita un muzeu în aer liber din trecutul cald și glorios al poporului nostru.

CICI IORDACHE-ADAM

IPOTEZE

Fluxul și refluxul umbrei la Kogaion

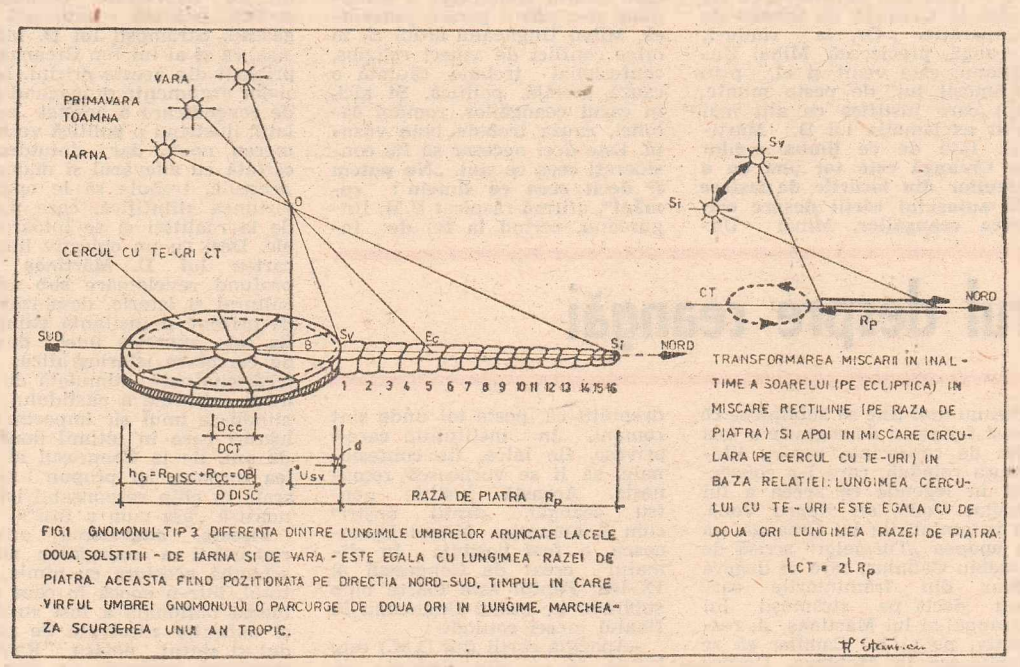

FIG.1 GNOMONUL TIP 3. DIFERENTA DINTRE LUNGIMILE UMBRELOR ARUNCATE LA CELE DOUA SOLSTITII - DE IARNA SI DE VARA - ESTE EGALA CU LUNGIMEA RAZEI DE PIATRA. ACEASTA FIIND POZITIONATA PE DIRECTIA NORD-SUD, TIMPUL IN CARE VIRFUL UMBREI GNOMONULUI O PARCURGE DE DOUA ORI IN LUNGIME, MARCHEAZA SCURGEREA UNUI AN TROPIC.

2

Ciobanul din Carpați știa probabil mai dinainte de a se centraliza și concretiza aici, la Sarmizegetusa Regia, cunoștințele despre astronomie, știa, probabil, să folosească bita lui la măsurarea timpului, firește, poate nu cu precizia cronometrelor și a altor aparate electronice de azi, ci cu o toleranță știută de el, admisă în înțelepciunea lui și în acceptiunea sa față de scurgerea timpului. El purta această primă armă a sa nu numai pentru a se apăra de jivine mai mari sau mai mici, pentru a-și mina turma, ci, iată, și pentru a măsura vremea mulsului, a pornitului la păscut, a altor activități. Mai mult, el, izolat în infinitatea timpului, singur între pămînt și cer, și-a reprezentat pe această bită chiar o parte din bolta cerească : a sculptat în verticalitatea ei Soarele și Luna, Luceafărul de ziuă sau de seară, alte stele sau constelații cerești, fără să-și dea seama că face astronomie. Tezaurizînd apoi practica lui, învățătura lui, dezvoltînd-o și făurindu-și instrumente mai adecvate, sacerdoții au pus, la Sarmizegetusa Regia, bazele astronomiei poate. Iar sanctuarele de azi sînt mărturii ale înțelepciunii lor.

Mă întorc însă la Florin Stănescu și-l întreb :

— Pomeneați mai sus de înclinația eclipticii — drumul aparent al Soarelui printre aștri : cum credeți că puteau înaintașii noștri să calculeze oblicitatea ei față de ecuatorul ceresc ? Foloseau în calcul aceleași valori sau altele înscrise în acest sistem de măsurat timpul, din care face parte și Soarele de andezit ?

— Ați intuit bine : pe discul Soarelui de andezit există suficiente date (mărimi), pentru a se calcula grafic — direct pe disc — înclinația eclipticii. Există două metode, dar am să v-o prezint pe cea mai simplă : să afle oblicitatea eclipticii, considerăm că astronomul, hai să folosim acest termen, de la Sarmizegetusa Regia împărțea raza cercului mic de pe disc la raza discului și obținea ceea ce în trigonometrie se numește tangenta unghiului V (din figură) ; din considerente de geometrie elementară, unghiul de înclinație a eclipticii va fi de două ori mai mare decît unghiul V. Obținem astfel pentru înclinația eclipticii valoarea de 23°40', calculată, subliniem, tot numai cu elemente de pe disc. Amintim că Hiparc și Ptolemeu admiteau în epoca respectivă o valoare, pentru înclinația eclipticii, ceva mai mare, respectiv 23°50'.

— Deci o toleranță de 10' : e mare, e mică ?

— Am calculat valoarea reală a înclinației eclipticii pentru atunci și am găsit-o, după cum o aveți mai sus, de 23°43', deci destul de apropiată de valoarea pe care o admiteau Hiparc și Ptolmeu.

Raza de piatră sau fluxul și refluxul umbrei

Cît am stat la Sarmizegetusa Regia, am asistat, printre altele, și la o dispută între doi specialiști, confruntare de idei care mi-a reținut atenția și mi-a descifrat mie mai bine nevoia de conlucrare, de cercetare și studiu pluridisciplinar. Era vorba despre raza de piatră, acel ac indicator, cum îl numeam eu, al marii busole de piatră — care este Soarele de andezit. Stăteam pe un platou situat mai sus de platoul pe care se află Soarele de andezit și poziția din care priveam, de sus în jos, mi-a permis să văd Soarele de andezit în întreaga lui desfășurare și să-l asemăn, chestie de comparație doar, cu o mare busolă de piatră, al cărei ac indicator arată nordul ! Florin Stănescu a tresărit cînd am exprimat asta cu voce tare, pentru că el avea în minte o astfel de idee, venise cu ea de la Sibiu și acum o verifica practic, în teren. Da, acest ac indicator, format după cum se vede în figură, din 16 segmente de piatră, în lungime de 9,60 m, arăta aici, de peste două mii de ani, nordul ! Am arătat asta într-un articol anterior. Disputa, științifică firește, între Florin Stănescu, matematician și astronom, și Adrian Rusu, arheolog, izvora de la utilitatea razei de piatră : astronomul susținea că scopul ei este acela de a indica nordul și poate are și alte utilități, necunoscute încă, poate chiar și utilități cultuale ; arheologul susținea că e vorba doar de o cărare prin care sacerdotul sau preotul dac pătrundea în incinta Soarelui de andezit, al cărei scop și utilitate erau reduse doar la acele obiceiuri legate de cult ; se presupune că aici erau jertfiți solii care erau trimiși la Zamolxe, iar mai tîrziu, în locul acestora, erau jertfite animale. Dacă ar fi vorba numai de o simplă cărare, mă întrebam, de ce trebuia oare ca ea să indice cu exactitate nordul și de ce e realizată în formă de săgeată — fiindcă cuburile de piatră se subdimensionează spre vîrf ? Las răspunsurile pe seama cercetătorilor, eu rămîn doar la aspectul pluridisciplinarității. Ne-a părut la fel de interesantă, ca și celelalte idei, ipoteza astronomului Florin Stănescu, pe care o relatăm în continuarea acestui dialog :

— Veți demonstra, deci, că raza de piatră folosea ca ac indicator al busolei de piatră ; mai bine zis ați demonstrat asta în articolul anterior. Nu mai avea ea și alte utilizări ? În sens astronomic, desigur ?

— Am încercat să demonstrez că pe lîngă materializarea în piatră a direcției nord-sud, acest „zid curios" cum a fost numit de arheologi la descoperirea sa și cărula noi i-am zis **raza de piatră**, mai avea și o altă utilizare, foarte importantă, bazat tocmai pe proprietatea ei de mai sus. Pentru asta, să tratăm în continuare funcționarea ansamblului disc-rază de piatră. Noi bănuim că raza cercului cu T-uri (ori poate un submultiplu al acesteia) era în principal folosită pentru alte măsurători (de pildă oblicitatea eclipticii) și nu pentru urmărirea deplasării umbrei gnomonului. Variația lungimii umbrei meridiane a acestuia putea fi mult mai practic urmărită de-a lungul razei de piatră, fapt ce ar fi mărit traseul de deplasare și, deci, gradul de precizie al determinărilor. Se obține astfel, pentru a urmări deplasarea umbrei între cele două solstiții de vară și de iarnă, un traseu de aproximativ 10 m (mai exact 9,60 m) împărțit în blocuri. Evident, lungimea acestor blocuri de piatră nu este egală, fiindcă ar rezulta perioade neegale de timp. Retrăgîndu-se în lungul razei de piatră spre baza gnomonului, pe măsură ce ne apropiem de solstițiul de vară, umbra acestuia nu parcurge spații egale în același număr de zile. Nimic nu-i împiedica însă pe cei însărcinați cu urmărirea deplasării umbrei meridiane între vîrful razei de piatră și cercul cu T-uri, să folosească și alte marcaje (sau alte calcule) de-a lungul acestui traseu de aproximativ 10 m, marcaje corespunzătoare unor anumite perioade de timp, proprii cultului, pe care îl oficiau, necesităților cultivării terenurilor agricole, ale deplasării turmelor etc.

(Va urma)

N. GRIGORE MĂRĂȘANU

Iași, un centru de referință al gastroenterologiei

Conf. dr. Carol Stanciu, șeful Secției de Gastroenterologie de la Spitalul Județean nr. 1 Iași. 48 de ani. Născut în comuna Nădăștia de Jos, județul Hunedoara. Între anii 1970—1973, obține prin concurs un post de Research Fellow în gastroenterologie în Anglia. Doctor în medicină, deținător al diplomei ECFMG (Philadelphia, S.U.A.) Autor al unor cărți („Gastroenterologie practică" în 3 volume, „Boala Crohn") sau a unor capitole din diverse tratate publicate în țară („Clinică Medicală" sub redacția prof. C. Negoiță, „Tratatul de medicină internă" vol. II, sub redacția prof. R. Păun) sau în străinătate („Diseases of the esophagus", University Press, Odense, Danemarca). Publică peste 150 de lucrări în reviste din țară și străinătate. Visiting-profesor la Copenhaga, Napoli, Mannheim. Membru al multor societăți de gastroenterologie din străinătate.

— Am înțeles că, deși ardelean, una din iubirile dumneavoastră constante a fost Iașul.

— Adolescent fiind, Iașul a însemnat pentru mine mult: tradiție, cultură, istorie. Este un centru al culturii naționale care se bucură și acum de o reputație ce va putea fi cu greu egalată în domeniul realizărilor spirituale. Aici m-am simțit întotdeauna bine. În 1976, spre mirarea celor care mi l-au oferit și a prietenilor, am renunțat chiar la un post important la unul din spitalele de vîrf din București. Am preferat Iașul. În plus, aveam și o datorie față de I.M.F. Iași, care mi-a oferit posibilitatea plecării la specializare în Anglia. Doream ca experiența pe care o dobîndisem s-o pun în aplicare în primul rînd în Iași, deși pe atunci, s-o recunoaștem, din punct de vedere al dotărilor la noi nu era mai nimic față de București.

— Se poate vorbi despre o școală de gastroenterologie ieșeană ?

— Începutul l-a făcut prof. C. C. Dimitriu care, încă din 1945, inițiază cercetări orientate îndeosebi pe problematica bolii ulceroase, profilul digestiv al Clinicii II Medicale din Iași fiind continuat și amplificat de regretatul prof. C. Strat care formează un distins colectiv de cercetători și practicieni. În ultimii ani, clinica a beneficiat de o dotare deosebită cu aparatură modernă, pandescoape, colonoscoape, înregistratoare de presiune intraluminală, ecografe etc., dovadă a grijii partidului și statului nostru pentru ocrotirea sănătății. La Iași s-a format un colectiv cu o înaltă pregătire de specialitate și cu preocupări deosebite în problemele majore ale gastroenterologiei. De altfel, gastroenterologia, ca specialitate, a cunoscut în ultimii ani o dezvoltare enormă, cu o mare restructurare a cunoștințelor. Această dezvoltare a fost urmarea, în primul rînd, a faptului că bolile digestive, prin frecvența lor crescută și incapacitatea de muncă pe care o determină, constituie probleme de interes național. Bolile digestive au o incidență deosebit de ridicată, constituind primele cauze de solicitare a medicului, de internare în spital și de absenteism profesional. Ele predomină la persoanele de vîrstă activă, încadrate în producție, ducînd la pierderea a milioane de zile de muncă pe an.

— Cum a fost în Anglia ?

— Am obținut postul prin concurs și în cei trei ani cît am lucrat acolo, am abordat diverse probleme ale patologiei digestive, la unele dintre ele aducînd contribuții originale, recunoscute pe plan internațional. Împreună cu prof. J. R. Bennet, am introdus o nouă metodă de diagnostic a esofagitei de reflux, înregistrarea continuă de lungă durată a PH-ului esofagian, metodă care s-a dovedit cea mai exactă, fiziologică și reproductibilă dintre toate pe care le avem la îndemînă și care acum este larg folosită în diverse spitale din întreaga lume. Am evidențiat acțiunea unor factori, anterior necunoscuți, asupra refluxului gastro-esofagian. Pentru prima oară în lume am studiat motilitatea gastroduodenală prin înregistrări continue timp de 24 ore și am descris aspecte necunoscute. Am introdus în terapeutică o nouă metodă de dilatare a stenozelor esofagiene benigne, în care dilatatoarele metalice erau folosite în conexiune cu un fibroendoscop.

— Și după ce v-ați întors acasă ?

— În clinica noastră, s-au introdus în premieră națională următoarele tehnici de diagnostic și tratament: Dilatarea stenozelor esofagiene benigne pe cale endoscopică, folosind dilatatoarele originale din material plastic, flexibile, realizate împreună cu un colectiv de la Fabrica de mase plastice Iași și care înlocuiesc cu succes dilatatoarele Eder-Puestow din import; este singura metodă de tratament la bolnavii la care intervenția chirurgicală dintr-un motiv sau altul este contraindicată. — Scleroza varicelor esofagiene și gastrice pe cale endoscopică sau pe cale percutană transhepatică; ruptura varicelor esofagiene la bolnavii cirotici este extrem de gravă, cu o mare mortalitate, iar scleroterapia poate fi salvatoare; de remarcat că în ultimul an am înlocuit substanța sclerozantă din import cu una ieftină și ușor de procurat din țară și care dă, bineînțeles, aceleași rezultate. — Diagnosticul etiologic în urgență a hemoragiilor digestive superioare; precizarea cauzei unei hemoragii digestive este extrem de importantă atît pentru bolnav cît și pentru chirurg, acest lucru fiind posibil prin efectuarea endoscopiei în primele 24—28 de ore de la episodul hemoragic. — Colangiografia, drenajul biliar și protezarea coledocului, de fapt trei tehnici deosebit de importante în diagnosticul și tratamentul icterului obstructiv. — Înregistrarea de lungă durată a PH-ului esofagian și a motilității tractului digestiv superior și inferior. — Gastrostomia percutană; înlocuiește gastrostomia chirurgicală, reduce spitalizarea și costul intervenției. — Protezarea esofagului în stenozele maligne cu proteze originale realizate la Iași. Trebuie să subliniez că unele dintre acestea reprezintă tehnici și metode medicale de vîrf care se aplică în puține centre de specialitate de pe continent. Ele au fost preluate în ultimul timp și de alte centre medicale din țară. Ca urmare a activității depuse de colectivul de gastroenterologi ieșeni și a rezultatelor obținute, la sfîrșitul anului 1984, Ministerul Sănătății a aprobat înființarea la Iași a secției clinice de gastroenterologie. Deschiderea ei oficială a coincis cu Simpozionul Național de Gastroenterologie, la care au participat specialiști din toată țara. Toate aceste realizări au fost posibile ca urmare a sprijinului actualei conduceri a I.M.F. și Direcției Sanitare Județene Iași, dar mai ales a înțelegerii și sprijinului direct acordat de factorii de conducere ai județului.

— Cum se regăsesc în practica de zi cu zi rezultatele cercetărilor colectivului dumneavoastră ?

— Eficiența unei secții clinice, ca de altfel a oricărui spital, se face cu ajutorul unor indicatori care se referă la folosirea fondului de paturi, durata medie de spitalizare și costul îngrijirii acordate. Indicele de utilizare a patului a fost apropiat de cel propus. Utilizarea fondului de paturi este influențată, printre altele, de accesibilitate și adresabilitate, ambele crescute în secția noastră. Avînd în vedere mijloacele moderne de explorare, în special endoscopia și ecografia, adresabilitatea este mare atît în județul nostru, cît și din alte județe, iar accesibilitatea ușoară, în principiu primind oricînd bolnavii cu trimitere din alte județe și prin programare pe cei din teritoriu. În ultima perioadă, durata medie de spitalizare a fost de 4,7 zile, în comparație cu 10—12 zile, cît este obișnuit într-o clinică medicală. Probabil că este vorba de cea mai redusă durată medie de spitalizare din țară și este rezultatul investigațiilor de rutină a bolnavilor în ambulator, a efectuării explorărilor deosebite în prima zi de internare, cu precizarea diagnosticului și începerea tratamentului în același timp. În anul care a trecut, în laboratoarele de endoscopie și ecografie s-au efectuat peste 6 000 de examinări, ceea ce ar însemna o medie de peste 20 de examinări pe zi. Acest lucru a fost posibil ca urmare a devotamentului întregului colectiv față de bolnavi.

— Politica sanitară a partidului nostru acordă o importanță deosebită medicinei preventive. Ce acțiuni aveți în vedere în acest sens ?

— Ponderea muncii noastre o deține munca în cadrul secției, dar o latură importantă a activității noastre s-a desfășurat în ambulator. Cabinetul de gastroenterologie din Policlinica nr. 1 face practic corp comun cu secția. Numai anul trecut, medicii secției au acordat peste 2 600 de consultații în policlinică. Investigațiile efectuate aici și tratamentul urmat ambulator au contribuit semnificativ la reducerea duratei medii de spitalizare și au făcut ca internarea a sute de bolnavi să nu mai fie necesară. Ne propunem și în viitor ca o parte importantă a activității noastre să se orienteze tot spre ambulator.

Tocmai date fiind efectele economice negative ale acestor boli, acordăm o grijă cu totul deosebită asistenței medicale în rîndul oamenilor muncii. Avem legături strînse, cu rezultate din cele mai bune, cu medicii din unele întreprinderi, cum ar fi Combinatul de utilaj greu, legături care se vor intensifica și extinde în anul viitor. Avem un contract cu Combinatul de fibre sintetice Săvinești, unde am pus în funcțiune un laborator de endoscopie digestivă, primul de acest gen la o întreprindere industrială din țară. Medicii din secția noastră se deplasează periodic la dispensarul combinatului, dau consultații și preiau cazurile mai dificile în secția din Iași. Pînă acum au fost efectuate aproape 150 de endoscopii. Este o inițiativă interesantă și utilă pentru toată lumea, o colaborare pe care o dorim amplificată. Colaborăm deasemenea cu alte centre sanitare — Suceava, Piatra Neamț, Bacău, Galați, Focșani etc., care trimit bolnavi la noi pentru explorări și tratament.

— Într-un timp foarte scurt, la Iași s-a făcut mult în gastroenterologie. Într-o posibilă hartă a centrelor cu bun renume în această specialitate, Iașul ar figura la loc de cinste. Sînteți mulțumit ? Ce aveți trecut în planul de perspectivă ?

— Dacă în ultimii 10 ani colectivul nostru a fost practic prezent cu lucrări științifice la toate manifestările de acest gen din țară și de peste hotare, dacă peste 100 din studiile noastre au fost publicate în reviste, dacă, în fine, aici a fost scrisă prima carte de gastroenterologie înseamnă că am reușit să facem cîte ceva. Ne-am străduit să reprezentăm cu cinste școala ieșeană de medicină, să finalizăm eforturile și să justificăm încrederea care ni s-a acordat prin lucrări de înaltă ținută, să acordăm asistență medicală la cel mai înalt nivel. Toate realizările noastre au un singur scop: bolnavul. Pentru viitor, **ne gîndim cu** atenție la formarea și creșterea numărului de specialiști, la întărirea asistenței medicale în rîndurile muncitorilor, la dezvoltarea și aplicarea tehnicilor de tratament și diagnostic rapid și economic. Nu în ultimul rînd, ne preocupă dezvoltarea gastroenterologiei preventive, fiindcă, nu uităm, este mult mai ușor să previi decît să tratezi.

— Vă mulțumim.

OPREA GEORGESCU

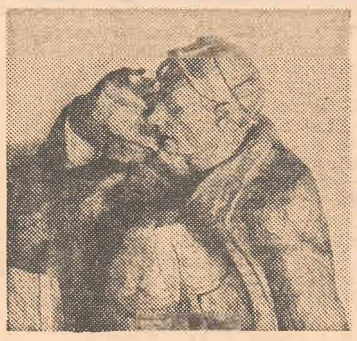

TRADIȚII ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE ROMÂNEȘTI

Hübner și Honigberger: aventurieri sau eruditi?

Despre **Israel Hübner**, un biograf al său, îndeobște bine informatul Johann Seivert, scrie textual că a fost „un astronom, matematician și astrolog, de obîrșie din Shneeberg, în Meissen, căruia i se cuvine un loc de frunte în casa de nebuni a învățaților". O apreciere mai mult decît „severă", a cărei îndreptățire vom încerca să o analizăm. Născut în Germania, unde a și urmat studiile, Hübner s-a stabilit de tînăr la Sibiu, unde s-a integrat firesc în comunitatea intelectuală a orașului. În 1653 a publicat lucrarea **Ephemerides Cibinii**, scriere astronomică riguroasă, dar în paralel s-a dedat la elucubrații astrologice, mergînd atît de departe, încît a prorocit sfîrșitul iminent al lumii pentru anul 1666! Și cum a avut nesansa de a trăi pînă în anul 1668, ultimii doi ani ai vieții i-a petrecut înconjurat de furia celor care, crezînd balivernele sale, își dăruiseră întreg avutul bisericii, spre a-și asigura un loc cît mai confortabil în lumea de apoi, ca și de batjocura altora, cărora li s-a alăturat, cum arătam, Șeivert, un biograf în general demn de încredere.

Și totuși... Dacă studiem opera lui Hübner dincolo de rătăcirile sale mistice, constatăm că ideile pe care le-a enunțat sînt extrem de interesante, unele chiar precursoare ale astronomiei moderne. Într-adevăr, el elaborează și schițează un nou sistem al lumii, în care considera, cu îndreptățire, că Universul nu are nici un centru, că atît Pămîntul, cît și Soarele nu sînt imobile, ci corpuri cerești în mișcare, rotindu-se în jurul propriei axe și parcurgînd de asemenea o orbită în Univers, că orbitele planetelor nu sînt circulare (cum credea de pildă Copernic), ci „ovale" (azi spunem eliptice). Hübner mai împarte în mod judicios planetele cunoscute în vremea lui în „interioare" și „exterioare" față de Terra (în prima categorie — Mercur și Venus, în cea de a doua — Marte, Jupiter, Saturn). Teza lui, după care Mercur și Venus se rotesc în jurul Soarelui, iar Marte, Jupiter și Saturn atît în jurul Soarelui, cît și al Pămîntului, pare la prima vedere o încercare de „compromis" între sistemul geocentric și cel heliocentric. De fapt, așa cum a remarcat Hans Barth, „dacă prin aceasta Hübner a vrut doar să înțeleagă că cele trei planete mai îndepărtate de Soare se învîrtesc în jurul acestuia pe orbite care se află în exteriorul orbitei terestre, cu alte cuvinte că orbita Pămîntului se află «cuprinsă» în interiorul orbitelor lui Marte, Jupiter și Saturn — ceea ce corespunde de fapt —, atunci el are și în această privință dreptate". Mai mult. H. Barth relevă că ideile lui Hübner cuprind elemente ale teoriei moderne a Universului în expansiune. Dacă în concepțiile astronomului sibian erorile crase de obîrșie astrologică au coexistat cu idei pe deplin valabile, unele de o mare forță anticipatoare, ceea ce a rămas de la el pentru patrimoniul științei sînt fără îndoială acestea din urmă și nu putem să îl considerăm decît drept un mare om de știință al vremii sale.

Figura lui **Johann Martin Honigberger**, evocată cu interes și de Mircea Eliade în **Secretul doctorului Honigberger**, stîrnește de un veac controversele specialiștilor care au auzit de activitatea și opera sa, pe care însă prea puțini au studiat-o. Vorbea 12 limbi, avea o prodigioasă varietate de preocupări și cunoștințe, a fost un veritabil umanist al vremii sale, în același timp orientalist, explorator, arheolog, numismat, filolog, practicant al medicinei, chimist, botanist și mineralog. Specialiștii nu îi puteau însă ierta lui Honigberger (1795—1869) faptul că nu și-a putut permite, datorită lipsei mijloacelor materiale, să urmeze studii universitare; a absolvit doar gimnaziul în Brașovul natal, iar apoi a fost ucenic de farmacist la Brașov, Bistrița și București. A fost, cu alte cuvinte un autodidact, asemenea inventatorului Edison, astronomului William Herschel sau pionierului aviației mondiale Traian Vuia. Iată de ce într-un lexicon medical publicat în 1841, Honigberger este calificat drept „cunoscut aventurier și șarlatan medical" (!), iar însuși marele anatomopatolog și medic Rudolf Virchow îl caracteriza ambiguu drept un curios „compositum de ajutor de farmacist, homeopat și orientalist".

Dar să fim obiectivi, să dăm cuvîntul faptelor: Johann Martin Honigberger a întreprins, începînd din 1816, cinci expediții în Orient, în Turcia, India, Afganistan, Egipt etc., unde a efectuat studii în cele mai diferite domenii. S-a angajat, cu succes în combaterea unor epidemii de holeră și ciumă, a aderat la concepția întemeietorului medicinei homeopatice, A. Hahneman și a practicat această disciplină. A strîns bogate colecții etnografice și numismatice, a descoperit și descris un mare număr de plante (prezentate în publicații de specialitate), a identificat și adus în Europa minereuri necunoscute înainte de el. A elaborat un glosar de botanică medicală în nouă limbi, a indicat și aplicat utilizarea extraselor de plante medicinale în bolile nervoase. Și-a descris viața și explorările într-o carte de largă circulație, intitulată **Früchte aus dem Morgenlande (Roadele Orientului)**, apărută în prima ediție în 1851 la Viena. Valorificîndu-și cunoștințele de chimie, a pus la punct fabricarea unor explozivi care au servit armatei indiene într-un război împotriva englezilor. A fost membru al Societății de Medici și Naturaliști din Iași, membru de onoare al Societății de Studii Asiatice din Paris și al Societății Medicilor Homeopați din Leipzig. În prestigiosul „Journal Asiatique". E. Jaquet a comentat elogios piesele arheologice aduse de Honigberger din Orient și donate diferitelor muzee europene.

Mai sînt oare necesare și alte argumente? În ciuda calomniilor de care a avut parte în timpul vieții, ca și după moartea sa, Johann Martin Honigberger nu a fost nicidecum un șarlatan, ci doar... un erudit fără diplomă și în multe privințe un deschizător de drumuri, căruia nu văd de ce i s-ar reproșa gustul pentru exotism — incontestabil o trăsătură a acestui transilvănean. „Unchiul din India", cum era poreclit în Brașovul natal, mereu învești mîntat în pitorești costume orientale, a fost, cum bine îl caracterizează H. și S. Schawann „o figură fantezistă și plină de farmec", dar în același timp o remarcabilă personalitate a vremii sale.

I. M. ȘTEFAN

ONORATA INSTANTA A MORALEI

Doi bancheri cu leafă mică

— poveste cu personaje adevărate —

„Avea o sticluță de 250 gr. cu o soluție albastră ca cerneala și un material cauciugat care a spus că se numește șarpilograf și se face bani cu el și am contrazis-o că nu se poate că asta e escrocherie curată, atunci ea a scos din geantă alt șarpilograf mai mic și 31 de hîrtii albe pe care le-a mînjit cu soluție albastră și le-a împăturit în șarpilograf. După 3 minute le-a scos și spre surprinderea mea erau 3 bagnote de 50 lei, una de 25 lei și una de zece lei. A plecat spunînd că se duce să le facă proba". Cînd a văzut isprava, Silvia Iordache era convinsă că Fetița este o artistă în confecționarea banilor. Dar nu a comandat nici un leu. Gheorghe I. Florescu, prietenul ei, comandase 600.000 și le era de ajuns la amîndoi. Nu voiseră să sară calul, cum făcuse Mitică. Mitică, după ce asistase la demonstrație, comandase fix două milioane. La ce îi trebuiau atît de mulți ? Întîi să-și cumpere altă mașină, apoi o casă ca lumea, mobilă, televizor în culori, casetofon și să-i cumpere mamei sale altă butelie. Restul, pentru chefuri și pentru **zile** negre. Era la un pas de o altă viață. Din nefericire lucrurile s-au mai complicat. Și cînd se așteptau mai puțin s-au trezit nu mai aproape de fericire, ci mult, mult mai departe decît erau la început. Groaza cea mare a trăit-o unul dintre ei cînd a pus mîna pe pix și a scris „Subsemnatul Florescu I. Gheorghe, lucrînd ca conducător auto la IUGTC București Antr. Metrou din stația Bellu și groapa de descărcare Orășelu Copiilor pe strada Secerișului nr. 19 am găsit pe colegul meu Niță Dumitru la această adresă după ce am stat cu el de vorbă a venit și această cetățeană Ștefan Ileana". Ce să scrie mai departe ? Dacă spune adevărul, lucrurile se încurcă mai rău. Fabulosul lor proiect de a fabrica bani îl privea și pe el. Așa că a continuat cu o poveste mai dulce. Cum că a cunoscut-o pe Ileana Ștefan ,adică pe Fetița, în compania lui Dumitru Niță și Mitică i-a cerut niște bani și el, amabil i-a dat, și Fetița, recunoscătoare pentru gestul acesta, i-ar fi spus că îi place teribil așezarea, împărțirea și înfățișarea garsonierei lui și pentru asta îi va cumpăra un apartament cu trei camere. Le-a cerut niște bani, au dat cît au avut, au mai luat împrumut, au vîndut lucruri, au dat și alte obiecte de preț, verighete, cercei, covor, tacîmuri de argint, ceas, tot, ca să le procure apartamentul. Dar ea i-a înșelat. Și-a bătut joc de ei. I-a purtat pe drumuri, i-a umilit, i-a mințit, i-a dus cu vorba, i-a amînat, i-a ascuns. Le era o rușine cruntă să recunoască toată povestea. Adevărul este că Fetița avusese imaginație.

Într-o vară nu prea îndepărtată Mitică Niță se învîrtea pe la Sfînta Vineri. Nici el nu mai știe pentru ce. Atunci a venit la el o femeie în vîrstă, cu niște mîini subțiri de babă, cu ochi mici de adolescentă, neascunzînd că are 60 de ani. Încă nu știa că se numește Ștefan Ileana, încă nu știa că i se spune Fetița. L-a rugat să o ducă pe strada Ștefan Furtună la o fată a ei. A dus-o. L-a pus să aștepte. De acolo l-a purtat pînă în strada Maica Domnului. A dus-o. A așteptat-o. A vrut înapoi la Sfînta Vineri. Banu-i ban, n-are culoare. S-a conformat și a dus-o pe unde avea treburi. La urmă s-a ales cu 350 de lei. Era ceva. Bani de buzunar, bani de benzină, bani de-o bere. Cînd s-au reîntîlnit, Mitică a fost serviabil cu femeia. Știa că plătește. Era dispus s-o ducă și-n turul țării. Dar Fetița i-a făcut o comandă mai scurtă. O cursă pe strada Ștefan Furtună, la fetița ei. Deja cunoscut, Mitică a fost invitat la umbră. Acolo, la o cafea amară, a văzut ceea ce urma să-i schimbe viața. Fetița i-a arătat un „șarpilograf", o sculă specială de făcut bani. „Nu cred". „Dacă vezi crezi", a zis Fetița și a scos șarpilograful. A pus în el hîrtiile albe, tăiate pe măsura sutelor, le-a învelit în șarpilograf, a turnat soluție specială de culoare albastră și i-a dat toată linia tehnologică de produs devize s-o pună sub fund. Mitică a stat pe ea preț de cinci minute și cînd s-a ridicat și a desfăcut pachetul a descoperit cu uimire că înăuntru erau două bancnote de 100 de lei, noi nouțe. „Cîți poți face ?" a întrebat el. „Oricîți", a răspuns ea. „Două milioane poți ?" a întrebat el. „Pot", a răspuns ea. „Atunci îți fac și eu o comandă de două milioane. Bancher mă fac !" „S-a făcut", i-a zis fetița. „Dar nu avem material. Ne trebuie soluția asta din Italia și hîrtia de la monetărie. Nimeni nu o dă pe gratis". „Cît vor pe ele ?" „Două sute de mii de lei", a zis Fetița. Ea are deja o sută de mii și ar mai trebui una. „Nici o problemă", a zis Mitică. „Vînd mașina." A plecat plin de optimism. S-a dus acasă și a dat zvon prin vecini. Cine cumpără o Dacie 1300 ? Pînă la urmă a găsit un interesat. A dat-o cu 88.000 și imediat ce a luat banii i-a dus Fetiței ca nu cumva să intre altul pe fir. Fetița i-a spus că nu ajung. Ori suta de mii, ori nimic. Cu chiu cu vai, Mitică a reușit să scoată banii pînă la sută. Cu cît termină afacerea mai repede, cu atît mai bine. Fetița a fost promptă. Cum a luat banii, cum a venit la el, pe Intrarea Abanosului, nr. 6, în blocul 3, la etajul 4, apartamentul 41. I-a adus materialul și substanța, hîrtii albe și o sticlă cu soluție albastră, de culoarea cernelii. De frică să nu umble cineva la ele, să facă banii de unul singur, Mitică a luat materialul și l-a dus la un prieten. Acestuia în veci n-o să-i treacă prin cap să încerce să facă sute cu șarpilograful. Ca să încapă, mai trebuiau zece mii pentru un praf ca să învechească banii, să nu iasă noi nouți. Ia-i de unde nu-s. Singura soluție era prietenul său Florescu. Dar acesta nu avea banii. Pînă la urmă i-a dat un casetofon. Și în sfîrșit a venit ziua mult visată. Făcutul banilor. Au plecat pe strada Secerișului, numărul 9, unde urma să fie sediul viitoarei fabrici de fericire. Cu o emoție paralizantă Mitică a asistat la preparativele tehnologice. Fetița a scos șarpilograful, a pus soluția în farfurie, a sortat hîrtiile pe mărimi, pentru o sută, pentru 50, pentru 10 lei. Apoi a amestecat soluția cu praful de învechit bani. Și, în sfîrșit, a introdus primele bancnote în șarpilograf. Le-a învelit bine și a început să toarne ușor soluția albastră, adusă din Italia și cumpărată cu bani grei. Nenorocire. Dintr-o neatenție, Fetița a scăpat farfuria și toată soluția s-a vărsat pe dușumea. Au sărit cu toții. Care cu linguri, care cu tampoane de vată, care cu lama cuțitelor de bucătărie să mai adune ce se mai putea aduna din prețioasa substanță. Din păcate cea mai mare parte se strecurase prin crăpăturile dușumelelor. Cu ce-au reușit să stringă abia au izbutit să mai confecționeze douăzeci de hîrtii de o sută. Pe una a rupt-o, zicînd că nu a ieșit bine. Ce să facă ? Trebuie bani ca să cumpere o altă soluție. De unde ? După două zile Fetița a venit cu o veste bună. Omul ei le dă materialul mai ieftin pentru că are nevoie de o butelie. Dumitru Niță și-a adus aminte de mama lui de la țară. Bătrîna avea o butelie. E drept că o ducea greu, că se mai ajuta cu butelia în zilele cînd se grăbea la cîmp și nu avea timp să aprindă un foc. Dar nu moare, și-a zis Mitică. I-o iau pentru cîteva săptămîni și după ce scot cele două milioane îi dau și ei o sută de mii și poate să-și cumpere zeci de butelii. Așa că a rugat un prieten să-l ducă cu mașina ca să ia butelia de la bătrînă. A adus-o repede și a dat-o Fetiței ca s-o predea în contul materialului. Și Fetița, corectă, a și venit cu materialul chiar a doua zi. A adus o sticlă de un litru plină cu soluție și niște hîrtie. Cam puțină. Nu le ajungea pentru 2 milioane. Oricum, puteau să înceapă. Și a venit iar ziua cea mare. Mitică s-a dus cu Fetița la locul unde tineau ascuns materialul și șarpilografu, la prietenul lor Gheorghe Florescu. Ce puteau scoate din cîteva hîrtii ? Le mai trebuiau încă 50.000 ca să cumpere hîrtia necesară pentru două milioane. Omul, intrigat dar săritor, le-a zis că nu mai are nici o para, dar s-a gîndit la două seturi de tacîmuri de argint. Cîntăresc aproape două kilograme și se pot scoate bani frumoși și pe ele. Oricine ar da un 40.000 ca să ia două kilograme de argint. Florescu a mai dat și un inel de aur. Pentru ce ? N-au vrut să-i spună. Dar într-o bună zi, cînd Fetița a revenit fără Mitică, i-a povestit de fabrica lor de bani. Florescu a zis că nu crede. Fetița i-a făcut demonstrația. L-a convins. Și i-a zis, de ce să-i facă 2 milioane lu' Mitică, mai bine îi face lui și el nu vrea chiar atît de mult, se mulțumește cu 600.000 și plătește cinstit și lăutărește. Dar să nu mai știe Mitică. Și dacă ea poate să nu se mai încurce cu el. Cel nou, intrat pe firul afacerii voia să înlăture concurența, reprezentată în această investiție de chiar prietenul său Mitică. O lovitură nu trebuie știută de prea multă lume. Să nu răsufle, să nu lase urme. Ar mai fi ceva. Într-o seară venea de la socru-su de la Dăita de lîngă Giurgiu, și cînd trecea pe lîngă podul de la Călugăreni, a văzut o luminiță, o pîlpîire de ieratic. Trebuie să fie o comoară ! Categoric, a zis Fetița. La asta ar putea să-l ia părțas și pe Mitică. Mai ales că e de săpat. L-au chemat și pe el. Și au urcat toți patru într-o mașină. El, Fetița, Mitică Niță și Silvia Iordache. Au plecat pe înserate și abia după ce-ți scoteai ochii cu degetele s-au pus pe săpat. Orbește, au dat de o piatră. Fetița le-a spus că trebuie săpat dedesubt. Au săpat aproape toată noaptea. Mare le-a fost bucuria cînd cazmaua a zăngănit în metal. Au dat de o bucată de 2 kilograme. Au mai căutat și altele dar era singura. Au învelit-o într-o cîrpă și au plecat la București. Aurul a rămas la Fetiță. Ea a zis că-l duce la analiză. După cîteva zile a venit cu vestea neplăcută. Lingoul „e slab la carată". Ar trebui întărit cu niște aur de 18 carate sau de 24. De unde ? Mitică și Florescu au dat ce-au avut. Cercei, verighete, inele, sese paroxismul începe să se clatine. Parcă aveau îndoieli. Parcă îi paște sărăcia. Lingoul de aur nu era decît un rest de la turnarea bronzului, luat de pe la Neferal și aruncat în groapă cînd săpau de zor pe întuneric. Pierduseră aproape tot. Și butelie, și mașină, și inele, și cercei, și tacîmurile de argint ale lui Florescu. Adevărul e că Fetița voise să vîndă și tacîmurile. Se dusese cu ele la un argintar și, cînd a aflat că nu-s de argint și nu poate scoate pe ele cei 40.000, s-a înfuriat atît de tare că le-a rupt pe toate, bucată cu bucată. Abia mai tîrziu a aflat că erau din alpaca, nu erau chiar așa de ordinare cum crezuse, că valorau totuși ceva. Îngroziți de sărăcia care se profila, cei doi încep să recapituleze. Dăduseră tot, mașină, butelie, casetofon, bijuterii, covor, ceas, tot. Și nu rămăseseră decît cu posibilitatea de a valorifica aurul care și așa „era slab la carată". În cele din urmă, Gheorghe Florescu s-a gîndit că pînă valorifică aurul n-ar fi rău să-și recupereze una din verighete. „Am luat 3.500 salariu și banii c. odihnă și am plecat la Ștefan Ileana la Caterina unde este verigheta lăsată pentru 3.500 am dat banii de la mine 3.500 sămi dea verigheta și ea mea dat alta care cred că nu era din aur și eu am refuzat și a luato tot Ștefan Ileana și nu mi-a mai dat nici banii nici vericheta, da' a zis că dacă readuce aurul la normal, cu ceva aur mai puternic, atunci putem face și lucrarea cu făcutul banilor". Din păcate, n-au mai făcut-o. Poate că la a doua sau la a treia încercare ar fi văzut cum Fetița, cînd lucra cu „șarpilografu" strecura în pînză și cîteva hîrtii deo sută. Dar n-au mai apucat. Așa cum au relatat și alții, fabrica lor de bani a dat faliment. Fetița a luat 5 ani. Bronzul n-a mai ajuns la Auristu de la Popești Leordeni iar banii din aur dentar cu balaur, cal și călăreț au dispărut. De asta Gheorghe I. Florescu (str. Dr. Ralet, nr. 18, sector 3) n-a vrut să spună nimic despre grandiosul lui proiect de a se îmbogăți peste noapte, producînd sute cu șarpilograful Fetiței. Așa a apărut povestea cu apartamentul pentru care ar fi dat bani și obiecte în valoare de 150 000 lei. Mitică scăpase mai ușor. El nu dăduse decît 100.000 și butelia mamei lui de la țară. Dar a recunoscut că a făcut o comandă de 2 milioane, dar acum nu-i decît un bancher ruinat. Și în ultimul moment zicea „escroacă domnule, escroacă în toată legea, dar de făcut, îți făcea două sute la șarpilograf că nici nu le cunoșteai de alea bune". În schimb Florescu zice doar de apartament. Cu asta l-a înșelat, pentru asta vrea să se răzbune și să fie despăgubit, nerecunoscînd nimic despre producerea banilor. Nu numai pentru că încercarea de a produce ilicit bancnote nu-i mai dădea dreptul la o despăgubire, dar și pentru faptul că recunoscînd ce puseseră la cale, el cu Mitică și cu Fetița, n-ar face decît să semneze o hîrtie prin care ar certifica faptul că el și Mitică sînt printre puținii oameni din lume care au început să plătească un impozit cam piperat pentru plina de speranțe dar nemăsurata lor prostie.

Suzette

E o fată care tinde să facă parte dintr-o specie. Vorbește o brumă de engleză și o sfîrîie binișor în italiană, e cochetă, gînguritoare, curățică și îmbrăcată la modă. Cînd iese tulbură aerul cu miresme plăcute și savurează mirările celorlalți. Nu călătorește decît cu autoturismul și, foarte rar, cu taximetrul. Ea nu se aventurează niciodată cu autobuzul. Cînd îl vede strîmbă din nas și zice, eu nu merg cu chestia asta ! Preferă să se întoarcă de unde a plecat decît să urce două scări și să se agațe de o bară. În plus, se pricepe la toate. A ciugulit și puțină cultură. Dacă aude vorbindu-se despre *Sfidarea mondială* caută o cunoștință care a citit-o și sfîrșește prin a o întreba, povestește-mi și mie esențialul, ce-i interesant în ea ? Au apărut operele lui Nichita Stănescu. Și-a cumpărat și ea. A citit o poezie și jumătate și a strîmbat din nas. Asta nu e literatură ! A găsit și un prieten cu o tonetă de carte și l-a amețit pînă i-a vîndut *Istoria literaturii de la origini pînă în prezent*. Dă bine în bibliotecă, zice Suzette care preferă televizorul. Cititul i se pare mai greu, o obosește. Și apoi nici nu are timp. Mai uărc, adică slujba ei, unde cară o eprubetă și spală două borcane o chinuie. Suzette e nemulțumită și disprețuitoare. A vrut să se facă artistă. Zice că a picat la mustață din cauza aranjamentelor. A încercat să se lipească pe un post de manechin. N-au luat-o și asta a revoltat-o și mai și, auzi ce nesimțiți, mi-au zis că am picioarele prea groase ! A dat și la medicină. A obținut note între 0, 2 și 1,5, zicînd că ea nu și-a tocat banii pe meditații. Și m-am și distrat. Acesta e un adevăr. Vara n-o prea arde soarele Bucureștilor. Toamna e mai mult la Snagov. Iarna e curiozitatea simpatică și colorată a pîrtiilor de schi și a restaurantelor din zona montană. Se duce cu lumea bună și alege mereu. E o armată de inși care se bate pentru Suzy, foști sportivi, reprezentanți de firme, șefi de unitate, copii cu material, o turmă diversă din care ea își alege cu dispreț omul care să-i plimbe cățelul, băiatul care s-o trambaleze de la o petrecere la alta, mascota pentru o plimbare. Suzette are oroare de transpirație. O consideră suprema rușine. Poate atunci cînd a încercat să înțeleagă o poveștire a simțit cum broboane imperceptibile îi îngreunează legăturile nervoase ale creierului. Cînd trece pe lîngă un om cu plasa încărcată se ferește puțin și schițează o grimasă. E semnul ei de noblețe cînd vede prostime sau un peizan. Ea trăiește doar în lumea bună, cu Rely Porsche cea care într-o vară i-a păpat unuia neamț banii pentru o mașină Porsche super, cu Baby Cotor de măr, o fomistă care aduna cotoarele de măr pentru zilele fără meniu la Athenee, cu Mișu Gornistu, un piticot de 65 de ani care ține o iubită de 21, căsătorită și ea cu un fraier ceva mai tînăr, ajuns abia la 63 de ani, o faună nocturnă, o caricatură a lumii interlope din alte vremuri. Suzy, poreclită Suzette, avînd prin niște acte uitate un fel de nume semănînd cu Susana, nu e decît un șoricel speriat, speriat de vreme, un cîntec comic al derutei. Ea a trecut prin multe și acum zice că s-a maturizat. Acest proces moral s-a încheiat la ea cu identificarea interesului. În fapt, n-a făcut decît să descopere că sora ei a fost cu cîțiva ani mai isteață. A plecat în Italia și a venit înțolită, șopată după ultimul răcnet ca să ia fața mahalalei. A apărut cu o blană scumpă ca să le taie tuturor respirația, ca să plătească toate momentele ei de mizer anonimat. Ba chiar a vrut să dea o palmă și celor care n-o văzuseră niciodată. „Pavazată" la ștaif a urcat într-un troleu leneș și friguros. A prins un loc și și-a aprins o țigară, aruncînd fum în rotocoale perfecte pe culoarul nu prea aglomerat. Unii au luat-o tare, i-au strigat, fă pațachina dracului, stinge țigareta, alții au zîmbit, unii au înjurat-o, alții au glumit și sora Suzettei le-a strigat cu o voce disprețuitoare, io sono italiana ! și atunci șoferul i-a zis, te dracu de parașută ! Mimi, sora Suzettei, a început să plîngă, țipțirind isteric, porco miseria, io sono italiana ! Doar o băbuță din cartier, o vecină care o cunoștea de mică, tîrîndu-și plasele printre călătorii distrați, s-a apropiat de ea și a mîngîiat-o pe creștet, spunîndu-i cu o voce blîndă, Mărie, nu mai plînge, mai trage un fum că poate-ți trece ! Dar Mimi și-a făcut interesul, e italiana già, și Suzette, în cursa ei spre țintă, a găsit un american. Plec în America, zice Suzy, mi-am depus actele. Cu cine, dragă ? o întreabă companioții. Cu un țăcănit. E mișto, are bani da' e prostuț. Da' nici nu plec. Facem formele și-l pun să-mi plătească școala. Ce naiba, fac și eu medicina și după ce-mi fac interesul mai vedem. Și e convinsă că este simplu. Cu cartea nu are probleme. Ea știe și anatomie. De cîte ori n-a mîncat ciorbă de burtă și ciolan cu fasole. Și, în plus, nici n-o interesează. Dar are de plătit o poliță. Prea mulți i-au zis că e proasta, și pațachina cartierului. Și vrea să le demonstreze că pleacă și face medicina și le dă o lecție, de inteligență, adică fără să părăsească mahalaua ei betonată, fără să facă un pas peste granița, din proasta mahalalei va obține și diploma de deșteapta orașului.

Pagină realizată de
CORNEL NISTORESCU ■

COPII MULȚI ȘI FRUMOȘI

să-și fericească părinții, să se bucure țara!

Copilăria începe și la... „Materna"

Cînd o întrebi cum o cheamă, îți răspunde pe nerăsuflate: „Ioana Bogdana, blondă și adorabilă". Este cît se poate de serioasă cînd spune asta, e formula ei de prezentare de mult, „de cînd e mică". Așa i-a zis bunica și a avut dreptate.

S-a arătat extrem de încîntată de invitația de a colinda cîteva magazine și s-a îmbrăcat frumos ca pentru o vizită. Pentru ea, era de la sine înțeles că magazinele acestea prin care ne vom plimba nu vor fi din cele pentru oameni mari. M-am conformat dorințelor invitatei mele și ne-am îndreptat către „Materna" din strada Bărăției nr. 31, magazin cu firmă și tradiție. Ioana a alergat neobosită de la un etaj la altul și-a vîrît nasul pe la toate raioanele, a pus întrebări și a ascultat răspunsurile vînzătoarelor, în felul ei politicos, de copil bine crescut. A făcut ochii mari și s-a înroșit de emoție și plăcere cînd i-a plăcut cîte ceva, pentru ca atunci cînd vreun lucrușor nu-i spunea nimic să treacă mai departe, nepăsătoare. Privind-o, n-am putut decît să-i dau dreptate șefului magazinului, Ilie Vasile, care afirmase: „Nu există client mai pretențios decît copilul. Dacă nu-i place ceva, nu vrea să se îmbrace, se necăjește și, de cele mai multe ori își influențează și părinții". În toată preocuparea care se vedea la vînzători pentru cei mici, în modul de aranjare și prezentare al magazinului, în culorile vii, vesele, care-ți furau ochii la fiecare pas, se simțea acolo o frîntură din minunata lume a copilăriei. Se vedea bine că oamenii cei mari de acolo sînt plini de dragoste pentru pușlii la dispoziția cărora se puseseră.

Strădaniile lor pot fi răsplătite de cele cîteva vorbe simple ale Ioanei. „E ca la grădiniță". Asta înseamnă în concepția ei, un loc plăcut, unde vezi și înveți multe lucruri frumoase și ești înconjurat de dragoste.

Regretul fetiței era evident în momentul în care am părăsit magazinul, dar a fost imediat dat uitării o dată ce i s-a promis că plimbarea nu s-a sfîrșit, că ne așteaptă un alt loc, la fel de frumos. L-am găsit pe calea Dorobanți nr. 126—130, unde s-a înălțat acum cîțiva ani un magazin cu același profil, tip „Materna". Nici una dintre culorile care-ți sugerează lumina, veselia nu par a lipsi aici. Se găseau din abundență, chiar și mult căutatele costumașe din flotir, materialul acela moale, pufos, poate cel mai potrivit pentru trupușoarele celor mici. Și, pentru că știam cît de repede dispar din rafturi aceste articole, am întrebat-o pe Rodica Vicol cum se face că la magazinul pe care-l conduce se găsește flotirul din belșug. „Dacă trimiți comenzile din timp și urmărești onorarea lor de către furnizori, nu se poate să nu ai mereu marfa care se cere".

Mi-am zis, decisă în continuare să-i fac plăcere micuței invitate, că trebuie neapărat să dăm o raită și pe la „Lumea copiilor". Dar, iată, tocmai în acest loc, Ioana a zis, numaidecît după ce a băgat capul pe ușă: „Nu, mulțumesc". Nici măcar peripețiile Caprei cu trei iezi, înfățișate pe panouri mari, n-au reținut-o: „Aici sînt haine pentru oameni mari și foarte triști". Înregistrase, dintr-o privire, abundența culorilor maro, gri, bleumarin, mușchi. Cît despre măsuri, era, într-adevăr cam greu să-ți dai seama că-s doar pentru cei de-o șchioapă, modul de prezentare nefiind, nici el, prea fericit.

Acolo, la „Lumea copiilor", m-am întrebat de ce nu gîndesc toți creatorii ca Mircea Roșca,

pe care l-am cunoscut nu de mult la întreprinderea „Clujana" din Cluj-Napoca: „Orice produs trebuie să conțină o parte din sensibilitatea noastră. Am trecut prin școli și cursuri de artă, am învățat cîte ceva despre armonia liniilor, despre combinarea culorilor. Gustul trebuie cultivat de la cea mai fragedă vîrstă. Pentru copii, îmbrăcămintea și încălțămintea trebuie să fie vesele, să-i atragă în primul rînd prin culoare, forma o vor percepe mai tîrziu".

Cu Smilona Chira, directoare la I.C.L. Materna am purtat o discuție, cum ar fi zis Ioana Bogdana, „ca între oameni mari", dar, despre cei mici. „Magazinele destinate mamei și copilului au prioritate în ceea ce privește aprovizionarea. Este necesar ca și la repartizarea materiei prime în cadrul industriei să funcționeze mai mult prioritatea. Pentru ei e nevoie de materii prime naturale. Din 1974, cînd primul magazin de acest tip a fost inaugurat personal de către secretarul general al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu și pînă astăzi, s-au făcut progrese foarte mari. Doar în capitală există astăzi 43 de asemenea magazine, cu toate mărfurile necesare celor mici, chiar și mobilier și veselă. Avem relații cu 50 de furnizori din capitală și din țară, care lucrează pentru copii. Ne-am dori relații mai strînse cu întreprinderi ca „1 Iunie" — Timișoara, sau „Zimbru" Suceava, renumite pentru produsele lor. În privința magazinelor, este adevărat, mai sînt cîteva sub exigențele noastre, în special cele aflate în spațiile comerciale vechi. Aprovizionarea și aspectul unui magazin depind foarte mult și de oamenii care-l au în grijă, iar pentru noi, alegerea personalului este o preocupare permanentă. Cît despre paleta cromatică și structura sortimentală, ne-am dori și noi mult mai multă receptivitate din partea industriei. Mai avem sesizări, reale, în legătură cu măsurile antropometrice. A fost întocmit un studiu, măsurile nu se mai potrivesc, copiii de azi sînt mai viguroși, așteptăm înlăturarea acestui neajuns. Nu putem decît să ne bucurăm de faptul că avem copii frumoși și sănătoși".

Că industria știe și poate face lucruri minunate pentru cei mici, ne-a dovedit-o chiar și ultima ediție a „Tîrgului Internațional București". Dorința noastră ar fi ca acele lucrușoare atît de frumoase și utile să coboare cît mai des de pe manechine, să le regăsim purtate de către copiii noștri, să lumineze peisajul, să aducă bucurie și confort tuturor celor pentru care au fost concepute.

LIANA MOLNAR ■

Opinia unui alegător

Dă-i banii înapoi!

Formula, nefericită desigur, condamnabilă categoric, are destule șanse, ca să nu zic **toate** șansele, să prolifereze și să se instaleze ca o specifică mentalitate comercială dacă nu vom reacționa față de ea cu promptitudine, cu vehemență, fără milă aș putea spune. O cunoștință, cu simțul echilibrului și cu o mare, generoasă înțelegere a complexității procesului de adaptare la rigorile și exigențele comerțului socialist și, în ultimă instanță, ale moralității socialiste care presupune și un anume tip de solidaritate umană, superior subordonată idealului și luptei comune pentru înfăptuirea lui, îmi povestește stupefiată, deunăzi, că intrînd într-un magazin modern, dintr-un cartier și el foarte nou și foarte modern, s-a hotărît să cumpere un serviciu de masă inspirat proiectat de designerii unei fabrici și ea nouă și bine cotată de la început. Așadar, a achitat nota la casă, unde o casieriță tînără și elegantă într-un costum-uniformă și desenat și creat cu fantezie și cu gust, a întîmpinat-o destul de rece, ca să zic așa, dar, vorba cunoștinței, „nici n-avea de ce să-i zîmbească în mod special — modul special implicînd interesul comercial față de care ea, casieriță, n-avea de fapt nici un interes", apoi cu bonul s-a prezentat la vînzătoare care și ea tînără, și ea îmbrăcată elegant în costumul-uniformă croit cu ambiția de a se oferi cumpărătorului o imagine cuceritoare a ideii de comerț modern, s-a grăbit destul de încet să-l împacheteze altfel neglijent într-o biată și prea scurtă hîrtie de ambalaj. „Nu era cazul să pun în discuție hîrtia de ambalaj, sînt gata să pricep și să accept unele greutăți, n-aveam nici timp să mă dumiresc cum stau lucrurile cu adevărat și nu acolo era locul", îmi spune pomenita cunoștință, „însă recunosc că am rugat vînzătoarea și foarte frumos, să mai pună o hîrtie.

— Ca să nu pierd paharele pe drum" — m-am justificat eu cuviincios și îndatoritor. Tovarășa mea de viață și de drum spre mai bine s-a uitat la mine ca la un marțian, o secundă să zicem, apoi întorcînd capul spre casieriță a strigat tare ca să fie limpede și pentru ea, dar mai ales pentru mine:

— „Dă-i banii înapoi!" și desfăcînd paharele și cana din bruma de hîrtie, foarte tacticos le-a pus la loc în raft întorcîndu-mi pur și simplu spatele.

— „Bonul!" a zis casieriță, dorind să mai controleze o dată prețul și mi-a și numărat banii, părăsind și ea ghișeul, ca să nu mai pot avea nici un fel de contact cu magazinul.

— „Ce să mai adaug!?" — m-a întrebat buna mea cunoștință, om serios, cu simțul echilibrului, cum mai ziceam, gata să înțeleagă orice situație, grăbită sincer și cu bună credință să găsească argumente justificative logic pentru destule greutăți. Ce să mai spun?! A trebuit să-mi iau banii de la casă și să plec! Rămăsesem singur în magazin, nu mi se mai oferea nici măcar prilejul de a cere condica de reclamații sau de a mă ruga eu să mi se vîndă, **totuși**, serviciul de apă de care aveam nevoie.

În toată istoria comerțului, a comerțului autentic, nu cred că se cunoaște o astfel de replică, ilustrînd totala lipsă de interes pentru ideea de vînzare, contrazicînd rațiunea însăși de a fi a comerțului!

Chiar dacă această replică ar fi unică și s-ar fi consumat exclusiv în momentul acela — dar, cum bine se știe, e departe de a fi unică și întîmplătoare — și tot ar trebui să ne pună serios pe gînduri pentru că ascunde, acoperă, argumentează existența fie și numai a sîmburelui unei mentalități absolut păgubitoare. Construim, va să zică, un oraș întreg nou, construim magazine ultramoderne, construim fabrici care să producă mărfurile de cea mai bună calitate, imaginăm și creăm costume pentru vînzători ca să se considere și ei slujitorii unei meserii racordate cu toate antenele la noul tip de civilizație, iar mentalitatea se dovedește nu retrogradă ci direct primitivă.

Sigur, exemplul este unul din cele care presupun vîrful situației, însă situația există, mentalitatea rămîne, formele ei de manifestare sînt numeroase, chiar dacă nu ating acest vîrf capabil — să ne alerteze și să ne oblige să ne aplecăm cu mai multă stăruință asupra incalificabilei atitudini. Zic incalificabilă pentru că a spune că e vorba numai de lipsa de interes e puțin, de lipsa de educație e și mai puțin, de lipsa de civilizație, e doar o scuză.

A nu înțelege că indiferent de locul pe care îl ocupi în angrenajul social ești, totuși, și **tu**, hotărîtor pentru bunul mers al societății întregi, mi se pare o adevărată infirmitate morală, o periculoasă formă de indiferentism și tocmai de aceea nu se poate să fim și să rămînem indiferenți față de ea. Sensibilitatea cu care comerțul exprimă și **el** stadiul implicării, al conștiinței implicării și civilizația relațiilor, mi se pare demnă de a fi studiată în toate consecințele ei.

Pledoaria mea se face, astfel, în favoarea secundei de conștiință care, cum mai ziceam, nu poate fi egalată de un milion de cărămizi!

Această secundă de conștiință este imperios necesar să stea în centrul atenției noastre pentru că nimic nu ne poate exprima mai convingător decît ea.

DINU SĂRARU ■

Cronica șoselei

Curaj și omenie

În mai puțin de un minut, camionul făcuse ravagii considerabile. Mai întîi, vitrina magazinului de jucării, izbită cu spatele mașinii, a fost prefăcută în mii de bucățele care, zăcînd pe jos, străluceau la lumina puternicelor lămpi galbene. Apoi, tomberonul de gunoi, prins asemenea unei mingi în vole de către un fotbalist iscusit, fusese proiectat de roata din spate a vehiculului la vreo 10 metri pe trotuar. Întoarcerea autovehiculului, pe care un șofer o realizează, de regulă, din două mișcări, însul aflat în cabină o făcea acum din cinci. Nu pentru că omul de la volan n-ar fi avut experiență, doar conducea de 30 de ani, ci pentru simplul motiv că era beat. „Nimic nu seamănă mai bine cu un nebun decît cel beat", spune o veche cugetare. Mișcările dezordonate, nervoase, lipsite de control, ale șoferului, făceau ca fiecare manevră a sa să reprezinte un real pericol. Bătrînelul care tocmai trece pe trotuar se uită nedumerit la vitrina spartă, apoi vede camionul nemișcat, în poziție oblică. Mai observă pe șoferul din cabină care, înjurînd, se forțează să introducă maneta de viteză în marșarier, pentru a da din nou înapoi. Își vede de drum, nebănuind că în cîteva secunde mașina îl va lovi cu spatele, și-l va trimite pe sus, prin vitrina fără geam, exact peste coșuletele din plastic aflate în interiorul magazinului. A scăpat cu viața datorită unor oameni de suflet, care l-au transportat la spital cît nu a fost prea tîrziu. Șoferul nu realizează ravagiile făcute și continuă să manevreze autovehiculul. Introduce pîrghia în viteza întîi, apasă puternic pe accelerație și proiectează, cu roata din dreapta, cutiile cu inscripția „Păstrați curățenia orașului" pînă în mijlocul străzii. Următoarea mișcare, la fel de dezordonată, e cu totul de nepriceput, pentru un om treaz, bineînțeles. Doar șoferul era cu fața în direcția pe care se bănuia că dorește să o urmeze. Mintea lui tulbure probabil că nu realizează însă acest lucru. Mai dă o dată înapoi, de data aceasta luînd cu asalt chioșcul de ziare pe care, puternicul vehicul, îl doboară fără dificultate la pămînt. Foile de hîrtie se împrăștie în toate direcțiile, înhățate cu lăcomie de rafalele de vînt și purtate pe sus, spre blocurile din apropiere.

Tînărul șofer profesionist întors de cîteva minute dintr-o cursă îndepărtată, în drum spre locuința sa de burlac, privește întîi cu nedumerire, apoi cu îngrijorare, numerele de circ ale camionului. Nu se decide încă să intervină. Reflectă asupra riscurilor. „Dacă deschid ușa și mă arunc în cabină, pot fi azvîrlit, fără mari eforturi din partea șoferului, printr-o simplă împingere, eu neavînd prea multe puncte de care să mă sprijin. A doua variantă este să se debaraseze de mine strivindu-mă de un zid, pom ori parapet. Presupunînd, în cel mai fericit caz, că reușesc să mă mențin în cabină, va fi nespus de dificil să-i smulg cheia de contact și să opresc mașina. În timp ce mă voi lupta cu el, căci un nebun ca ăsta nu renunță ușor, ce traiectorie va urma camionul? Am garanția că voi putea evita un accident?" Șoferul trecea în revistă cu rapiditate variantele posibile, în timp ce-și punea din nou întrebarea: „Cine ar putea fi la volan?" Cunoștea majoritatea colegilor de breaslă din nu prea marele lor oraș. Nu, nu era străin. Se observau bine inițialele județului pe număr, ca și inscripția autobazei din oraș. Mașina se afla acum pe direcția combinatului. Ciudat, de ce nu pornea? „Ce să mai stau pe gînduri? Acum e momentul să sar în cabină. Cine știe ce ravagii e în stare ăsta să facă în continuare". Omul de pe trotuar face cîțiva pași și se apropie de cabina autovehiculului. Zăpada îi amortizează pașii. Pînă în dreptul cabinei mai sînt trei, patru metri. Se apleacă pentru a nu fi observat din interiorul mașinii, mergînd pe vîrfurile pantofilor cu talpă de crep. Omul din mașină nu dă semne că ar fi sesizat ceva. Acum, tînărul șofer e lîngă portieră. Înălțimea staturii sale îi dă posibilitate să-l observe pe cel aplecat. Părul cărunt care se revarsă peste reverul hainei ponosite, slinoase, n-a văzut de mult foarfecele frizerului. „Deschid repede ușa și îi înhaț cheia!" Planul ar fi fost perfect realizabil dacă ușa s-ar fi deschis din prima încercare. Dar așa? Beat, beat, însă omul aude bine. Șoferul se întoarce brusc spre omul care se forțează să deschidă ușa și care reușește, în final, să ajungă cu un picior pe podeaua cabinei. „Cine ești, tu, mă? Ce vrei de la mine?" Cînd sesizează mîna vlăjganului care se îndrepta spre cheia de contact, îi aplică o lovitură peste brat, care îl face pe intrus să geamă de durere, dar nu să și renunțe la intenția sa. Abia cînd bețivul, cu ochii injectați, îi aplică a doua lovitură, mai puternică decît prima, omul își retrage mîna. Instantaneu, șoferul întoarce cheia și pornește mașina. Concomitent, îl împinge cu forță pe tînăr spre exterior. Nu reușește însă. Dimpotrivă, acesta cîștigă teren, apucîndu-se cu putere de volan. Își introduce și celălalt picior în cabină. Ușa întredeschisă, împinsă de curent, îi apasă spatele, ajutîndu-l cumva. Cel de la volan pare mai puțin preocupat de eliminarea intrusului. Privește spre stradă încercînd să-și mențină direcția, lucru care nu-i reușește, mașina făcînd un slalom cu bucle mari, aproape din bordură în bordură. Cînd e pe cale să intre într-un biciclist, care ruleaza liniștit, nedîndu-și seama de pericolul ce-l paște, intrusul trage cu putere spre stînga, trecînd la cîțiva milimetri de ghidonul vehiculului cu două roți. Teribila aventură nu s-a terminat. Bețivul apasă cu putere pe accelerație, împingîndu-l pe tînăr cu forță spre portieră. „Ori mă aruncă afară, ori intrăm cu mașina în pomul spre care văd că ne îndreptăm", gîndește tînărul. Cu un suprem efort reușește și de data aceasta să rotească volanul spre dreapta, evitînd iminenta coliziune cu trunchiul castanului de pe marginea stîngă a străzii. Forțele șoferului beat slăbesc. Licorile își spun cuvîntul. Tînărul reușește să ajungă pînă la cheia de contact pe care o smulge cu o mișcare rapidă din lăcașul ei. Mașina se oprește undeva, pe mijlocul străzii. Bețivul nu renunță la luptă. Îi aplică tînărului un pumn în barbă, care-l face să urle de durere. Apoi încearcă să-l ia în brațe pentru a-l arunca din mașină. Luptîndu-se, cad amîndoi din cabină.

Zgîriiat pe față, pe mîini, vlăjganul se ridică frecîndu-și bărbia. „Strășnică, profesională, totuși lovitura bețivului!"

Bagă cheile în buzunar, ajutînd celui căzut pe asfalt să se ridice. „Copăcel, mamă, copăcel". „Norocul nostru că la ora asta tîrzie, n-am întîlnit decît un biciclist", reflectează tînărul. Cînd, cu ajutorul unei autodubițe, cei doi, șoferul treaz și cel beat, care între timp a început să sforăie, ajung la locul de plecare, apare imediat un bărbat între două vîrste. Se apropie de tînăr care își scoate cu greu colegul din mașină. „Eu l-am văzut ce făcea, dar să vă spun sincer, mi-a fost frică să intervin. Mai știi ce poți păți cu unul ca ăsta? Oricum, gestul dv. a fost de mare curaj". Și de mare omenie, adăugăm noi.

VICTOR BEDA ■

● Sesizări, propuneri, soluții — un dialog fructuos între cetățeni și autorități ●

● La sfîrșitul lunii ianuarie a.c., am participat la un concurs pentru ocuparea postului de tehnician cu protecția muncii la Întreprinderea de utilaje și piese de schimb București. Din 3 concurenți eu am făcut lucrarea cea mai bună, motiv pentru care inginerul șef al fabricii m-a trimis la serviciul personal pentru a perfecta formele de transfer, de la I.T.B. Aici, la personal, surpriză : mi s-au respins actele cu mențiunea că nu mă pot angaja deoarece sînt absolvent de liceu cu profil de istorie-filologie. Degeaba le-am dovedit că îndeplinesc toate condițiile, că sînt de meserie electrician cu 15 ani vechime, că am și liceul de matematică-fizică și școala profesională la bază, că dumnealor au făcut tot ce au vroit. Dar, mă întreb eu, ce rost a mai avut atunci organizarea acestui simulacru de concurs ? **(Cricoveanu Ionel, București, bd. I.B. Tito nr. 3, bl. 13 A, sc. C, ap. 102, Sectorul 3).**

● La sesizarea unui grup de muncitoare de la Întreprinderea „Electrocontact" Botoșani răspunde **Consiliul popular al municipiului Botoșani** : Într-adevăr, în atelierul bobinaj al întreprinderii a existat o situație necorespunzătoare atît din punct de vedere al modului cum se acționează pentru realizarea sarcinilor de plan cît și în privința ordinii și disciplinii, datorită în primul rînd deficiențelor manifestate în munca șefului de atelier. Pentru remedierea situației a fost schimbat din funcție șeful de atelier și în locul lui a fost pus un om mai competent, iar maistrul împricinat a fost atenționat și sancționat pe linie administrativă. S-au luat și alte măsuri pentru mai buna desfășurare a muncii, pentru înlăturarea tuturor lipsurilor semnalate.

● Primim de la tînăra **Mioara Liliana Petre din Galați, str. Constructorilor nr. 19, bl. E4, ap. 67**, o scrisoare prin care ni se plînge că întîmpină nepermise greutăți la angajare. Am absolvit Liceul industrial nr. 3 cu profil siderurgic și m-am calificat în meseria de laminorist — ne scrie fata, printre altele — însă, prezentîndu-mă cu Dispoziția de repartizare la Combinatul Siderurgic Galați, cei de aici au refuzat să mă angajeze pentru simplul motiv că au primit indicație să nu mai angajeze femei. Menționez că liceul absolvit de mine este patronat chiar de combinat, iar eu m-am calificat într-o meserie pe care nu o pot practica în altă parte decît acolo unde a muncit și muncește și tatăl meu, adică la CSG, și de aceea vă rog din adîncul inimii să-mi dați și mie o mînă de ajutor, cum ați dat și altora, ca să lucrez în frumoasa meserie pentru care m-am pregătit cu dragoste și trudă.

● **Direcția de telecomunicații a municipiului București, Secția exploatare urbană și radioficare,** ca răspuns pentru Stancu Georgenici, care contestă contravaloarea convorbirilor adiționale în contul postului său telefonic : Urmare sesizării adresată revistei, cît și altor-sesizări adresate nouă direct, s-a dispus în mod excepțional scăderea sumei de 406 lei din contul postului 76 95 65, reprezentînd contravaloarea convorbirilor adiționale greșit înregistrate în perioada 16. VIII — 15.IX.1985.

● Subsemnata **Radu Maria, cu domiciliul stabil în București, str. Crizantemelor nr. 4, bl. Z. 10, sc. 1, ap. 13, Sectorul 5,** vă aduc la cunoștință un necaz al meu. Sînt angajata Întreprinderii de confecții și tricotaje din str. Armata Poporului nr. 7 și tot timpul am lucrat corect, străduindu-mă să-mi realizez planul, să dau produse de calitate, dar mare mi-a fost surpriza luna trecută cînd am văzut că mi s-a reținut din chenzină. Am întrebat și nimeni nu mi-a spus de ce. Am fost în audiență la tovarășa directoare, dumneaei mi-a zis să mă duc și să-mi văd de treabă, dar maistrul nu vrea să mă primească nici măcar la lucru, și tot fără să-mi spună motivul. As vrea să întreb și eu : cine-i mai mare, cine hotărăște în întreprinderea asta? Directorul sau maistrul ?

● Cu deosebit respect, vă rog a mă ajuta să intru în legătură cu un centru de înregistrare a benzilor de magnetofon, dacă există la noi așa ceva. Menționez că eu am căutat un astfel de centru la Tg. Mureș, la Miercurea Ciuc, m-am interesat și la „Electrecord" București, dar pînă în prezent nu am reușit să intru în posesia unei adrese exacte pentru a începe colaborarea cu lucrătorii respectivului centru într-un domeniu care mă pasionează foarte mult. **(Cotfas Simion, Toplița, jud. Harghita).**

Încercați la centrele de specialitate de pe Calea Moșilor sau de pe Calea Plevnei din Capitală. Sau luați direct legătura cu Cooperativa „Radio-Progres".

● Reținem din răspunsul dat de **Fabrica „Steagul Roșu" București** la o notă semnată de mai mulți locatari domiciliați în zonă și apărută în nr. 1 al revistei noastre : Pentru diminuarea în continuare a zgomotului poluant, cu adresa nr. 11586/21 XI 1985, forul nostru tutelar, IMPPFB, a solicitat Centralei de profil fondurile necesare în vederea executării de către IPSCAIA, în colaborare cu ICPM, a unui studiu detaliat cu aplicare în 1986. În ce privește combaterea poluării cu fumul evacuat în atmosferă de la instalațiile de ardere, același for tutelar a obținut de la CSP avizul favorabil pentru înlocuirea combustibilului, urmînd ca și această lucrare să se execute în cursul acestui an.

● Desfăcîndu-mi-se ilegal contractul de muncă — ne scrie constructorul **Tudor Mavromalide din Constanța, str. Alexandru Lăpușneanu nr. 183** —, am acționat în judecătoria unitatea al cărei angajat eram, recte TAGCM Constanța. În finalul unei îndelungi și temeinice dezbateri, mi s-a dat cîștig de cauză. Prin Decizia 512/27 decembrie 1985 a Tribunalului județean Ialomița, sentința pronunțată de Judecătoria Slobozia (unde mi s-a strămutat procesul spre rejudecare, ca efect al recursului extraordinar aprobat de Procuratura Generală) a rămas definitivă. Cu toate acestea, deși au trecut mai bine de două luni de la pronunțare, conducerea trustului îmi face tot felul de șicane și tergiversează în continuare aplicarea hotărîrii judecătorești, adică refuză să mă reîncadreze și să-mi achite o despăgubire de circa 60 000 lei, reprezentînd retribuția medie lunară pe perioada cît, nu din vina mea, n-am lucrat. Știu și eu că o hotărîre rămasă definitivă trebuie aplicată necondiționat.

● Tractoristul-buldozerist Nicolae Gh. Chiriță are, se pare, alergie la nuci. După cum ne scrie cetățeanul **Mardale Emanoil din Grozești, județul Mehedinți,** tractoristul cu pricina a culcat la pămînt toți nucii din zona de sud a satului. Au fost nuci pe rod, tineri și falnici, iar locuitorii satului sînt profund indignați de această faptă necugetată, pedepsită de lege. Tot el a distrus, anul trecut, plantația de nuci din Valea Lupului, proprietatea CAP, trecînd cu lama buldozerului peste aproape 2 000 de puieți. Deci nici măcar nu este vorba de nuci izolați, bătrîni sau uscați, ci de nucării în plină producție. Oare, cu a cui aprobare a făcut el asta ? Că legea interzice.

● În iarna trecută, din cauza gerului, s-au spart foarte mulți elemenți de la radiatoarele caloriferelor din părțile de folosință comună — ne sesizează **administratorul Asociației de locatari a blocului G 26 din București, str. Gura Vadului nr. 1.** Pentru remedieri, s-a făcut de către secția termoficare un deviz estimativ în valoare de 11 480 lei, bani care s-au depus, cu dispoziția de plată nr. 10, în contul GIGC încă de la data de 12 septembrie 1985, dar nici pînă acum, cînd vă scriem, lucrările n-au fost executate în totalitate ; s-a cheltuit doar aproximativ 3 300 lei din întreaga sumă achitată, iar scările 2, 3 și 4 au rămas și acum tot fără căldură. Asociația a făcut mai multe adrese, a intervenit peste tot, dar degeaba.

● **Consiliul popular al județului Hunedoara,** ca răspuns la scrisoarea noastră nr. 10 449, ne informează că petentului Adam Liviu din Hațeg, str. Tudor Vladimirescu, bl. 13, ap. 28, i s-au oferit la alegere mai multe locuri de muncă în unitățile de producție ale industriei mici sau în cooperația meșteșugărească, dar a refuzat de fiecare dată, motivînd că starea sănătății nu-i permite. De asemenea, i s-a oferit șansa de a se califica în meseria de tapițer în cadrul Fabricii de mobilă din Hațeg, dar și de această dată a refuzat, solicitînd să lucreze numai acolo unde nu se depune efort fizic. În aceste condiții, cererea sa rămîne în continuare în evidența noastră, urmînd a fi repartizat cu prioritate cînd se vor ivi alte posibilități.

● Am citit în numărul 3/1986 al revistei dv. interesantul reportaj „Pescărușii vestesc Dîmbovița cea nouă" și mi-a venit în minte o mai veche idee în legătură cu modul de turnare a betoanelor pe acest mare șantier. Concret, așa cum am observat și pe șantierul de la „Semănătoarea", ca să ajungă materialul din autobetonieră pînă jos, în fundul albiei, se folosește un fel de jghiab suspendat de macara. Datorită respectivei tehnici, destul de rudimentare, se risipește în jur foarte mult beton crud, înainte de a ajunge pe locul destinat. Iată de ce, fac propunerea către cei interesați să adauge, prin sudură, la partea superioară a jgheabului profilat, un fel de opreg sau pilnie metalică semideschisă care ar putea prelua astfel complet materialul și ar evita orice risipă. Acest tip de jghiab ar putea fi, apoi cu cheltuieli minime, extins la toate punctele de lucru. **(Costin Anton, Sectorul 1, str. Pleții nr. 33—35, bl. A 7, București).**

● Urmare articolului „Puși să vîndă apă minerală, ei se țin de sprițuri !", apărut în nr. 48/1985 al revistei, **conducerea Fabricii de ape minerale Vatra Dornei,** de care aparține criticatul Magazin APEMIN din Iași, a hotărît sancționarea celor vinovați, după cum urmează : Bădiliță Marioara — avertisment ; Gingu Petru — retragerea unei trepte de retribuție pe timp de 3 luni; Ciomaga Ion și Cioacă Vasile — retragerea cîte unei trepte pe timp de 2 luni. La stabilirea și gradarea sancțiunilor s-a ținut cont de faptul că cei sancționați se aflau la prima abatere, cît și de prevederile art. 100, alin. 1, lit. b și c din Codul Muncii. „Apreciind ca deosebit de utilă intervenția revistei Flacăra — ne scrie în încheierea răspunsului directorul fabricii, chimist Popescu Mircea — vă mulțumim pentru aspectele pozitive constatate cît și pentru criticile constructive de care vom ține seama în activitatea noastră viitoare".

● După cum ne informează colaboratorul nostru **Dumitru Păpușoiu din Tîrgu Frumos,** colectivul Fabricii de încălțăminte „Aurora" din localitate a dobîndit de-a lungul anilor un binemeritat prestigiu, produsele sale fiind tot mai bine cotate, atît în țară cît și peste hotare. Printre beneficiarii săi externi se numără și firme din U.R.S.S. cu care a contractat și cărora le-a livrat, numai în decursul lunii ianuarie a.c., o însemnată cantitate de încălțăminte de damă produsă în 9 noi modele cu calități superioare. De subliniat că noile modele au fost create în atelierul de specialitate condus de ing. Gheorghe Grigorică și în care își desfășoară activitatea destoinicii modelieri Camelia Oancea, Ignat Girgea și Gheorghe Grigorică, precum și de specialiștii de la banda nr. 1 tras-tălpuit, din subordinea maiștrilor Ioan Micu și Costică Tănase.

● **Direcția pentru muncă și ocrotiri sociale Bihor** : În urma verificării celor semnalate prin scrisoarea adresată revistei de către Ioan Huș, s-a constatat că muncitorii centralei termice aparținînd C.H.R. Băile Felix trebuiau să fie retribuiți pe baza tarifelor prevăzute în rețeaua „Energie electrică", nivel B și C, cum greșit s-a stabilit inițial de către conducerea unității. Această eroare a fost corectată prin hotărîrea biroului executiv al COM din cadrul Oficiului județean de turism Bihor, luată în ședința din 17 decembrie 1985, care a ținut cont și de hotărîrile comisiei de judecată, nr 3 și 23/ 1985, rămase definitive. Așa stînd lucrurile, Complexul de hoteluri și restaurante Băile Felix urmează să plătească muncitorilor de la centrala termică sumele stabilite în dreptul fiecăruia de pe tabel, în total 36 603 lei, ce reprezintă diferența de retribuție la care au avut dreptul pe perioada reclamată de 3 ani, cu respectarea termenului de prescripție pe perioada 15 august 1982 — 1 aprilie 1985, conform art. 176, al. 2 din Codul Muncii. Cu adresa nr. 6605/20 decembrie 1985, OJT Bihor a trimis către CHR Felix tabelul aprobat.

Pagină realizată de MIHAI STĂNESCU ■

NE SCRIE UN MARE FOTBALIST

Mă adresez revistei „Flacăra" și implicit cititorilor ei, cu emoția firească și respectul pe care îl am față de această publicație prestigioasă, care a avut, nu o dată, aprecieri generoase la adresa activității mele sportive și a echipei al cărei căpitan am fost aproape un deceniu. As vrea cu acest prilej să fac publice unele gînduri, răspunzînd astfel și multor scrisori care mă întreabă „Ce face jucătorul Ștefănescu ?"

Cum se știe, de la 1 ianuarie a.c. am preluat conducerea tehnică a echipei F.C.M. Brașov și trebuie să mărturisesc că încrederea acordată mă onorează, dar mă și angajează în mod deosebit, pentru mine această șansă de afirmare profesională constituind continuarea pe alt plan a activității de sportiv. Firesc, în echipa unde sînt antrenor aș dori să și joc, măcar pînă la vară, apropiindu-mă astfel de granița celor 500 prezențe în prima divizie, record pe care îl visează orice fotbalist de performanță.

Din păcate, conducerea echipei Universitatea Craiova refuză să-mi acorde această șansă la 35 ani (!) după ce i-am îmbrăcat tricoul în peste 400 partide, pentru mine acest fapt constituind o mare dezamăgire. La Craiova, de-a lungul a 13 campionate am făcut totul pentru a mă pregăti și a juca cît mai bine. Fiind atîția ani căpitan de echipă, m-am străduit să fiu, totodată, un exemplu și pe gazon și în afara lui, un factor de echilibru într-o formație care a trecut prin destule frămîntări. Nu-i o plăcere să vorbești despre tine, și o fac doar pentru a-mi manifesta regretul că se uită atît de ușor aceste lucruri. Eu nu am plecat pe furiș de la Craiova, am vrut încă din vară să mă retrag și am anunțat la timp, socotind normal să optez pentru cariera de antrenor la o vîrstă la care este firesc să lași locul altora, mai tineri. De aceea propunerea președintelui F.C.M. de a veni la Brașov (la care am făcut referire, chiar în „Flacăra", încă de anul trecut), m-a găsit pregătit pentru acest pas și cu examenele de antrenor trecute.

Aș vrea să mai spun că la fosta mea echipă trebuia mai de mult să mi se caute înlocuitorul. Dealtfel, într-un interviu apărut în 1984 făceam publice următoarele aprecieri în legătură cu necesitatea întineririi Universității Craiova : „În viziunea mea, dacă mi se permite să spun așa, întinerirea ar fi trebuit să înceapă cu doi—trei ani în urmă. Din diferite motive nu s-a procedat așa, oricum, nici din acest an nu e prea tîrziu"... Or, eu spuneam aceste lucruri în urmă cu doi ani ! Dar și cu alte prilejuri am atras atenția asupra necesității de a se căuta din timp înlocuitori de valoare pentru posturile cheie.

Craiova — campioana unei mari iubiri — este o echipă de reputație europeană și trebuie să-și respecte blazonul cum se cuvine. Am găsit că e mai bine să mă retrag cît încă mai figurez în clasamente printre fotbaliștii de valoare, decît să simt de pe margine privirea unui tînăr care ar putea să crească și chiar să mă depășească în valoare, dar n-ar putea intra în echipă din cauza mea. Cum să crească, dacă nu joacă ? Iar la toamnă vin cupele europene, unde Craiova nu se poate baza pe un libero care, la 35 de ani și jumătate, poate deveni oricînd indisponibil.

Eu nu uit că lîngă mine Geolgău a debutat la 15 ani, precum și Balaci, Țicleanu, Irimescu, Cămătaru, A. Popescu, Bîcu și alții cînd încă nu împliniseră 18 ani ! Unii dintre ei, mă refer la Balaci, la Crișan, la Donose, la Beldeanu, la Țicleanu etc. au și găsit, de-a lungul timpului, înțelegerea pe care, iată, eu, cel mai vîrstnic dintre toți și slujind cel mai mult culorile echipei, n-o găsesc ?!

Craiova a fost și va rămîne pentru totdeauna echipa mea de suflet. Acolo am trăit clipe minunate, satisfacții unice, ca și imense amărăciuni, cum a fost eliminarea noastră, fără să fim învinși, de către Benfica, la ora aceea noi avînd o echipă mai bună, capabilă să cîștige Cupa U.E.F.A. ! Tot la Craiova, în 13 ani de viață am cunoscut mulți oameni minunați atît în rîndul extraordinarului public oltean, cît și la nivelul organelor locale. Tocmai de aceea îmi lasă acum un gust amar refuzul de a mi se permite să joc la echipa unde sînt antrenor și pe care aș putea-o ajuta și ca jucător să nu retrogradeze. Sper totuși că pînă la începutul campionatului voi găsi înțelegerea necesară. Sînt la Craiova destui oameni de bine care nu au uitat ce am realizat eu pentru Universitatea.

COSTICĂ ȘTEFĂNESCU ■

Poșta redacției

Tripoi Maria — com. Tăuții Măgheraus, jud. Maramureș : Veți primi răspuns din partea conducerii C.A.P. ● **Luncan Simona** — Ilva Mică : În cazul accidentelor produse în afara procesului de muncă, personalul muncitor poate beneficia de pensie dacă la data accidentării are o vechime în muncă de cel puțin 5 ani. Numai în aceste condiții și urmașii pot fi înscriși la pensie de urmaș. ● **Donișă Mariana** — Beiuș : Meseriile de lăcătuș și conducător auto nu se asimilează și nici nu se înrudesc cu cea de primitor-distribuitor. ● **Florea Florentin** — Cluj-Napoca : Puteți primi pensie de urmaș pînă la terminarea studiilor superioare, dar nu după vîrsta de 25 de ani. ● **Mihăilescu V. Maria** — sat Dozești, com. Firtățești, jud. Vîlcea : Conform art. 40 din Legea 3/1977, copiii urmași care înainte de a împlini vîrsta de 16 ani au devenit invalizi de gradul I sau II, după încetarea plății pensiei de urmaș la împlinirea vîrstei de 16 ani (dacă nu continuă studiile), primesc pe toată durata invalidității un ajutor lunar. ● **Boinar Nicolae** — Cimpulung Moldovenesc : Activitatea respectivă nu se încadrează în nomenclatorul din anexele 1—6 la Instrucțiunile 170 013/1971 date în aplicarea Legii nr. 13/1968, deci nu vi se poate elibera autorizație. ● **Artenie Theodor** — Oravița : Cererea dv. nr. 44/3780/1971 va fi rezolvată în semestrul II/1986. ● **Marin Șt. Marin** — com. Bărcănești, jud. Ialomița : Răspunsul este corect. ● **Moldovan Constantin** — com. Mănăstirea Humorului, jud. Suceava : Problemele acestea pot fi soluționate numai de către instanța de judecată. ● **Mănăilă Dorel** — Comănești : Este corect. ● **Tudor Aurelia** — com. Dridu, jud. Ialomița : Dv. sau soțul trebuie să faceți cerere pentru locuință la întreprinderea unde lucrați. ● **Tesan Dimitrie** — Timișoara, **Biriș Ioan, Beke Brigitte** — Cluj-Napoca, **Străinu Cornel** — Rm. Vîlcea, **Popescu Luminița Maria** — Pitești, **Dinu Calioni Alina** — Alexandria, **P. V. Sandy** — București, **Stănculea M. Margareta** — Fetești Gară, **Petre Cornelia** — Alexandria : Urmăriți răspunsul la Atelier literar. ● **Oanes Nicolae** — Luduș : Lucrările de reparații la hidroizolația blocului în care locuiți vor începe odată cu îmbunătățirea vremii. ● **Săndulache Lucica** — Slănic Moldova : Prezentați-vă la sediul Cooperativei „Munca" din Tg. Ocna în vederea angajării la noua secție de covoare din orașul dv., unde aveți posibilitatea să vă calificați. ● **Buliga Maria** — București : Cazul a fost încredințat Procuraturii jud. Dolj.

REGHINA VĂRVICI ■

● „Flacăra" nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cît mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi. Audiențele se țin zilnic între orele 11 — 14.

De la un campion la altul

În palmaresul sportiv al Nonei Gaprindașvili cifra cinci a jucat, se pare, un rol special. Marea maestră gruzină a cîștigat de cinci ori campionatul mondial, în cinci dintre participările sale olimpice a luat premiul I la prima masă și, acum, a devenit pentru a cincea oară campioana Uniunii Sovietice. Ultimul succes a fost obținut la Erevan, la capătul a 17 runde Nona totalizînd 12,5 p (+9, =7, —1) și lăsînd în urma sa pe Marta Litinskaia 11,5 p, Nina Gurieli și Svetlana Matveeva 11 p. La final de concurs Nona s-a destăinuit divulgînd secretul marilor sale performanțe: „De la principiul meu de bază — acela de a juca numai pentru victorie — nu mă abat niciodată!" ● Campioana ediției precedente a fost Svetlana Matveeva, care nu a reușit să reediteze strălucita sa performanță din cauza unui start slab. În continuare a jucat mai sigur, nu a mai putut fi învinsă și s-a bătut cu multă ambiție pentru o medalie. La cei 16 ani ai săi, S. Matveeva este considerată drept o candidată potențială la titlul de campioană a lumii. Marea sa ambiție și excepționalul talent de care dă dovadă sînt o excelentă carte de vizită pentru maestra internațională din Frunze. Recomandăm cititorilor noștri să-i urmărească evoluția în mult așteptatul campionat

ȘAH
cu Margareta Mureșan

de junioare al Europei, ce va avea loc la Băile Herculane începînd cu 10 martie. Svetlana este, desigur, favorita nr. 1. ● În campionatul U.R.S.S., finalista meciurilor candidaților la titlul mondial, Lidia Semenova, a dezamăgit. Se aștepta ca ea să lupte pentru o medalie și, cînd colo, a jucat slab, a fost învinsă de cinci ori și nu tocmai de vedetele întrecerii. Rezultatul final s-a ridicat doar la 50%. Cam puțin pentru un concurs pregătitor al turneului candidatelor! ● O deviză precum „Toreador, curaj!" nu are nimic comun cu șahul. Cu toate acestea ingenioșii organizatori ai celui de-al 50-lea campionat al Spaniei au folosit-o pe minunatul afiș al turneului în care au concurat 45 șahiști, ce și-au disputat titlul în 10 runde jucate în sistem elvețian. Deviza l-a stimulat cel mai mult pe José de La Villa, un curajos necunoscut ce a practicat cu orice preț atacul... Prin cele 8 puncte cîștigate, el a dobîndit nu numai mult rîvnitul titlu de campion al țării sale, dar și pe cel de maestru național! Curios este faptul că reputatul mare maestru internațional J. M. Bellon a rămas la 6,5 p... la fel ca alți cunoscuți jucători. Se întîmplă în turneele „elveține"! Proaspătul campion a jucat neașteptat de bine, presărînd jocul său cu sacrificii poziționale și tactice. Cea mai bună partidă a sa nu a fost, cum era de așteptat pentru un campion al Spaniei, o „spaniolă", ci o scurtă „engleză". Iat-o ! S. Reguera — J. de La Villa: 1. c4 Cf6 2. Cf3 c5 3. Cc3 d5 4. c:d5 C:d5 5. g3 Cc6 6. Ng2 Cc7 7. 00-e5 8. d3 Ne7 9. Cd2 Nd7 10. Cc4 00! 11. N:c6 N:c6 12. C:e5 Ne8 13. Ne3 Ce6 14. a4 Nf6 15. Cc4 b6 16. f4? Nc6 17. Nf2 Dd7 18. Ce4 Tad8 19. C:f6 g:f6 20. Ta3 Rh8 21.e3 C:f4!! 22. e4 N:e4 ! 23. g:f4 Nb7 24. Ne3 Dh3! 25. Rf2 Tg8 26. Rel Tg2 27. Dcl Te8 și albul cedează.

MARGARETA MUREȘAN ■

Gheorghe Constantin:

„Fotbalul nostru se uită mai puțin în teren și mai mult în buletinul de identitate al jucătorilor!"

— Probabil că vă mirați, tovarășe Gheorghe Constantin, că v-am ales pentru acest dialog dintre toți tehnicienii diviziei A de vreme ce Gloria Buzău e mai degrabă o echipă de mijloc.

— Mă văd silit să vă întrerup. Noi plecăm mîine spre Albania, urmînd să întîlnim pe Vllaznia Shkoder în Cupa balcanică.

— Înțeleg că vreți să spuneți că Gloria nu-i o echipă de mijloc, da ? Dar bătrînă e ?

— Asta da, sigur. Nu numai în țară, dar nicăieri în lume nu există, în primul eșalon fotbalistic, o echipă cu media de virstă a Gloriei ! Trecînd în revistă formația standard, Cristian 33 de ani, Năstase 32, Florin Marin 33, Mircea 26, Tulpan 29, Șumulanschi 32, Balaur 28, Țică 30, Cramer 34, Dudu Georgescu 36, Marcu 36, obținem o medie de peste 33 de ani !

— Iată că am ajuns de unde trebuia să plecăm, tocmai sub acest aspect, al mediei de vîrstă ridicată, interesîndu-ne Gloria Buzău și, implicit, antrenorul ei.

— Am purtat, într-o viață de om, tot felul de discuții despre fotbal, dar niciodată una pe această temă. Deși eu o consider foarte importantă, dintr-un motiv cît se poate de simplu : jucătorii de peste 30 de ani reprezintă un tezaur pe care fotbalul românesc nu-l folosește la valoarea lui.

— Vedeți ! Deci cine n-are bătrîni să-i cumpere !

— Nu neapărat, dar nici să nu se lepede de ei ! Experiența lor cîntărește greu și ea poate fi utilizată.

— De acord. La Buzău, contează și faptul că fostul jucător Constantin a fost un longeviv, care a rămas pe gazon pînă la 36 de ani ?

— Nu pînă la 36, cînd am evoluat ultima oară în națională, ci pînă la 39, cînd m-am retras din Turcia, de la Kaizeryspor ! Și, să nu spun vorbă mare, cred c-aș mai fi putut juca ! Ca să vă răspund la întrebare, contează, firește, și faptul că am constatat, pe pielea mea, că se poate. Dar problema mai trebuie pusă și altfel. Gloria n-a îmbătrînit cu mine, eu așa am preluat-o, în iulie 1984. Datoria mea a fost să caut și să găsesc soluții. Viața, ca să zic așa, m-a obligat, n-am încercat eu nici un experiment.

— Ați constatat că se poate. Bun, dar de ce se poate ?

— Cu o condiție : jucătorul să nu-și piardă viteza. Alții susțin că fotbaliștii „mor" la 30 de ani din cauza rezistenței. Nu le împărtășesc opinia, servindu-mă de exemplul maratoniștilor, sportivii care se bazează cel mai mult pe rezistență. Dinu Cristea a alergat pînă la 50 de ani, dar o să-mi replicați că, spre sfîrșit, n-a mai realizat recorduri. Accept, dar Carlos Lopez, care a stabilit recent, la 37 de ani, cea mai bună performanță mondială ?!

— Adică ?

— Nu rezistența e cheia, ea se menține, viteza de joc e totul.

— Orice jucător poate să-și păstreze viteza de joc ?

— Da, dacă se antrenează serios, dacă duce o viață ordonată și, în primul rînd, dacă vrea. Dacă nu cade el, cel dintîi, pradă prejudecății că e prea bătrîn ! O prejudecată pe care, din păcate, o alimentează mulți tehnicieni !

— Cum, în ce mod ?

— O să-mi aprind paie în cap, dar asta e : fotbalul nostru se uită mai puțin în teren și mai mult în buletinul de identitate al jucătorilor ! Să fiu și mai concret : înaintea acestui campionat, mulți oameni de bi-

ne au ținut să mă avertizeze că există riscul ca echipa să nu mai țină, tocmai pe considerente de vîrstă. Nu că m-am speriat, dar nu puteam sta cu mîinile încrucișate, drept pentru care am promovat în lot o serie de puști, pe Stan, pe Teodorescu, pe Alexandrescu, pe Timiș etc. Cînd au văzut acei oameni de bine că nu-i bag în teren, iarăși s-au alertat : îi ai și nu-i folosești ?!

— Chiar așa, de ce nu i-ați folosit, de ce nu-i folosiți ?

— Pentru că întinerirea de dragul întineririi e un bluf, nu dă rezultate decît întîmplător. Nu eu, ca antrenor, trebuie să-l scot pe Marcu, de pildă, din formație, ci tînărul care vrea să-i ia locul. Iar pentru asta, trebuie să merite. Să ne referim la Hagi. Lucescu l-a introdus la 18 ani în națională pentru că era foarte tînăr sau pentru că avea valoare ?

— Să-l întrebăm pe Lucescu ?

— Vă răspund eu : pentru că avea valoare.

— Ați îndrăzni să mergeți pînă acolo încît să jucați și cu un Marcu de 40 de ani ?

— Îmi permiteți o precizare ? Eu vă spun cum fac, nu e obligatoriu ca și alții să procedeze ca mine ! Ca antrenor, să-mi fie cu iertare dacă unii se vor simți vizați, nu-i bine să zici am făcut eu și să pui punct. Corect e să zici am făcut și eu.

— Ce ți-e și cu conjuncțiile astea ! Observ că nu mi-ați răspuns la întrebare !

— Firește. Dacă va putea și dacă, pe postul lui, nu va apărea altul mai bun.

— Ca antrenor la o echipă virstnică, ce responsabilități în plus există ?

— Aceleași : să obții cît mai multe puncte, să te clasezi cît mai bine, să lași o impresie cît mai plăcută etc. etc. Meșteșugul e însă altul, să joace cît mai mult echipa și cît mai puțin, exact cît e cazul, fiecare jucător în parte. Efortul să fie cît mai rațional repartizat pe toți componenții echipei, cerînd de la fiecare ce și cît poate.

— Să facă ce știe și să știe ce face, da ?

— Cu o mențiune : că și experiența contează. Pierzi la un capitol, la viteză, dar compensezi la altul, la experiență. Dacă ții balanța, reușești.

— Antrenamentele Gloriei sînt de întreținere mai mult ?

— Ideea mea e alta, să fie cît mai apropiate de joc. Luîndu-ne cu vorba, iată că am nimerit peste o altă mare eroare a fotbalului nostru, pe care, ca să fiu sincer, și eu am comis-o la începuturile meseriei. Aș numi-o excesul de antrenamente primare, de învățare, de perfecționare a procedeelor tehnice. În divizia A sau B, unde jucătorii au, de regulă, 25 de ani, mi se pare tîrziu pentru așa ceva.

— Lucrurile neînvățate la vreme, la copii și juniori, nu se mai pot învăța ?

— Da, dar nu cînd te presează etapa, cînd te presează rezultatul ! Se mai spune, iarăși frumos, dar neadevărat, că antrenamentul trebuie să fie mai tare decît jocul. Cum adică ? ! Datorită mizei, datorită adversarului, datorită publicului etc., meciul și numai meciul te poate solicita la maximum.

— Antrenamentul trebuie să placă jucătorilor ?

— Nu. Nu trebuie să fie o corvoadă, dar nici nu trebuie să placă. Rolul lui e să atingă un scop, să fie util.

— Am observat ceva, fără să vă elogiez : și cînd cîștigă, și cînd pierde, Gloria Buzău are o „partitură", se simte că e o echipă „lucrată". Greșesc ?

— Asta vine din instruire și din cît mai atenta studiere a adversarului. Uneori, acesta e superior, jos pălăria, dar pînă acolo căutăm să nu lăsăm nimic la voia întîmplării. Cît se poate, căci fotbalul e totuși un joc, în care neprevăzutul deține un mare rol.

— Nu credeți, dacă tot sîntem în aria mărturisirilor, că în fotbalul nostru se joacă încă prea mult la întîmplare ?

— Ca antrenor n-am voie să spun asta.

— Dar ca fost jucător ?

— La un moment dat, nu mă ascund, nu l-am înțeles pe Mircea Lucescu cu desele și lungile lui convocări ale lotului național. Socoteam, și nu m-am schimbat, că jucătorul trebuie cît mai puțin scos din mediul lui. După aceea însă, i-am dat dreptate, văzînd că sînt jucători care n-au, nici la nivelul lotului, știința jocului. Dintre două rele, el a ales-o, cum să mă exprim ?, pe cea mai bună. La această știință, cam ce intuia Mateianu, avem noi, tehnicienii, datoria să umblăm mai mult, să ne preocupăm.

— Aș fi vrut să vă întreb pe ocolite, dar am s-o fac direct : Ștefănescu e un fotbalist bătrîn ?

— Nici vorbă, iar eu, ca și Lucescu, sper să nu se retragă din națională. Cred că și Craiova are dreptate, prea a cedat mulți jucători fără să ia ceva în schimb, dar eu i-aș da dezlegarea lui Ștefănescu. Mă gîndesc la Sivori care, din rezervă la Juventus, a devenit în anul următor, sub culorile lui Napoli, jucătorul numărul 1 al Italiei, fiind de vîrsta lui Costică. Trecerea l-a stimulat, de ce nu l-ar stimula și pe Ștefănescu ?

— În paranteză fie spus, unde considerați că s-a greșit în campania pentru Mexic ?

— Oho, nu-i greu : în urma războiului mulți viteji se-arată ! Eu am un principiu, fac așa sau invers, dar n-am pretenția să mă imite nimeni ! Nu mă cred alfa și omega, căci știu bine, dintr-o viață de om petrecută pe stadion, că fotbalul e parșiv. Te ridică în timp, în 5 ani, în 10, dar te coboară într-un singur meci !

— Cînd v-ați lămurit de asta ?

— Pot uita ? Am plecat la Tokio, la Olimpiadă, cel mai bun, ca mine nu mai era nimeni, și m-am întors cel mai prost, arătat cu degetul ! De ce ? Pentru că ratasem un 11 metri ! M-am ridicat, sigur că da, dar am tras ca la galere. Aș zice așa : că fotbalul n-are numai două culori, alb și negru. El, ca și viața, e plin de nuanțe.

— Frumos spus. Ce urmează, și cu asta încheiem, pentru Gloria Buzău ?

— Meciul de la Shkoder, pe care trebuie să-l trecem cu bine, fiindcă intră în discuție fotbalul românesc și pentru că e de datoria noastră să le arătăm albanezilor, înaintea preliminariilor europene, cîtă nădejde pot trage. Apoi, nu mă amăgesc, un retur infernal.

— Tot cu bătrînii dumneavoastră ?

— Tot cu ei, căci nu și-au spus încă ultimul cuvînt !

OVIDIU IOANIȚOAIA ■

La peluză

O perpetuă primenire

Neașteptat, spectaculos și pe merit a trecut Progresul Vulcan București în etapa următoare a Cupei României, competiție organizată sub egida Daciadei, filon de vigoare și prospețime nu îndeajuns pus să lucreze la moara prosperității fotbalului de prejudecăți de sistem. „Cea mai populară competiție" nu e nici pe departe atît de populară cît i-ar permite generosul ei cadru. Cu etape programate printre cele ale campionatului, ea răzbate la suprafață la începutul fiecărui retur, pe care-l precede, și apoi mult mai tîrziu, spre vară, cînd se dispută semifinalele și finala. Din Cupă nu se retrogradează și eliminarea nu se amendează. Este specificul acestei întreceri și întrucîtva și farmecul ei și prin urmare e bine că este așa. Pe lîngă specific și plăcere, Cupa mai este și muncă și pentru orice muncă există o răsplată. Pentru marile cluburi ale fotbalului, Cupa reprezintă rezerva, revanșa, dreptul de a repeta lovitura ratată (sau nu) în campionat. Care ar fi răsplata pentru osîrdia și abnegația cheltuite de Progresul, Jiul sau Oțelul dacă una din ele, după ce a ajuns alături de primele trei echipe ale țării în semifinale, ar fi, cum e firesc, eliminată ... Numărul întrebărilor care pot fi formulate pornindu-se de la această idee este nelimitat fiindcă nelimitate sînt variantele de lucru. Vă las pe dumneavoastră să le găsiți. Reținem esențialul : sistemul de recompense, așa cum l-am copiat de aiurea, mecanic, nu este stimulatoriu și este oarecum inechitabil. Gloria Buzău, de pildă, nu ocupă în clasament locul pe care-l merită dintr-o eroare de programare : după o restanță programată cu Steaua într-o miercuri, a urmat imediat, duminică, meciul cu Dinamo. Două înfringeri consecutive, una atrăgînd-o după sine pe cealaltă. La fel s-ar putea întîmpla cu una din aceste trei echipe care, după un meci de Cupă cu Steaua, să zicem, ar urma să întîlnească în deplasare, la numai cîteva zile, principala contracandidată la primul loc în grupă. Sigur, cine aleargă după doi iepuri... Dar e drept ?... Și e în interesul fotbalului de performanță ?

Pentru că, de fapt, pe mine nu învelișul justițiar al problemei mă interesează, ci condiția fotbalului românesc în partea ei de performanță. Am fost impresionat de ceea ce am auzit vorbindu-se despre echipa Progresul Vulcan. Golaverajul ei în Cupă este de 15 : 5. Jocul ei la Sibiu a entuziasmat. Paul Popescu și elevii lui lucrează anonim și brav la obiectul performanței. Nu altfel trebuie să stea lucrurile la Galați, Petroșani, Bistrița... Ce se alege din această muncă ? În ce fel poate fi ea adăugată la avuția națională a sportului ?... Foarte frumos a vorbit Mircea Lucescu într-un interviu exemplar luat de Ioan Chirilă. Eram niște copii, spune el. Dumitrache, Dinu, eu... Visez să recreez atmosfera aceea, cu Daniel și Cristian Sava, Iordache, Răducioiu... La Dinamo ca la Corvinul ! (am citat din memorie). Îi mulțumesc lui Mircea Lucescu pentru vorbele astea minunate, pentru spiritul din care au emanat. Dar e de-ajuns ?... Copii sînt și la Progresul, și la Bistrița, și la Galați... Și ei lucrează performanța în timp ce la coada clasamentului primului eșalon al țării se ridică baricade peste noapte, sînt racolați jucători fără perspective, se deschid și se închid culoare noi în culise. Pentru ce ? În folosul cui ?... Ca să se salveze mediocritatea și neputința, balastul ? Ce bine aduc aceste echipe sportului de performanță !

Am mai vorbit despre șansa fotbalului nostru pe plan european și mondial. Dorințele și declarațiile nu ajung. Primul eșalon al fotbalului are nevoie de coridoare largi de primenire și aerisire. De la locul 12 în jos ar fi bine poate să se lucreze în condiții de laborator, un laborator deschis spre țara întreagă. De cîte ori a ajuns în prima divizie, Progresul a propulsat jucători cît trei naționale la un loc. Galațiul l-a dat pe Majaru, Orac, Stoica, Vlad...

E suficient să te salvezi în ultima clipă pe locul 15 ca să rămîi în prima divizie ? Este, poate fi aportul unei astfel de echipe mai util decît al unei divizionare B ajunsă în semifinalele Cupei ? Cred că n-ar trebui să excludem barajele sau oricare altă idee menită să deschidă ferestrele și să cheme în sprijinul performanței, al marii performanțe, toate valorile, într-o perpetuă primenire.

NICOLAE CRISTACHE ■

Comentariul săptămînii

Program de urgenţă

Cît timp a fost posibil, marile puteri, în general ţările dezvoltate au ţinut sub stăpînirea lor cu forţa armelor teritorii străine, sub formă de colonii, pe care le-au jefuit vreme îndelungată. Dar nici după ce sistemul colonial s-a prăbuşit, ţările cu mare forţă economică şi militară, cele mai multe dintre ele foste deţinătoare de colonii, n-au renunţat la ideea obţinerii de venituri mari pe spinarea ţărilor slab dezvoltate. Firește, de astă dată nu prin administrarea directă a unui teritoriu sau a altuia, ci prin mijloace noi, „moderne". Aşa s-a născut neocolonialismul. Fără să excludă constrîngerile economice, realizate prin fel de fel de manevre de culise, prin comploturi, prin ameninţări şi şantaje, practicile neocolonialiste ţin, în esenţă, de zona economică : preţuri inechitabile, bariere protecţioniste şi discriminatorii în comerţul internaţional, monopolul tehnologiilor, dobînzi exorbitante, societăţi supranaţionale şi altele. Aceste practici au dus în perioada postbelică, şi cu deosebire în ultimii 15 ani, la schimburi de neechivalente, la transferul gratuit de valori din ţările în curs de dezvoltare în ţările dezvoltate, la aruncarea de către acestea din urmă a unei bune părţi din efectele crizei în sarcina, şi aşa supraîncărcată, a statelor slab dezvoltate. Ca urmare, ţările bogate şi-au sporit şi mai mult avuţia, iar cele sărace au sărăcit şi mai mult.

De toate acestea trebuie să se ţină seama cînd se abordează problema dezvoltării şi, în acest context, a redimensionării factorului extern, în sensul sporirii lui substanţiale. Pentru că sprijinirea legitimă a ţărilor în curs de dezvoltare se revendică în momentul de faţă ca reparare nu numai a unei injustiţii a trecutului, ci şi a unei flagrante inechităţi a ultimilor ani. **„Asemenea consecinţe negative** — sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **se reflectă, după cum este bine cunoscut, în situaţia majorităţii statelor lumii, practic a tuturor ţărilor în curs de dezvoltare. În 1935, situaţia acestor ţări s-a înrăutăţit considerabil, tocmai ca rezultat al unei asemenea politici. Aceasta necesită să se acţioneze cu toată hotărîrea pentru a determina o schimbare radicală a situaţiei din economia mondială, pentru o nouă ordine economică, pentru rezolvarea problemei datoriilor externe, pentru raporturi echitabile, de egalitate între state şi pentru înlăturarea politicii de jaf neocolonial pe care o practică îndeosebi marile ţări capitaliste, monopolurile imperialiste, capitalul financiar şi bancar. Lichidarea acestei stări de lucruri necesită eforturi serioase, intensificarea activităţii pentru schimbarea cît mai rapidă şi radicală a situaţiei create în economia mondială, în sistemul financiar internaţional. Şi trebuie să ne angajăm cu toată hotărîrea în această activitate".** În viziunea României, a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, se impune adoptarea unor măsuri concrete pe linia deschiderii pieţelor, în special pentru produsele ţărilor în curs de dezvoltare, a renunţării la bariere protecţioniste şi la discriminări, a promovării unor preţuri echitabile, a aducerii dobînzilor la rate raţionale, a practicării, în general, a unor relaţii de credit normale, a asigurării accesului, în condiţii avantajoase, al ţărilor în curs de dezvoltare la tehnologiile moderne, pe calea orientării spre dezvoltare, spre sprijinirea ţărilor rămase în urmă, a resurselor irosite astăzi în aberanta cursă a înarmărilor. Unele dintre aceste măsuri trebuie să aibă caracterul unui program de urgenţă : anularea datoriilor externe ale ţărilor celor mai sărace, reducerea generală a datoriilor externe ale celorlalte ţări în curs de dezvoltare şi reeşalonarea pe termen lung a restului de plată, cu o perioadă în care să nu se efectueze plăţi. Înfăptuirea acestor măsuri, menite să ducă la redresarea economică a ţărilor în curs de dezvoltare şi, prin aceasta, la relansarea întregii economii mondiale, va însemna totodată şi eliminarea din viaţa internaţională a practicilor neocolonialiste.

ION CODRU ■

Automobilul centenar

Anul acesta automobilul împlineşte o sută de ani, vîrstă respectabilă, matusalemică chiar, dacă o raportăm la alte realizări şi invenţii de seamă, cum ar fi trenul sau aparatul de fotografiat.

În general, se consideră că automobilul are două date de naştere, ambele din 1886 : 29 ianuarie, cînd Karl Benz a obţinut brevetul imperial nr. 37 435 (această cifră, se-nţelege, nu are nici o legătură cu numărul real de brevete eliberate de forul competent al Germaniei de atunci) de invenţie a automobilului cu motor în patru timpi, şi 3 iulie, cînd Benz a făcut prima demonstraţie cu „trăsura cu motor" — o călătorie la Manheim. Insolitul vehicul, care înainta cu nebuneasca viteză de... 13 kilometri pe oră, a speriat caii întîlniţi pe drum şi a provocat o criză de nervi unei doamne sensibile. Mulţime de oameni, strînşi ca la urs de-a lungul întregului traseu, scuipau în sîn şi se cruceau de asemenea „drăcovenie". Prima femeie care a urcat la volan a fost chiar nevasta inventatorului, Bertha Benz. În august 1888 a scos, fără ştirea bărbatului ei, automobilul din curte (în treacăt fie zis, trăsura fără cai încă nu-şi găsea cumpărători) şi a pornit cu el, avîndu-i în maşină şi pe cei doi copii, spre Phorzheim, unde locuia mama ei, străbătînd un drum de 120 de kilometri. Călătoria a constituit o bună reclamă pentru acest nou mijloc de transport. Totuşi, autorităţile germane au rămas multă vreme ostile vehiculului. Un timp, în apropierea atelierului lui Benz a făcut de strajă un jandarm cu misiunea de a-l opri pe inventator să-şi scoată automobilul din curte. De-abia la 1 august 1888 Benz a obţinut un „permis temporar" pentru călătoria cu automobilul, permis confirmat abia cinci ani mai tîrziu. Acesta a fost primul „permis de conducere" din istorie. Concomitent, au fost introduse şi primele reguli de circulaţie pe drumurile publice. Astfel, lui Benz i s-a prescris să nu depăşească viteza de 12 kilometri pe oră pe şosea şi de 6 kilometri pe oră la viraje şi în localităţi. S-a stabilit că şoferul „poartă răspunderea pentru toate daunele ce ar rezulta ca urmare a folosirii automobilului". Lui Benz i s-a impus obligaţia de a instala deasupra motorului un înveliş de protecţie care să împiedice explozia vaporilor de benzină din cauza bătăii directe a razelor de soare ; i s-a impus, de asemenea, să instaleze la maşină un mijloc de a produce „un semnal sonor nu prea strident", pentru a preveni „caii şi pietonii". Acestea au fost primele reguli de exploatare a automobilului.

Benz a fost, după cum am arătat, primul. Însă cam în acelaşi timp, şi în alte ţări din Europa ingineri pricepuţi şi iscoditori lucrau la aceeaşi invenţie. Către 1893, în Franţa erau aşa de multe automobile, încît poliţia pariziană a fost nevoită să introducă permise de circulaţie tip. E adevărat, nicăieri nu se specifică dacă pentru obţinerea unui permis trebuia să dai examene şi la ce materii anume. Dar adevărata înflorire a circulaţiei cu automobilul a început abia după ce medicul veterinar scoţian John Dunlop a inventat pneurile. În zorii erei automobilistice, maşinile se aprovizionau cu carburant la farmacii, unde benzina se vindea în sticle, ca mijloc de curăţire a petelor şi pentru alte nevoi gospodăreşti. În 1905, la Saint-Louis, în Statele Unite, a fost creat un „depozit de canistre cu benzină de automobil", iar ulterior, la Sittle, s-a deschis prima „coloană de benzină" — un bazin cu furtun, instalat pe o platformă ; benzina curgea în rezervoarele maşinilor prin cădere. Prima benzinărie care a folosit pompa (evident, o pompă de mînă) a fost construită în 1922 la Berin.

Acum sîntem foarte departe de acele vremi de pionierat. Automobilul a cucerit lumea şi a devenit nu numai una din componentele de bază ale vieţii în secolul nostru, ci chiar copilul teribil al acestui secol.

ION D. GOIA ■

Neuitata Lotte

La aniversarea zilei de naştere, la încheierea celui de-al şaptelea deceniu al existenţei sale atît de furtunoase şi, totuşi, cu un traseu atît de drept şi solid, Lilli Palmer demonstra că şi-a păstrat integral extraordinara sa vivacitate spirituală ce-i era atît de caracteristică. Într-adevăr această încîntătoare doamnă a teatrului şi filmului universal avea acea capacitate unică de a ignora pur şi simplu trecerea timpului. Şi nu manifestînd orgoliu, dealtfel întrutotul justificat, ci prin interesul ce îl arăta vieţii în general şi nu în ultimul rînd artei. Pentru că Lilli Palmer, marea actriţă care a încetat din viaţă recent la Los Angeles, la vîrsta de 71 de ani, nu a fost numai un prestigios om de teatru şi film, ci a reuşit să se detaşeze de fascinaţia meseriei sale pentru a se dedica şi altor activităţi ale spiritului şi, în primul rînd, picturii. Şi, pe lîngă tablourile sale pline de fantezie şi originalitate, s-au impus publicului şi cîteva dintre mostrele talentului ei literar.

Pe numele adevărat Lillie Marie Peiser, viitoarea Lilli Palmer s-a născut, la 24 mai 1914, la Posen şi şi-a făcut ucenicia teatrală cu Lucie Höflich la Berlin. Nevoită să emigreze în Anglia, în 1933, ca urmare a prigoanei fasciste, ea îşi va face aici debutul într-o artă nouă, în plină dezvoltare, arta filmului, unde îşi va cîştiga curînd un frumos renume. La mijlocul anilor '50, ea activează în R.F. Germania, unde turnează „Foc de artificii". Alături de primul ei soţ, Rex Harrison, Lilli Palmer realizează adevărate triumfuri artistice pe Broadway, la New York, printre altele cu „Cezar şi Cleopatra" şi la Hollywood, cu filmul „Patul ceresc".

În total va juca în peste 50 de

filme, printre care se numără şi marile succese de public „Profesiunea doamnei Warren", „Julia, eşti minunată!", „Operaţiunea Crossbow", şi „Lotte la Weimar", după romanul cu acelaşi titlu de Thomas Mann, film realizat în 1975 de studiourile DEFA. Acest ultim film a fost o adevărată demonstraţie a marelui ei talent actoricesc, interpreta rămînînd în memoria spectatorului prin profunda sa interiorizare, ironia fină şi siguranţa cu care au fost exprimate cele mai neînsemnate nuanţe ale psihologiei eroinei.

În ultima perioadă a vieţii sale, Lilli Palmer a trăit în Elveţia, alături de soţul ei, scriitorul şi actorul Carlos Thompson. Aici a scris cartea sa de amintiri „Plinuţa Lilli — copil cuminte" (1974), precum şi mai multe nuvele şi romane printre care „Nasul cel lung" (istoria unei operaţii estetice, 1984), ce s-au bucurat de un deosebit succes de public. Lilli Palmer a plecat dintre noi, însă prezenta ei artistică va continua, atît prin filmele sale cît şi prin celelalte opere ale omului de cultură complet care a fost marea actriţă.

ROMEO NĂDĂŞAN ■

Apărută nu de mult la Editura Albatros, cartea lui Constantin Chifane-Drăguşani „Peisaje în mişcare" constituie unul din acele cazuri fericite în care o scriere se potriveşte, atît prin titlu cît şi prin conţinut, cu autorul ei ca o mănuşă impletită pentru cel drag de o fată de 16 ani. Argint viu, spirit iscoditor, de o curiozitate funciară, tonică, de ziarist născut iar nu făcut, stăruitor, picătură care găureşte piatra, Constantin Chifane-Drăguşani a călătorit mult şi ar fi putut să scrie volume întregi de note de drumeţie ; o va face poate de acum înainte. Însă în cartea pe care am amintit-o n-a lăsat deloc să se înţeleagă că mai multe din „peisajele" despre care a scris le-a văzut şi le-a străbătut el însuşi. În chip deliberat a vrut şi a izbutit să realizeze o lucrare de informare, gen care cere ca autorul să se tragă cu modestie în umbră. Aşa a procedat, se-nţelege, şi Constantin Chifane-Drăguşani, însă cartea şi-a făcut-o gospodăreşte, cu dichis şi cu ceremonial, ca secerătorul de azi şi de acum şapte mii de ani.

Secţiunile „Peisajelor în mişcare" se cheamă altfel, însă noi

Stilul este omul

am putea, după exemplul unei cunoscute scrieri a lui C.W. Ceram, să restructurăm materia în chipul următor : **cartea şoselelor,** în care e vorba de Transamazonia, de Transsaharian şi de alte căi rutiere sud-americane sau africane ; **cartea drumurilor de fier, a tunelurilor şi a metrourilor :** despre Transsiberian, Magistrala Baikal—Amur, despre Simplon, Seikan, despre Metroul din Moscova şi alte construcţii asemănătoare ; o secvenţă densă este consacrată Metroului bucureştean ; **cartea turnurilor** (Turnul Eiffel, Ostankino, Tokio Tower, Turnul de televiziune din Canada) ; **cartea barajelor hidroenergetice,** cu un substanţial capitol consacrat sistemelor hidroenergetice Porţile de Fier I şi Porţile de Fier II ; **cartea podurilor; cartea canalurilor,** unde îşi găseşte cuvenita înfăţişare şi Canalul Dunăre — Marea Neagră. În treacăt fie zis, aceste ultime secţiuni sînt cam expediate ; ce prilej bun ar fi fost să se vorbească de Podul de la Cernavodă, de canalele Suez şi Panama, dacă nu cele mai importante, în orice caz cele mai cunoscute din lume.

Socotim că după această consemnare, fie ea şi succintă, a conţinutului cărţii, cititorul a înţeles că, în fond, este vorba de un omagiu adus lui homo faber, care prin puterea geniului şi prin iscusinţa mîinilor sale a potenţat, a înnobilat, a îmbogăţit şi a înfrumuseţat Terra. Dar, zugrăvind cu meşteşug şi cu probitate întîmplări de simbioză a omului cu natura, Constantin Chifane-Drăguşani s-a zugrăvit, fără s-o vrea şi fără să bănuiască, pe sine, într-o autobiografie sui-generis. Ca urmare, la galeria peisajelor în mişcare din carte, şi ca o sinteză a acestora, se adaugă de la sine, firesc, şi „peisajul" pe care îl reprezintă şi îl oferă autorul însuşi — o patimă fără saţiu a cunoaşterii şi a înţelegerii, o panoramă sufletească vastă şi multicoloră ca un vitraliu.

ION D. GOIA ■

ACCENTE ÎN LUME

„Parfum" de valeriană peste sat

Odoleanul sau valeriana a cărui rădăcină serveşte la producerea popularului medicament folosit în bolile de inimă, este una din plantele pe care le cultivă sătenii din Wierzchowiska (Polonia). Toamna, aproape fiecare casă din sat te întîmpină cu miros de ...valeriană. Statisticile arată că starea sănătăţii locuitorilor este deosebit de bună, iar bolile de inimă sînt foarte rare, graţie tocmai odoleanului al cărui „secret" de cultivare se transmite din tată în fiu.

Flota napoleoniană

În anul 1789 la Abukir, în apropiere de Alexandria, a avut loc bătălia navală în urma căreia flota lui Napoleon a fost scufundată. Anul acesta, în luna iulie vor începe lucrările de scoatere la suprafaţă a rămăşiţelor flotei, vizîndu-se în special corabia l'Orient, nava-amiral a flotei napoleoniene care, cu un echipaj de 1 000 de oameni, trei punţi şi 120 de tunuri a fost cea mai mare navă de război din acea perioadă.

Disneyland în Europa

Renumitul parc de distracţii, Disneyland, îşi va trimite o parte din eroi în Europa, mai precis în Franţa. Iniţial societatea Walt Disney productions a ales Spania ca loc de găzduire ca apoi să-şi schimbe hotărîrea. Presa spaniolă încearcă să motiveze schimbarea acestei decizii arătînd că „profesionalismul şi seriozitatea francezilor" le-a adus cîştig de cauză. Deci Eurodisneyland pentru copiii francezi şi desene animate pentru cei spanioli.

Cum devenim longevivi ?

Laptele de capră băut în loc de apă, hrana moderată, şi o îmbrăcăminte nu prea călduroasă ar fi o reţetă pentru toţi cei care doresc să depăşească vîrsta de 100 de ani. Ema Begoevici, cea mai vîrstnică locuitoare a Iugoslaviei (119 ani) crede că a ajuns la această vîrstă datorită reţetei mai sus pomenite. Ea nu a fost niciodată bolnavă, vede şi aude bine şi duce încă o viaţă activă.

ELENA GRECESCU ■

Cînd cei bogaţi vor să fie şi mai bogaţi

Jaf de proporţii într-un panteon al culturii

Gangsterismul, care a luat proporţii monstruoase în ţările cu regimuri bazate pe asuprire şi inechitate, a înecat demult a mai avea graniţe, tabu-uri. N-au fost cruţate nici operele de artă. Produs al societăţii în care domneşte cultul banului, colecţionarii particulari, de obicei magnaţi ai finanţelor, plătesc sume exorbitante pe creaţii artistice furate de gangsteri din muzee şi din alte locuri, pentru a le înmormînta în încăperi tainice, sustrăgîndu-le astfel valorilor aparţinînd întregii umanităţi. Aşa s-a întîmplat recent în Mexic : în noaptea de 24 spre 25 decembrie 1985 de la Muzeul Naţional de Antropologie au fost furate 176 de piese inestimabile. Într-o ţară unde trecutul este venerat asemeni semineţelor, această sustragere este considerată ca o adevărată profanare, ca atentat la patrimoniul spiritual mexican, la înseşi rădăcinile poporului. Iată de ce în momentul de faţă recuperarea nepreţuitului tezaur jefuit a devenit în Mexic o cauză naţională.

Cele 176 piese arheologice dispărute acum din trecutul Mexicului, reprezentînd 4 grupuri etnice, înseamnă 176 absenţe din viitorul său şi — dacă nu vor fi recuperate — mai înseamnă şi un spor echivalent de ignoranţă pe care autorii atentatului au însăminţat-o în istoria culturilor precolumbiene. Afirmaţia nu-i deloc hazardată, căci datele adunate pînă în prezent din orizonturile precolumbiene, uneori din piese precum cele 176 sustrase acum din muzeul amintit, au început să capete fir logic, sens şi semnificaţie, vorbindu-ne despre o lume pe care Europa nu a înţeles-o nici cînd a ajuns aici, nici după aceea, decît fragmentar, de multe ori cu deliberată eroare. E adevărat, la data descoperirii Americii, în aceste pămînturi mai existau popoare care trăiau la nivelul primitivităţii (urme mai există şi astăzi), iar unele din marile aşezări urbane, mai ales în Mexic — Teotihuacan, Uxmal, Chichén Itzá, Palenque, Bonampak etc. — fuseseră părăsite de foarte mult timp, devenind ceea ce sînt şi astăzi : ruine pentru vizitatori, biblioteci sub cerul liber pentru cei pasionaţi de cunoaştere şi teritorii de tranzit pentru tot felul de aventurieri, spoliatori ai tezaurelor arheologice.

Indiferent de motivele acestei abandonări, aşezările respective ilustrează cicluri de civilizaţie, lumi care în multe domenii ne surprind şi azi prin gradul înalt de cunoştinţe. Lumi care ajunseseră la o extraordinară stăpînire a ştiinţei cerului, la un calendar, cel puţin la fel de exact cu al nostru, la o arhitectură cu uluitoare elemente de construcţie, inginerie şi estetică şi, nu în ultimul rînd, la o scriere care parcursese fazele pictografice şi ideografice, apropiindu-se de foneme. Scriere pe care învăţaţii n-au reuşit s-o descifreze decît parţial (Eduard Seler a murit, în 1922, desenînd în aer cu degetul hieroglife misterioase), pentru că Europa a distrus cărţile Precolumbiei (Juan de Zumárraga se lăuda, în 1531, că a incendiat arhivele de la Texcoco, adevărată Alexandrie din aceste pămînturi, iar Diego de Landa l-a imitat, în 1562, la Mani, lîngă actuala Mérida), aşa cum i-a distrus, rînd pe rînd, idolii, templele, iluziile.

Atari cunoştinţe ne îndreptăţesc să considerăm că, în alte condiţii, întîlnirea culturii europene cu vechile culturi precolumbiene ar fi putut să însemne un eveniment fără egal în istoria omenirii.

Astfel, Europa ar fi părăsit poate mai devreme eroarea ptolomeică şi ar fi aflat, înainte de a-i spune Copernic, că nu Pămîntul, ci Soarele e centrul universului : toate popoarele de aici ştiau acest lucru, cultura şi civilizaţia lor bazîndu-se, în primul rînd, pe acest adevăr. Tot aşa, Europa n-ar fi aşteptat pînă în 1609 pentru a afla de la Kepler cum se rotesc planetele (în acelaşi an Galileo inventează luneta astronomică, telescopul aşteptîndu-l pe Newton, pînă în 1672) sau cum se produc eclipsele, pentru că astfel de taine par să fi fost dezlegate de multă vreme în Precolumbia. Un tabel cu eclipse (datorat lumii maya) continuă să funcţioneze cu precizie. În 1600 orice sacerdot maya (şi nu numai) l-ar fi salvat, poate, pe Giordano Bruno de la moarte, stingînd rugul de sub el printr-o demonstraţie foarte simplă, şi obligîndu-i pe sacerdoţii catolici să-şi recunoască ignoranţa sau ipocrizia.

Dar de unde să ştie Europa de atunci lucruri pe care refuza să le cunoască, distrugîndu-le, astfel că nici acum, cu toată truda atîtor învăţaţi, nu putem spune că le cunoaştem pe toate ? Dacă ar fi fost însetată de cunoaştere, deşi nu ar fi putut să aibă delegaţi la Congresul de astronomie celebrat la Copán, în ziua de 9 16 12 5 17 — 6 Caban, 10 Mol (adică 1 iulie 763 era noastră...) ar fi aflat mai devreme de acest eveniment (şi nu în 1920), iar Neper nu ar fi stat pînă în 1604 pentru a descoperi logaritmii.

În anul 1492, cînd Columb a aruncat ancora pe celălalt ţărm al Atlanticului, Rafael avea 9 ani, Michelangelo 17, iar Leonardo 40. Primul avea să fie pasionat de arheologie, al doilea de arhitectură, iar ultimul de toate ştiinţele, în primul rînd de inginerie şi fizică. Ar fi avut ce învăţa din ceea ce Europa distrugea chiar în anii aceia în Lumea Nouă ? Azi putem să răspundem, afirmînd că ar fi putut învăţa lucruri extraordinare. La Tiahaunaco, în Anzi, Leonardo ar fi rămas uluit în faţa uriaşelor blocuri de piatră (unele cîntărind peste o sută de tone) cioplite perfect şi ridicate pe verticala unor edificii (pînă la 8 m), operaţii dificile şi azi. Michelangelo s-ar fi putut deplasa la Tabasco, în La Venta, pentru a vedea templele de aici, cu faţade pe care se aflau capete gigantice (pînă la 3 m), învăţînd sculptura în piatră, de la

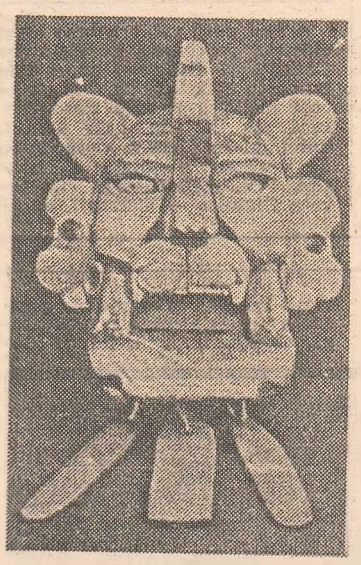

olmeci, iar de aici ar fi putut merge la Bonampak pentru a privi Capela Sixtină lucrată cu aproximativ opt secole înaintea sa. Iar Rafael, dacă n-ar fi trăit atît de puţin, ar fi putut călători la Palenque, Tajin sau Teotihuacán, făcînd descoperiri arheologice senzaţionale sau privind fresce pe care şi le-ar fi dorit semnate de el, după cum şi Botticelli, dacă n-ar fi murit în 1510, ar fi rămas pe gînduri sub splendoarea lungilor primăveri de aici, din Precolumbia.

Astfel de miracole nu s-au petrecut. Nu s-au putut petrece. Şi nu pentru că ar fi fost într-adevăr miracole. Din universul culturilor precolumbiene — acesta e singurul miracol — lipsea o dimensiune pe care cultura europeană o avea cu prisosinţă : violenţa. Iar din spiritul popoarelor de aici lipseau cîteva atitudini pe care europenii le cultivau cu mult sîrg : ipocrizia, minciuna, egoismul şi neiubirea.

Aşa se explică de ce întîlnirea dintre cultura europeană şi culturile precolumbiene n-a însemnat un eveniment fără egal în istoria omenirii, ci doar distrugerea acestora din urmă de către cea dintîi, distrugere care a continuat şi pare să nu sfîrşească niciodată. Aşa se explică de ce, într-un singur secol (1500—1600), Europa şi-a dublat puterea economică, trăind în acelaşi timp o extraordinară înflorire spirituală. Să fie, oare, o simplă coincidenţă istorică faptul că Renaşterea a atins tocmai în această perioadă apogeul său ? Nu cumva, măcar într-o măsură modestă, scufundarea într-un crepuscul definitiv a templelor precolumbiene a făcut ca aici, în Europa, construcţiile renascentiste să aibă atîta lumină ?

O însemnare pe care Albrecht Dürer a făcut-o în jurnalul său, în ziua de 26 august 1520, după vizitarea expoziţiei, deschisă de Carol V la Bruxelles, cu obiecte provenind exclusiv din spaţiul mexican, îndeosebi din cultura zapotecă, ar putea fi un răspuns : „În toată viaţa mea — notează Dürer — nu am văzut lucruri care să-mi fi bucurat inima mai mult ca acestea". Nici nu avea să mai vadă : piesele acestea, reprezentînd cinci încărcături de corabie, au fost topite imediat după închiderea expoziţiei, devenind nişte simple şi banale lingouri de aur şi argint.

La 6 ianuarie 1932 — istoria reţine multe date — marele arheolog mexican Alfonso Caso, după lungi cercetări în teren, la Oaxaca, fascinat de cultura zapotecă, a deschis mormîntul 7 din Monte Alban şi a scos la lumină 500 de obiecte lucrate din aur, argint şi pietre preţioase. Greutatea materiei a cîntărit 4 kg, dar spiritul nu poate fi măsurat cu astfel de unităţi. Pectorale, pandantive, coliere, podoabe pentru buze, idoli de jad, vase de cult.

Multe dintre aceste piese, din aceeaşi familie cu cele admirate de Albrecht Dürer, se aflau la Muzeul Naţional de Antropologie din Mexic şi acum nu se mai află, pentru că fac parte din cele 176 de piese sustrase la sfîrşitul ultimului decembrie.

O piesă zoomorfă, un vas în formă de maimuţă **(mono)**, de dimensiuni modeste, a dispărut şi ea tot acum. Specialiştii o consideră ca fiind cea mai de preţ şi o estimează la 20 milioane dolari. Nu-i nici o greşeală : vasul respectiv este lucrat din obsidiană, iar perfecţiunea execuţiei rămîne un mister, alături de cel al faimosului craniu de cristal de stîncă aflat la British Museum (în treacăt fie spus, tot aici se află şi masca lui Ce-ácatl Quetzalcoatl, regele sacerdot din Tollan, lucrată în mozaic, pe segmente anatomice, şi dăruită lui Hernán Cortés, în 1519, de însuşi Moctezuma). Mijloacele moderne nu sînt capabile de o prelucrare asemănătoare a obsidianei sau cristalului de stîncă şi mulţi se gîndesc la procedeul topirii (imposibil pe atunci).

La Teotihuacan, oraşul părăsit cu aproximativ 750 de ani înainte de sosirea lui Hernán Cortés în Valea Mexicului, existaseră cîndva în jur de 400 de ateliere pentru prelucrat obsidiana. Oraşul (e vorba de faza maximă, **tlamimilolpa**) avea peste 250 000 de locuitori. Aflat la numai 50 km de capitală şi distrus cîndva (de acelaşi Zumárraga), Teotihuacanul ar fi putut produce un astfel de vas din obsidiană. De altfel, de aici se presupune că ar proveni un alt vas (poate din Veracruz ?), din **tecali**, un fel de alabastru, vas care — minune mare ! — reprezintă tot o maimuţă **(mono)**, mergînd aproape de copiere. Amănuntul acesta a scăpat ziariştilor şi specialiştilor care au comentat furtul celor 176 piese arheologice şi dacă e vorba de estimări, ca în domeniul filateliei, exemplarul salvat îşi dublează valoarea. Chiar dacă nu se ştie care dintre ele a fost cel dintîi. În expresia sa, acest vas, ca şi cel furat, are ceva de Sfinx. Nu vreau să susţin prin aceasta nici o comunicare între cele două geografii. Astfel de teorii duc numai la ridicol(unii mai cred că mayaşii descind din caldeeni..)., dar la nivelul gîndului predispus asociaţiilor, o comunicare tot trebuie să funcţioneze. Am privit, cîndva, îndelung acest vas — simbol al nordului şi al celei de a unsprezecea zi din calendarul aztec — şi apoi am urcat pe Piramida Soarelui de la Teotihuacán, rămînind pe ultima platformă (65 m) pînă la asfinţit, sub emoţia unui amănunt pe care astronomii îl pot verifica foarte uşor : atunci cînd pe Piramida Soarelui de aici se sting ultimele lumini ale amurgului, undeva, lîngă Nil, chiar în clipa aceea, pe faţa Sfinxului apar primele raze ale dimineţii.

DARIE NOVĂCEANU

Racul

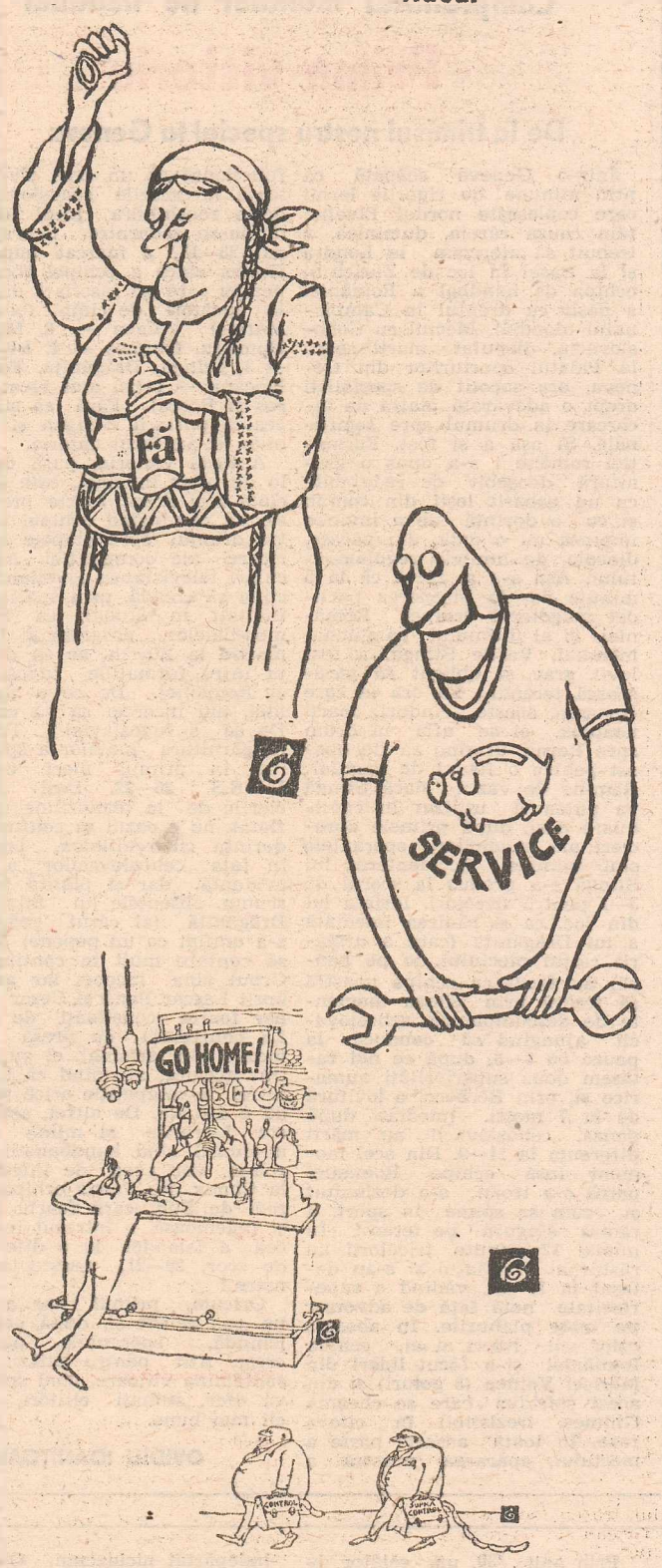

ION BARBU

SORIN POSTOLACHE

Aforisme

● Nu trebuie să aşteptăm indiferenţi zorile. Mai putem mişca şi noi pămîntul spre ele.

● Am coborît din copaci, cînd au început să ni se înalţe aspiraţiile.

● Cînd tîrîtoarele nu-ţi dau pace, nu ai încotro, trebuie să zbori.

● Demnitatea a fost croită salopetă, nu frac.

● Fă-ţi din visuri vîsle ! Şi insula va ieşi la lumină.

● E foarte bine să arzi. Dar nu ca să ajungi funingine.

● Aş vrea să am permanent conştiinţa de dimineaţă, nu pe cea de seară.

● Aspiraţiile nu pot decola ca aripi de împrumut.

● Să nu ne pierdem capul ! Poate ne mai trebuie.

● A ajuns la podium. Restul drumurilor îi erau închise.

● Visurile mele — manuscrise din care timpul va tipări cîteva rînduri.

● Pe visuri nu trebuie pus praf de copt. Ci pur şi simplu soare.

● Penele de struţ ale adolescenţei năpîrlesc foarte uşor.

● Aspiraţiile multora dintre noi sînt ca hainele de gata.

● Spectrul pasiunii se poate întinde de la căldură pînă la pîrjol.

● În orice eşec înmugureşte microscopic grăuntele unei victorii.

● Dacă nu ajunge la pînza freatică a transpiraţiei, vrejul talentului se usucă.

● Cea mai cumplită instanţă ar trebui să fie obrazul celor pe care îi stimăm.

VASILE GHICA

Campionatul mondial de handbal

Prima victorie

De la trimisul nostru special la Geneva

Într-o Genevă scăpată ca prin minune de rigorile iernii care copleșește nordul Elveției (din cauza căreia, duminică, a trebuit să aterizăm la Londra și la Basel în loc de Zürich !), echipa de handbal a României a pășit cu dreptul în Campionatul mondial. Meciul cu Cehoslovacia, disputat marți seara la Palatul sporturilor din Geneva, era socotit de specialiști drept o adevărată piatră de încercare în drumul spre semifinale. Și așa a și fost. Formației române i s-a opus o garnitură deosebit de redutabilă cu un gabarit ieșit din comun și cu o dorință de a învinge împinsă nu o dată, din păcate, dincolo de limitele regulamentului. Așa s-a și făcut că la 5 minute de la începerea partidei golgeterul echipei României și al ultimului campionat mondial, Vasile Stingă, a fost lovit grav și obligat să părăsească terenul ! La ora la care transmit aceste rînduri, marți noaptea, el se află în drum spre Berna, urmînd să fie operat pentru o fisură de maxilar. Rămîne de văzut dacă Stingă va putea fi utilizat în continuare deși, după primele aprecieri ale medicilor, speranțele sînt minime. Accidentarea lui Stingă s-a produs la scorul de 3—1 pentru tricolori. Ieșirea lui din joc, ca și rănirea imediată a lui Drăgăniță (care a urmărit restul meciului de pe bancă) au făcut ca echipa noastră să treacă prin cîteva momente de descumpănire, cehoslovacii ajungînd să conducă la pauză cu 9—8, după ce noi ratasem două superiorități numerice și, prin Berbece, o lovitură de la 7 metri. Imediat după pauză, cehoslovacii au mărit diferența la 11—9. Din acel moment însă echipa României parcă s-a trezit, s-a dezlănțuit și, cum se spune în sport, a rămas singură pe teren ! În numai 12 minute, tricolorii au răsturnat rezultatul și s-au detașat la 16—12, vădind o superioritate netă față de adversar pe toate planurile. În absența celor doi lideri ai ei, echipa României și-a făcut lideri din Maricel Voinea (8 goluri) și din acest spiridus care se cheamă Ghimeș, irezistibil în cîteva faze. În toată această parte a meciului, apărarea noastră a funcționat ca un ceas elvețian, toate încercările cehoslovacilor de a reechilibra jocul dovedindu-se zadarnice. Scorul final 23—18, a marcat superioritatea clară a echipei române, pentru care au înscris 8 din cei 10 jucători de cîmp folosiți : Maricel Voinea — 8, Marian Dumitru, Ghimeș — 4, Berbece — 3, Stingă, Drăgăniță, Folker, Mocanu — 1 (au mai jucat Boroș și Roșca). Fără să strălucească portarii Buligan și Simion și-au făcut datoria.

Această victorie, pusă dincolo de orice îndoială, este apreciată aici drept foarte prețioasă, ea deschizînd echipei noastre drumul spre etapele superioare ale competiției. Aseară chiar, televiziunea elvețiană înclina să creadă, prin specialiștii invitați în studio, că finala mondialelor, programată în 8 martie la Zürich, se va disputa între formațiile Iugoslaviei și României. De ce a României, am încercat să vă explic. De ce a Iugoslaviei ? Pentru că garnitura plavilor a spulberat în primul meci echipa U.R.S.S. ; 26—22. Deși aprecierile de la televiziune ne-au flatat, nu e cazul să confundăm dorința cu realitatea. Izbinda în fața cehoslovacilor a fost evidentă, dar și plătită foarte scump, absențele lui Stingă și Drăgăniță (al cărui genunchi s-a umflat ca un pepene) avînd să conteze mult în continuare. Greul abia începe, iar antrenorii Lascăr Pană și Cezar Nica par foarte conștienți de asta. La conferința de presă care tocmai s-a terminat, ei au păstrat măsura, afirmînd că într-o astfel de competiție orice partidă e dificilă. De altfel, așa vor sta lucrurile și mîine (n.r. miercuri) cînd handbaliștii tricolori vor avea de înfruntat, la Chaux des Fonds echipa Coreei de Sud, care foarte agilă și ingenioasă, a întrecut ieri pe cea a Islandei la o diferență de scor, 29—21, neașteptat de mare !

Oricum, primul pas a fost un pas reușit și, după această izbîndă, speranțele noastre cresc. Atît pentru astăzi, pe săptămîna viitoare, cînd sper să vă ofer, stimați cititori, vești cît mai bune.

OVIDIU IOANIȚOAIA

Mărțișoare, mărțișoare !

De 1 martie, prin tradiție, vom dărui mărțișoare. Pe străzi, în aceste zile, se văd frecvent tineri, mai ales (dar nu numai tineri), înghesuindu-se în fața tonetelor pe care sînt expuse mărțișoarele, cu clasicele lor fire, unul alb, altul roșu, și alegînd, cu clasicele ezitări ale celui ce vrea să facă un dar, pe „cel mai frumos".

Despre gusturi, se știe (desi nu toată lumea știe, probabil, că binecunoscutul „De gustibus et coloribus non disputandum" nu e o zicală a strămoșilor noștri romani, ci un proverb al filozofilor scolastici din evul mediu) despre gusturi, deci, nu se discută. Dar cît de vechi e oare obiceiul „mărțișoarelor" ? Am pus această întrebare unui specialist, cercetătoarea Stanca Ciobanu, care ne-a spus că mărțișorul e o veche datină românească, deschizînd obiceiurile de primăvară, încheiate cu sărbătorirea Armindenului. Inițial, mărțișorul (de fapt, două fire de arnici, unul alb, altul roșu) era purtat la mînă, și numai de copii, fete și băieți. Fetele își prindeau și la gît aceste fire de care legau o para de argint. Aceste mărțișoare — dăruite odinioară numai de mame — simbolizau urarea adresată copiilor de a crește frumoși și curați ca argintul. Uneori, ele erau purtate 12 zile, după care erau legate de pomi tineri. Alteori, erau purtate pînă la înflorirea primului pom (și puse pe flori pentru ca — zicea datina — să fie copiii frumoși ca florile), sau pînă la venirea berzelor (cînd copiii aruncau mărțișorul în sus și se adresau berzelor astfel : „Na-ți negrețele și dă-mi albețele"). Dacă în ziua de 1 martie mărțișorul se punea înainte de răsăritul soarelui, la sfîrșitul perioadei de purtare era scos și aruncat spre soare, căruia copilul îi cerea „Fă-mi fața ca o floare". De altfel, cele două fire tocmai asta simbolizau, dorința mamelor de a-și vedea copiii crescînd mari, frumoși, sănătoși, cu fața albă ca laptele, îmbujorată ca trandafirii. Dorință eternă, ca eternitatea dragostei și a speranței.

● La Tulcea s-a anunțat „balul vînătorilor și pescarilor sportivi" la care nu vor lipsi. drept „suvenir" de consumatori ai localului. Pe cînd furculițele și lingurițele" ? Nu de alta, dar să fie tacîmul complet. Bizară manie !

Fenomen ecologic

Semnalăm și în acest număr un fenomen ecologic mai puțin obișnuit. În Valea Visei, la Mîndra, județul Sibiu, a fost văzută o rață de ghețuri, pasăre care în mod normal cuibărește în regiunile circumpolare, iar iarna și-o petrece în special la țărmurile mărilor nordice. O singură dată au mai consemnat pînă acum observațiile ornitologilor apariția unei rațe de gheață în Transilvania. Asta în urmă cu 75 de ani. Să existe oare vreo legătură între această curiozitate și capriciile meteorologice ?

● Suveniruri, suveniruri, dar nici așa. În ultimul timp, de la restaurantul cu autoservire Berbești, Vîlcea, au dispărut mai mult de 100 de cuțite. Au fost luate, ei da, au fost luate,

Cum va fi vremea în martie ?

Ne răspunde meteorologul Constantin Mareș,

Din punct de vedere termic, luna martie va fi ceva mai caldă decît în mod obișnuit, mai ales în regiunile nord-vestice. Regimul pluviometric va fi deficitar, exceptînd Muntenia și sudul Moldovei, unde va fi apropiat de normal.

Și acum cîteva caracteristici ale evoluției vremii. Între 1 și 10 martie, vremea va fi schimbătoare, cu cerul temporar noros. Vor cădea precipitații, atît sub formă de burniță și ploaie, cît și sub formă de lapoviță și ninsoare ; în sudul țării, nebulozitatea va fi mai accentuată și se vor semnala îndeosebi

Ultima oră

Un nou tip de strung

La Întreprinderea de utilaj greu din Craiova a fost realizat un nou tip de strung destinat prelucrării pieselor cu diametre pînă la 2 metri, lungimea de 8 metri și greutatea de 15 tone. Dotată cu comandă numerică, noua mașină, ce îmbogățește gama de strunguri grele realizate în țara noastră, este de concepție românească.

Electrificarea liniei ferate Ciulnița — Călărași

A fost pusă sub tensiune linia electrică de contact între stațiile Ciulnița și Călărași, pe o distanță de 27 kilometri. Tot cu acest prilej s-a dat circulației încă un fir de cale ferată, dublîndu-se astfel capacitatea de transport pe distanța amintită. Prin electrificarea căii ferate Ciulnița — Călărași, aprovizionarea cu materii prime a celei mai tinere cetăți de foc a țării, precum și expedierea către beneficiari a produselor siderurgice realizate aici se vor îmbunătăți substanțial.

Cum va fi vremea în martie ?

Ne răspunde meteorologul Constantin Mareș,

Din punct de vedere termic, luna martie va fi ceva mai caldă decît în mod obișnuit, mai ales în regiunile nord-vestice. Regimul pluviometric va fi deficitar, exceptînd Muntenia și sudul Moldovei, unde va fi apropiat de normal.

Și acum cîteva caracteristici ale evoluției vremii. Între 1 și 10 martie, vremea va fi schimbătoare, cu cerul temporar noros. Vor cădea precipitații, atît sub formă de burniță și ploaie, cît și sub formă de lapoviță și ninsoare ; în sudul țării, nebulozitatea va fi mai accentuată și se vor semnala îndeosebi ninsori. Vîntul va spulbera trecător zăpada în sudul și estul țării. Temperaturile minime vor fi cuprinse între —7 și +3°C, mai coborîte în centrul și nord-estul țării în a doua parte a decadei, iar cele maxime între —2 și +8°C, local mai ridicate. Izolat se va produce polei în prima parte a perioadei. Decada 11—20 martie va debuta printr-un proces de încălzire. Cerul va fi variabil. Vor cădea precipitații slabe, izolat, sub formă de ploaie. În nord-estul țării precipitațiile vor putea fi și sub formă de lapoviță și ninsoare, la sfîrșitul decadei. Temperaturile minime vor fi cuprinse între —6 și +4°C, izolat mai coborîte în centrul și nord-estul țării, în ultimele zile ale perioadei, iar cele maxime se vor situa între 5 și 15°C, pe alocuri mai ridicate în Banat și Crișana. Dimineața și seara se va semnala ceață. În sfîrșit, ultima decadă a lunii se va caracteriza printr-o vreme schimbătoare. Cerul va fi temporar noros. Vor cădea precipitații slabe locale. vîntul va sufla slab pînă la moderat, temperaturile minime vor fi cuprinse între —3 și +7°C, iar cele maxime între 10 și 20°C, mai ridicate în vestul țării.

Prin anii '30, un călător de ocazie, francez de baștină și om, de bună seamă, civilizat, înclinat a privi cu simpatie și a alege vorbe prietenoase și de laudă despre ceea ce văzuse pe litoralul românesc al Mării Negre, mărturisea că nu-i place Cazinoul. Era dreptul lui să-și exprime această impresie, chiar dacă el, de fapt, n-avea deloc dreptate. Și nu poți să nu te întrebi, la urma urmei, fie și în treacăt : dacă nu-i plăcuse Cazinoul, ce ar fi putut să-i placă, altceva, mai mult ? Albul Cazino, zicea el, este construit „în cel mai îngrozitor stil 1900", este „pretențios de complicat" și „încarcă țărmul mării".

Poate francezul călător pe la noi pornise în căutarea unor imagini de țărmuri de început de lume, de țărmuri sălbatice, și fusese contrariat de a nu le găsi întocmai cum le proiectase în visările lui, dar într-o țară care-și cucerise cu atîta efort și dreptul și ambiția și, într-o oarecare măsură, posibilitatea de a construi monumental timpul nu mai putea să privească decît înainte, odată cu oamenii, asta e sigur, și cel mai bun argument în această privință este că mai încoace, spre anii noștri, litoralul avea să continue a-și preschimba înfățișarea într-un ritm și în proporții spectaculoase de-a dreptul. Însă, lîngă modernitatea clădirilor prin care a prins strălucire salba stațiunilor construite mai cu seamă prin anii '60 și '70, Cazinoul din Constanța a rămas ca un bunic în ale cărui amintiri vacanțele petrecute pe litoralul românesc al Mării Negre se învăluie într-o aură romantică de-al cărei farmec, în ciuda oricăror aparențe, această lume grăbită a veacului XX nu s-a îndepărtat nicidecum. Cazinoul continuă să fie, cum a fost, o emblemă a litoralului nostru iar în opinia oamenilor de specialitate, neclătinată de impresiile vreunui călător de ocazie, el reprezintă una dintre operele de referință ale arhitecturii art nouveau în România.

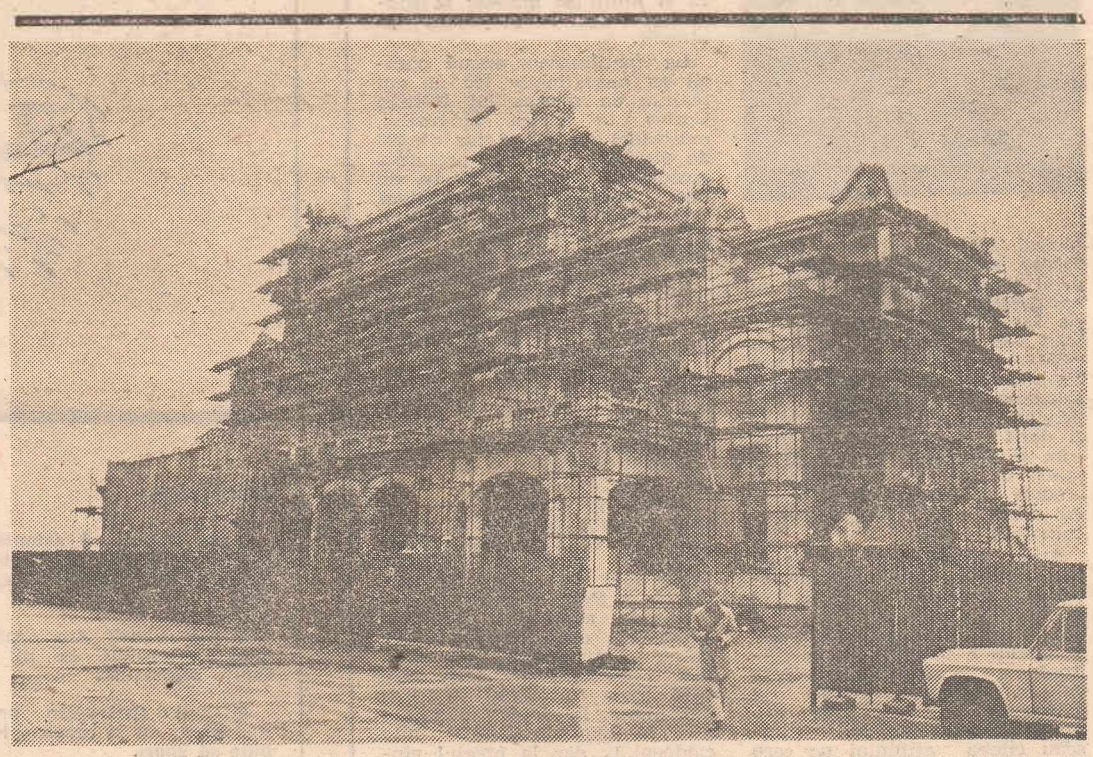

Fotografie de DUMITRU ALEXUȚĂ

Cazinoul din Constanța, viața a doua

Dar albul și venerabilul Cazino este supus acum unei operațiuni de întinerire. O etapă a vieții lui s-a încheiat doar pentru a se redeschide o altă etapă, cu siguranță, la fel de glorioasă, după ce va veni și ziua cînd constructorii vor spune că și-au îndeplinit pînă la capăt datoria. Deocamdată, după ce i-au consolidat structura de rezistență, cei vreo 80 de meșteri muncesc sub atenta supraveghere a inginerilor Ion Renea și Marin Bozdog și a arhitecților Gabriel Banciu și Constantin Bocunescu și au de lucru deopotrivă, ni se spune, zidarii Constantin Avram, Florea Deacu sau Silvestru Tronaru din echipa lui Dumitru Picu ori meșterii Ion Spătaru și Gheorghe Picu din echipa de modelori, a lui Petre Mladințov, cărora li s-a încredințat munca de refacere a stucaturilor din interiorul și exteriorul Cazinoului. În cele din urmă se va construi și un dig care va proteja Cazinoul iar, spre deosebire de proiectul inițial al bătrînei clădiri, în pas cu cerințe de confort și gusturi noi, de pe terasa de la parter turiștii se vor putea îmbarca direct pentru un voiaj pe mare. Tot la parter vor fi amenajate o sală de restaurant cu 200 de locuri, încă un salon cu vreo 80 de locuri, o cofetărie și 6 baruri. La subsol se vor afla o discotecă și laboratoarele culinare. Iar la etaj se vor deschide o sală polivalentă cu mai bine de 200 de locuri pentru recepții, întruniri sau jocuri de societate și un bar de noapte al cărui număr de locuri va fi de aproximativ 250. Tot la etaj, pe terasă, se vor deschide o cofetărie și o berărie.

După cum ne spunea Petre Ariton, directorul general al Oficiului Național de Turism „Litoral", această muncă de restaurare se ridică la un preț de cîteva zeci de milioane de lei.

Cazinoul din Constanța își începe viața a doua.

DUMITRU ELIADE

Redacția : București, Piața Scînteii 1, cășuța poștală 3 312, cod 71 341 Telefoane : 17 60 10, 17 60 20. Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii". Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă F.O. Box 12-201, telex 10876, prsfir București, Calea Griviței nr. 64-66.

Prețul revistei : 3 lei

41 505